biblioteca școlarului

PAVEL BOTU

ORNIC

biblioteca școlarului

PAVEL
BOȚU

ORNIC

Colecţie iniţiată şi coordonată
de Anatol Vidraşcu şi Dan Vidraşcu
Concepţia grafică a colecţiei şi coperta:
Vladimir Zmeev
Fotografii din arhivele editurii,
familiei autorului şi a lui Nicolae Răileanu
Ilustraţii de Alex Ussow

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE:

Mihai Cimpoi,
Mihail Dolgan, Vasile Badiu,
Eliza Botezatu

Editura „Litera Internaţional“
O. P. 61; C.P. 21, sector 1, Bucureşti, România
tel./fax (021) 3303502; e-mail: info@litera.ro

Grupul Editorial „Litera“
str. B. P. Hasdeu nr. 2, mun. Chişinău,
MD-2005, Republica Moldova
tel./fax (37322) 292 932, 294 110, fax 294 061;
e-mail: litera@litera.ro

Prezenta ediţie a apărut în anul 2003 în versiune tipărită
şi electronică la Editura „Litera Internaţional“
şi Grupul Editorial „Litera“.

Editori: *Anatol şi Dan Vidraşcu*
Lectori: *Nicolae Popa, Irina Digodi*
Tehnoredactare: *Natalia Mâţă*

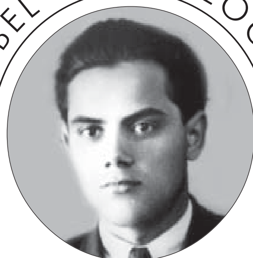
Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chişinău.
Comanda nr. 31431

CZU 821.135.1(478)-1
B 73

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii
Boţu, Pavel
Ornic / Pavel Boţu; (Bibl. şcolarului; serie nouă/ col. iniţ. şi coord. Anatol şi Dan Vidraşcu; conc. gr. col. şi cop./ Vladimir Zmeev; nr. 472) – B.: Litera Int., Ch.: Litera, 2003 (Combinatul Poligrafic) – 296 [p.]
ISBN 973-675-075-2 — ISBN 9975-74-710-8
821.135.1(478)-1

ISBN 973-675-075-2
ISBN 9975-74-710-8

TABEL CRONOLOGIC

1933

La 14 iulie în familia lui Petre Tudosie Boţu şi a Anei Domente Munteanu, originară din Hagi-Curda în comuna Ceamaşir, judeţul Ismail, plasa Fântâna Zânelor, azi Prioziornoie, raionul Ismail, Ukraina, vede lumina zilei Pavel Petre Boţu. In familie erau trei fete şi doi băieţi, Eufrosinia, Maria, Sofia, Gheorghe şi mezinul – Pavel.

1941-1945

Anii grei de război îi vede cu ochi de copil între 8-12 ani. Războiul îi răpeşte şi unicul frate, Gheorghe, în 1945 în Cehia. Mai târziu îi va dedica poemul *Ostaşi de legătură*.

Maria, Pavel (mezinul), mama Ana, Gheorghe şi Sofia, 25 aprilie 1939

1947

Moare tatăl, Pavel rămânând la 14 ani unicul bărbat în familie. S-a văzut în faţă cu datoria de a-i ajuta pe cei apropiaţi în anii cumpliţi de secetă şi foamete. Aici s-a verificat tăria şi rezistenţa, dar şi dorinţa, setea de viaţă a poetului. Absolveşte şcoala medie din sat. Gustul cititului şi un talent actoricesc i-l trezeşte profesorul său, Gheorghe Vasile Stepanov, fire sensibilă şi inteligentă, care i-a servit drept model toată viaţa.

Se prezintă la olimpiada raională la literatura română cu celebrul *Tărăboi* de A. Lupan şi este menţionat de către juriu şi înaintat la participarea la olimpiada regională Ismail, apoi la Kiev cu aceeaşi poezie.

1948

Pleacă pe jos la Ismail să înveţe la şcoala pedagogică nr. 15. Pe când era student în anul IV, această şcoală se transferă din Ismail la Akerman (Cetatea Albă), azi Belgorod-Dnestrovskii. Participă în cercul dramatic, cântă la pian şi

Petre Boţu, 1938

Împreună cu soţia. Anul Nou 1957, Chişinău

acordeon, editează gazeta şcolii.

1952

Absolveşte şcoala pedagogică cu eminenţă. Îşi aduce aminte de un alt mare profesor Mina Vasile Chiosa. Face practica pedagogică în Cojuşna, raionul Străşeni. Este pedagog de limba şi literatura moldovenească în aceeaşi localitate. Este admis la Institutul Pedagogic "Ion Creangă" din Chişinău, Facultatea de Istorie şi Filologie.

Redacţia ziarului Moldova Socialistă. Cu M.I,Ciubotaru, T.Ţopa, V.Coţofană

1956

Absolveşte cu eminenţă Institutul Pedagogic. Începe a scrie primele versuri şi a le publica. Face practica pedagogică în Cojuşna, raionul Străşeni. Se căsătoreşte cu Veronica Modarca. E numit şef de studii la şcoala medie din Cojuşna.

1958

S-a angajat la ziarul "Tânărul Leninist".

1959

Debutul literar, apare cartea de poezie *Baştina*. Este numit lucrator literar la ziarul „Moldova Socialistă" secţia Literatură, cultură, artă, şcoli.

1960

Apare cartea de publicistică – schiţe, reportaje şi note de călătorie, scrisă în colaborare cu Gh.Gheorghiu, numită *Pe drumurile Bugeacului*, prin care debutează ca publicist.

1961

Este numit şef de secţie Literatură, cultură la cotidianul "Moldova Socialistă". Mobilizat în armata sovietică la Brest, Bielorusia. Cartea *Ciugur-Mugur*, povestioare, schiţe pentru copii. Apare cartea *Du-mă, drumule, mă du*, volum de poezii.

1962

Petrea Darienco,

redactorul
şef al
cotidianului
„Moldova
Socialistă” îl invită
în calitate de
redactor
adjunct.

1963

Volumul de
poezii *Credinţa*.

1965

16 octombrie
La congresul III al
scriitorilor din
Moldova,
este ales
Preşedinte
al Comitetului de
conducere al Uniunii
Scriitorilor din
Moldova,
post
deţinut până
în februarie, 1987.
Apare culegerea de
proză *Răboj*.

1966

Volumele de
poezii
Continente şi
Versuri. Participă
la diferite întruniri
scriitoriceşti în
Moscova,
Riga şi
Chile unde
face cunoştinţă
cu Pablo Neruda.

1967

Participă
la Congresul IV
Unional al scriitorilor.
Apar două volume –
Versuri şi *Круглый
стол земли*.

Familia Boţu 1972

1968

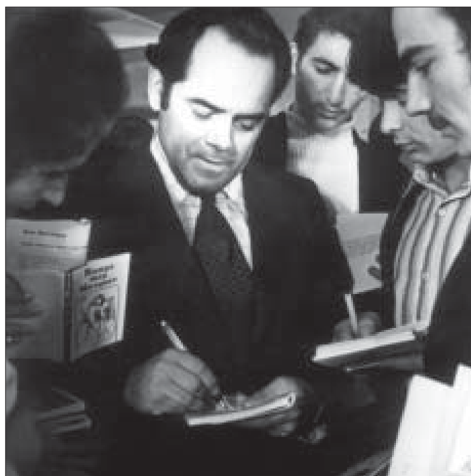
martie
Se află
în Mongolia.
Volumul de poezie
Panoplie alcătuit
din trei cicluri
semnificative:
*Tărâm, Carnet chilean,
Popas la răscruci*.

1969

La editura „Lumina”
apare volumul
Versuri.

Cu fiicele Nadina şi Dorina

Autografe

Cu poetul Pablo Neruda. Chile, 1968

Statele Unite ale Americii, noiembrie 1986

1970

Delegat la Congresul III al scriitorilor din Federaţia Rusă.

1971

Apare cartea *Zodiac* şi se reeditează cartea *Ciugur-Mugur* cu traduceri în limbile spaniolă, franceză, engleză. La congresul al IV-lea al Uniunii Scriitorilor din Moldova e ales Prim Secretar al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

1972

Apar volumele *День и Ночь*, *Молодая гвардия* la editura din Moscova „Советский Писатель“.

1973

Participă la Congresul Internaţional al Forţelor Păcii de la Moscova. Apare volumul *Casă în Bugeac*, care îi aduce Premiul de Stat în domeniul literaturii.

1974

Laureat al Premiului Republican de Stat pentru cartea *Casă în Bugeac*.

1975

Deplasări în Germania, Bielorusia, Bulgaria, Ukraina, Cehia, Polonia. Apare volumul *Ruguri*.

1976

Participă nemijlocit la Zilele Literaturii Sovietice în Moldova. Apare volumul *Popasuri*.

1977

Se editează versuri în traducere în limba rusă – *Пороги, Купола, Журавлинное небо*.

O întâlnire cu cititori pe şantier: A.Busuioc, L.Damian, C.Şişcan

1978

Volumul *Ornic*, care defineşte direcţiile poeziei lui Pavel Boţu şi scoate în evidenţă limbajul poetic, motivele pivot îndrăgite de poet. Carte care a stârnit multe polemici şi a fost persecutată în nenumărate rânduri.

1979

Cartea de publicistică *Cercurile trunchiului* şi poemul *Balada mâinilor ciungi*.

1980

Deplasări în Rusia (Novorosiisk), Ţările Baltice, România, Italia.

1981

Cartea de poezii *Legământ*. Întreprinde o călătorie în Mexic.

O şedinţă cu I.C.Ciobanu şi V.Teleucă

1982

Participă la jubileul lui Andrei Lupan în Sala cu Coloane din Moscova. I se conferă titlul de lucrător emerit al artelor din RSSM.

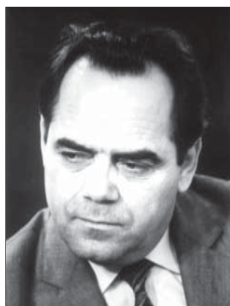
1983

Este tradus în limba rusă volumul *Ornic* cu denumirea *Часы*. O selecţie din toate volumele precedente *Scrieri alese*.

1984

Este în repetate rânduri ales deputat al Sovietului Suprem din RSSM.

La un recital de poezie

(legislatura 8, 9, 10) şi URSS (legislatura 7, 11). Este ales Preşedinte al Sovietului Suprem al RSSM. Apar volumele *Rubiconul* şi *День семьи*. Participă la Zilele Literaturii Sovietice în Moldova.

1985

Cartea de versuri *Verb la netrecut*.

1986

Este conducătorul delegaţiei oficiale moldoveneşti în America. Apare volumul *Poeme* – o sinteză în sfera poeziei epice.

1987

17 februarie
Se stinge subit din viaţă. Post-mortem, apare ultima carte *Избранное* la editura moscovită „Художественная литература".

1996

15 iulie
La baştina sa, la Ismail, a avut loc ediţia inaugurală a Festivalului de poezie care avea sa-i poarte numele. (Festival organizat de săptămânalul „Concordia" editat la Cernăuţi, ziar central al românilor din Ukraina).

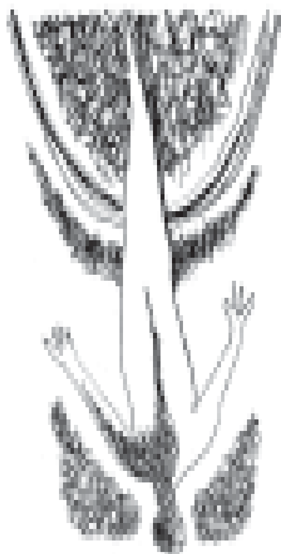

Şarjă de Gleb Sainciuc

2002

La editura „Cartea Moldovei" apare prima carte cu caractere latine *Lemn ceresc*, îngrijită şi prefaţată de Ion Ciocanu. Capitolul *Inedite* este propus de soţia poetului, Veronica Boţu. La Bucureşti apare volumul de poezii *Cădere şi zbor* selectat de Gheorghe Vodă, prefaţat de Mihai Cimpoi.

POEZII

Baştina

(1959)

GAZARII

– Hai la gaz!
– Hai la gaz! –
Dau de veste pe uliţi gazarii,
De cum soarele-o ia pe cărare
Somnoros, arămiu la obraz.

Jigărită o gloabă-opinteşte,
Lângă cârciumă carul s-opreşte.
Măi hangiţă, ian toarnă-o cinzeacă,
De amarul ce-l port ca să-mi treacă!

Răguşită, de sub coviltire
Vocea suie, apoi se prăvale,
Ici şi colo mai fac vre-o oprire
Şi din nou gloaba deapănă calea.

Vin gazarii c-un car de necaz,
Pâinea lor amiroase a gaz.

CÂNTECUL HAMALULUI

Zilele toate le-adun la un loc,
Care din ele mi-aduse noroc?

Una cernită m-aduse pe lume,
Alta îmi dete în grabă un nume,
Una mă scoase pe-al Dunării mal:
– Hai, băietane, te-oi face hamal,
Na-ţi şi putere în vine – un chil,
De-astăzi să uiţi că te numeri copil.
Toate apoi, ce-au gonit fără număr,
Grele poveri că mi-au pus peste umăr.
Una din zile în piept îmi aduse,
Una păgână – seminţe de tuse.

Soarele scapătă, frunzele pică,
Eu m-am ales la sfârşit cu nimică.
Timpul buimac se învârte şi trece,
Punga mi-e goală şi inima rece.

Zilele toate le fac un mănunchi,
Toate ca una – tăişuri de junghi;
Zilele toate le-adun la un loc,
Nu e nici una ce-mi dase noroc…

LOPĂTARII

Ai-da!
Lopătarii se-ndeasă,
Vâslele că zmucesc toate-odată,
Barca lunecă neagră săgeată.
Ai-da!
Fierbe spuma în leasă.

Ai-da, lopătar, pui de val,
Te-ai deprins: vieţuieşti fără mal.
Cui nu-i place pe ape să treacă,
Dar pe val cine-ar vrea să-şi petreacă
Zilele, să-şi mângâie calvarul?
Rătăceşte pribeag lopătarul.
Nici că-i iarbă aice, nici floare,
Ci pe valuri se-ncheagă mult soare,
Plămădind cutezanţă în gânduri;
Lopătarii se-ndeasă în rânduri.

Valule, ostoieşte-ţi vârtejul
Şi trimite-le daruri în mreje.

Ai-da!
Fierbe spuma în leasă.
Ai-da!
Lopătarii se-ndeasă.

CODRUL

S-au îngroşat pe ceruri cu noaptea împreună
Vâscoşii nori şi apa luminilor au supt.
În pântece blesteme şi fulgere adună,
Să le pogoare frânte în codrul de desubt.

Pluteşte ameninţare prin văzduhul de-afară,
Au cine va fi jertfa, ce va cădea întâi?
S-a încrâncenat furtuna şi se întoarnă iară
Şi-aleargă fără minte şi fără căpătâi.

Descătuşate-acuma a cerului izvoare
Din slavă peste vârfuri s-au repezit urlând.
Se zbate surd şi geme, dar geme de-a-n picioare,
Căci codrul nu o dată a fost lovit de vânt.

FURTUNA

Furtuna vrea plopii să-i plece,
Şi frunzele-asudă de frig...
Iar luna se face covrig
Pe sticla amurgului rece.

Furtuna atinge lăuta,
Ba tulnicul cearcă uşor,
Ba-i tropot năpraznic în zbor
Şi chiot sub streaşina mută.

În hohote râde furtuna,
De inima-ţi bagă-n fiori...
Abia de se culcă spre zori
Şi doarme ucisă, nebuna.

Credinţă

(1963)

CU MIROS DE RÂNCEDĂ IARBĂ...

Cu miros de râncedă iarbă şi-amară,
Cu neîndemânare şi încetineală
Mi-au venit paşii mai ieri
De la ţară
Pe străzi petruite,
La praguri de şcoală.
Oraşul hăt-hăt m-a purtat pe-ndelete.
Mă dăscăliră
Şi pită îmi dete –
Mi-a fost să-mi priească avanul, oraşul
Când l-am simţit
Cum îmi macină paşii.
Întâi ei vineau după mine încet,
Mă căutau osteniţi mult şi bine.
I-aş vrea desluşindu-i şi-acum,
Şi regret:
Cum vin, nu-i aud după mine.

Oraşul cu forfota grabei în mers
Mi i-a strivit şi nu-i mai aud,
În lungul pornirii
Pe uliţi s-au şters
Paşii,
Ecoul lor palid şi surd.
Şi nu mai răsună siniştri în gol,
Când treci singuratic,
Tăcerea de-asculţi,
I-au şters val-vârtejul, crescând rostogol –
În schimb aud paşii urcuşului,
Mulţi…

EPILOG PENTRU CARUL CU BOI

O, aceşti ochi… Unde i-am mai văzut,
Plini de bunătate, mâhnire şi durere,
Ce pictor le-a scos străfundul necunoscut
În străvezia culoare a mângâierii?

O, această urzeală de umbre, în jocul lor
Topindu-se sub uncropul amiezilor de vară,
A stânjenit palitra multiplelor culori,
Ca o nălucă, ieşind pe drum dosit de ţară.

Şi m-am trezit în răsuflarea caldă
Precum a fost – sub nări aburinde…
Va mai rămânea pe drum de ani vre-o haltă
De-a ne întâlni de-acuma înainte?

Pe drum nou, mai largul, cum se face,
Tu vei reveni, precum ai fost şi eşti.
Şi atât: în serile de pace
Ne vei căra, cătinel, poveşti…

VIAŢA HĂRŢILOR

Hărţile îmbătrânesc cum sunt,
Câte-s hărţile de pe pământ,
Viaţa lor, de când purcede viaţa?
A fost sară, ori spre dimineaţă –
Răsucită-n jurul osiei,
Îşi struni planeta roţile.
Şi de ani-putere -n sus mânată
Se trezi departe de „altă dată".
Îşi înflase îngroşate vine:
Râuri peste hărţile-i divine
Să se rupă de pe stei, în brânci,
Înecând cotloanele adânci,
De-şi făcea cu anii răscroială
Ca să aibă-acum de porăială.
Ca să-şi vadă faţă şi contur,
A rămas să îmble împrejur.
Pe când noi cu harta-i subţioară
Ne-am luat să i-o prefacem dară
După chibzuinţă, cum ne-a place,
Şi din greu muncim, muncim, muncim…

Dar mai coborâm în noi, la adâncimi,
Hărţile din suflet să ni le refacem.

SÂNZIENE

Sânziene, sânziene
Ochi de tângă şi de dor,
Cum vă stingeţi în culori,
Ţărăncuţele poienei,
Între patru zări de brumă,
Între patru cai de vânt…
Lăutare, ia şi du-mă
Cum ne-a fost cu legământ,
Să mă văd purtat pe nalte
Culmi de hiers ameţitor,
Tu să-mi spui de noi încaltea
Şi mai mult să-mi zici cu dor.
Dor de oameni, dor de ducă,
Drumul lumii străbătând
Pentru calea asta lungă
Dintre inimă şi gând.
Scoate-arcuşul, vânt iernatic,
Peste şleah – întinsă strună,
S-ascult cântecele toate
Sub melancolia lunii,
Lângă visele de pace,
Lângă nopţi cu plete dalbe,
Când răvacul se întoarce
Sângerând pe buza halbei.
Ia şi du-mă iar, bătrâne,
Să ne ştim numai în doi –
Tu cu timpul ce-ţi rămâne,
Eu cu drumurile noi,
Eu cu florile aceste,
Care-acum mă lasă iară
Şi se duc fără de veste
Să le-aştept în primăvară
Pe cărările poienei.
Sânziene, sânziene…

OMUL ŞI MAREA

Lui Gr. Vieru

Iat-o, marea. O vezi şi-o atingi
Şi-acasă o trimiţi pe plic şi în plic.
În faţa mării e greu să distingi,
Cine-i mai mare
Şi cine-i mai mic.
Prea poate malul, că-i iese în cale
Şi-o ţine pe iapă-sireapă-n zăbale;
Prea poate văzduhul, în care-şi scufundă
Lărgimea şi-o ţine pe Terra rotundă
Să nu se împrăştie în neant…
Dar cine-i aici cel mai nant?
I-am pribluit la măsură pe toţi –
Cei de trei stângeni
Şi cei de trei coţi;
Goi-goluţi şi aproape goi,
Când umblă soarele printre noi,
Turnând berechet din vastu-i clondir
Leacuri cu hurta, pe chilipir.
Prea poate tatăl sau piciu-i mai mare,
Căci aburcaţi amândoi în vapoare
Marea le stă undeva, la picioare…

Iat-o marea. O vezi şi-o atingi
Şi acasă-o trimiţi pe plic şi în plic.
Omul şi marea… E greu să distingi
Cine-i mai mare
Şi cine-i mai mic…
Cântarul şi rigla măsurii mi-au spus:
El e mai mare şi-i mai presus.
O ştiu, tălmăcirea veche ca lumea,
Şi totuşi mă doare un lucru, anume –
Îl văd lăsând urme pe ţărm, când se plimbă,
Iar ea i le şterge cu verdele limbii…

Continente

(1966)

EU PORT RISIPITĂ ÎN MINE O LUME

Eu port risipită în mine o lume
Pe care nu vei cunoaşte-o decât
Din cele mărturisite de mine:
Colorată-n frumos,
Colorată-n urât.

Desagi de griji mă apasă,
Ca şi pe tine, greoi peste umeri,
Întră! Am ură şi dragoste-n casă
Şi doruri fără de nume.

Am fortăreţe cu turnuri de veghe,
Pâraie de munte, în spume;
O zi de astăzi,
Una străveche.
Eu port în mine
O lume.

Mai port şi un arbore, carele poate
Îl am mai de preţ decât toate,
Cu rădăcinile-artere roşii,
El îmi adastă paşii, setoşii.

De vrei ca să ştii daca-i tihnă,
Ori bântuie-acolo furtunile, ascunsele,
Şi arborele meu de nu-şi află odihnă, –
Priveşte-mi în ochi:
Ochii sunt frunzele.

PROPRIETATE

În casă –
Pe laviţă, în fiece ungher, pe prichici,
Sub pat, în cuiul din tindă,
Şi-aici pe pervaz, la fereastră,
În buzunarele de la jachetă şi palton,
Lângă uşa de la prima întrare a sentimentelor,
Şi-n plosca plină-ochi cu ziua de astăzi,
Pe prispă de-a lungul, la fiece stâlp,
La dreapta şi stânga mea, când m-aşez,
În ochii copiilor mei şi ai vecinilor,
În fiece urmă ce-o văd pe pământ,
Voi sădi câte-o floare, – mi-am zis, –
Lăsa-voi câte o sămânţă de rod,
Adusă de migratoarele păsări în pliscuri
Printre amurguri, şi ierni, şi nădejdi.

De ce să n-am florăriile mele, într-adevăr,
Şi aceste străvechi florărese – dimineţile?

MĂ VREAU GORUN

Mă vreau gorun pe pisc, în zare,
Cu anii mei
În crengi vuind,
Venind pe drumuri seculare,
În mine vârstele-adunând.
Vă voi vesti
De la hotare
Eu, primul,
Tot veghind pe pisc,
Că se întorc cocorii-n ţară
Din nou
Cu primăvara-n plisc;
Că toamna ochii şi-i sticleşte
La lupii iernilor nebuni, –
Eu, primul, voi ieşi
Stoiceşte
Cu ei în poară să mă pun.
Cu pătimaşă nerăbdare
Voi strânge-n braţe rădăcini,
Pământul carele ne are,
Ortacul meu, de grijă plin.

Mă vreau gorun veghind…
Iar dacă
Va fi să cad, cutez smerit:
Din trunchiul meu
Catarg să facă,
Să nu mă simt
Din mers oprit.

POJAR

Vă voi vorbi de-o întâmplare ciudată,
Ce încă
Nu s-a tâmplat vre-o dată.

Într-o zi,
Pe când umbra, sub nămezi, mai scurtă
Se gudura la picioare şi se târa pe burtă,
Când
Risipindu-se lipicioasă în semiumbră,
În ochi făcându-şi cuiburi –
                    pasăre sumbră, –
Mi-am zis: n-ar fi rău deloc
Umbrei mele ca să-i dau foc…
Şi-am luat în acest scop, aşa dară,
Focul galaxiilor ce mă-mpresoară
Şi al celor stinse de veacuri, în hău,
Dar care-mi trimise facle prin Prometeu.
Un vis mai luai la noroc
Şi umbrei atunci i-am dat foc.

A fost
O privelişte rară,
În toamnă era ori în primăvară.
Ardea umbra cu roşie pară ori verde,
Cu pară de blestem, ce nu se vede.
Şi n-a fost nevoie de ruguri atunci
Să-nghită gunoiştile de prin lunci.
Se ardă, ziceam, întâi şi-ntâi umbra,
Cuibarele ei de pasăre sumbră,
Durate hoţeşte în ochi şi în gând,
Se ardă pe rând!

A fost cel mai mare pe lume pojar.
Umbra s-aprinde cu greu.
Şi arar…

GER

Leroi ler, gerul
Prinde şi cearcă, la dinte, ferul
De-mpotrivire şi de tărie,
Dacă e-n stare şi cât să mai ţie.
Pe piscuri, crişcând,
El farmă stâncile.
El face să fiarbă în vine
Sângele.
Veretcile albastre şi le aşterne
Dintr-un capăt în celalt al iernii;
Burlane de spulbăr îi bat mătănii:
Măria Sa Gerul urcă în sănii!
El ţipă sub tălpi, paşii grăbindu-ne.
Gerul e-aici.
Şi e pretutindenea.
Stăpân peste toate cu-aceiaşi menire
Să treacă tăria-n statornicire,
El vine să facă pământului
Cinste, –
Cine la focu-i o să reziste!
În vâlvătăile lui pătimaşe
Îşi află sfârşitul
Bacilii şi laşii;
Tot el hotărăşte, la sorţi, după datină
Soarta celui ce-n spulbăr se clatină –
Ciclul a tot ce va creşte
Continuă,
Moare ceasul miasmei din tină…
I-e vechi obiceiul, rămas peste ani,
Are ceva
De la crunţii spartani.
Leroi ler, gerul
Ca vinul tare, albastru ca cerul,
Cu suliţi aprinse las-ca să bată,
De primenire
Pieptul ne-mbată.

ROBINZONÂND AIUREA…

Robinzonând aiurea,
Gonaci prin lumea mare,
Cu talpa scâlciată
Şi colbul între dinţi,
Întârziaţi pe drumuri
Mai revenim arare,
Venim ca la spovadă
La cuibul din părinţi.

Şi cum se-obişnuieşte
Cu zile trei-nainte
Sosirea-ne vestind-o
La buni şi megieşi,
Frontonul se înalţă
Să-şi trâmbiţe cocoşii
Pe-acoperişul veşted
Cu început de pleş.

Şi noi, columbi ai vremii,
Cu pulbere de aştri
Pe coifuri scânteinde,
La praguri poposim…
Sub colţul de şalincă
Se sting doi ochi albaştri,
Iar vinul în garafă
Scânteie a ibrişin.

Cu gurile căscate
Sertarele rămas-au
Mirate la vederea
Feciorului pierdut,
Zâmbeşte trist din ramă
Temutul stâlp al casei:
„Oleacă mai-nainte
Şi m-ai fi petrecut…“

Aprinde orizontul
În cruguri-nalte focuri
La margine de drumuri
Ce se înnoadă ghem.
Atâtea griji ne mână
Cu timpul la sorocuri
Şi, doar porniţi acasă,
Mereu întârziem…

MACI SĂLBATICI

Memoriei fratelui

Vin încet de parcă nu se-ndură,
Faceţi-le loc aici pentru popas,
Nu vă mire c-au pierdut statura,
C-au rămas cu noi şi n-au rămas,

Că-s veniţi de peste doruri multe
Şi-aşteptări zadarnice la praguri de nădejdi –
Îi întrebi. Ei tac, ei ştiu s-asculte
Vocile curate, pământeşti.

Printre toţi e frate-meu mai mare.
Vede el: acuma eu i-s bade.
Şi zâmbeşte trist – tu eşti, tu care?…
Noaptea-n ochii lui adâncă arde.

Străbătând prin nopţi – tunele-n umbră, –
Zile trec, – grăbite-accelerate.
Ei, soldaţii, le-au scăpat pe toate
Şi-au rămas în gara cea mai sumbră.

Îi aşteaptă râuri despletite
În pădurile lor tinere de-atunci, –
Scot poienile îmbătrânite
Maci sălbatici, sângerând în lunci.

FETEASCĂ

Potop de berze albe
Cu strugurii în cioc
Trimite via crainici:
Mesenilor noroc!

Şi voia bună creşte
Ca iarba din pământ,
Făcurăm toţi pe-o noapte
În horă legământ.

Căci glăsuia pe vrană
Săracul vinul vechi:
– Mai toarnă, vel paharnic!
Nu-i timpul de priveghi.

Să fie teafăr capul,
Căci mai avem de scos –
E leac din cel ce drese
Şi rana lui Hristos,

E însuşi cântul ţărnii
Ce fierbe în gâtlej,
Noi cei, care-l cunoaştem,
Vom sta cât veacul treji.

Aici în bătătură
Încingem aprig joc –
Se clatină pământul
Cu cerul la un loc.

Mai toarnă, să se-aprindă
Scânteile-n priviri.
Atâtea fete, mamă…
De unde-atâţia miri?

Garafele se-agită
Şi fac hoţiş din ochi:
Un poloboc e gata,
Nu-i fie de deochi!

De ţii vârtos paharul
Rămâi nevătămat,
Dintr-un hotar al nopţii
Tot eşti în celălalt.

Ian cată, felinarul
S-a îmbătat şi el,
Clipeşte fără noimă
Şi-i tot mai mititel…

Mai toarnă, vel paharnic,
Mai câte un pahar,
Fetească – la plecare,
Dar nu aşa de rar.

Căci dacă-i da crezare
Smeriţilor asceţi,
Nu ne vedem, cât lumea,
Şi noi vre-o dată beţi.

Eu unul: pas parol, zic,
Am să ţi-o spun pe şleau:
Nu mai turna, mărite,
Căci dacă torni,
Îl beau!

ODOCHIA

Se jeluie marte
Ferestrelor sparte,
Căţeii lui latră
În horn, lângă vatră,
El cată mănuşile,
Trântind în gol uşile,
De-i flutură rochia
Babei Odochia.
Dar cloanţa, când vede,
De sus se repede
Cu nouă cojoace,
Cu chef să le joace.
Ea prinde să dănţuie
Şi cerul înlănţuie
În surele mreje,
Adună vârteje
Şi-acum le pogoară
Din slăvi pe ponoară
Şi-n slăvi le întoarnă
Cu chiot de goarnă,
Şi drumul îşi cată
În goana ei beată.

Odoche, Dochie,
Potoale-ţi mânia,
Căci iată în stoluri
Vin semănătorii
Şi-o să-ţi improaşte
Sămânţa din praştii,
În ochi îţi vor dară
Şi-o să rămâi chioară...

Dochia se-ntoarnă
Tânjind după iarnă,
Descarcă şi toarnă,
Dar ştie năluca,
Că iarna-i pe ducă,
Şi n-are ce face,
Mai plânge, mai tace,
Porneşte zăludă
Cu pletele ude,
Cu nourii glugă,
Sleită pe fugă...

MOŞTENITORI

Flori pentru Nadina de 1 septembrie

În foşnet tomnatic se-ntorc cu grabă foile,
Caiete, cărţi… Cad griji şi trec ca ploile.
Atârnă soarele pe funigel, pe fir,
În ţara ta mă reîntorc. Mă mir…

Poate-l îmbii, fetiţă, şi pe el –
Desculţ şi-n orice bancă mititel,
Cu tolba doldora de vânturi şi de iarbă,
Setos de tainele ce le ascunde-o carte.
E-un leat de-al meu. El vine de departe
Din vremea lui cea vitregă şi stearpă.

Te rog, nu-i spune, ca din nou s-aştepte
La praguri îndurarea primei trepte,
Îl ia de mână, fă-l să n-aibă teamă.
Dar uite clopoţelul te şi cheamă…
Ia loc. Ci până dascălul va spune
Ce va avea de spus, voi zice eu.
Te-aşteaptă drumul hopuros, tătunii,
E-al tău şi nu-i al tău,
E drumul lumii,
Din toate poate-i drumul cel mai greu.

De ce ţi-aş spune-o mai târziu,
Eu nu ştiu.
Noi răscolim în amintiri ca-n scrum –
Atunci în faţa lui avuse puştiul
Doar visul de-a ieşi cândva la drum.

Ci dacă urcă drumul şi coboară,
N-ai teamă – îl vei trece, cât să vrei.
Să iei cu tine-a bunilor comoară,
Răbdarea lor şi cumpătul să-l iei.

Deşi ni-e veacul aspru, se cuvine
Dintr-a clipitelor grăbite turmă
Să te mai uiţi din vreme-n vreme-n urmă,
Povaţa paşilor
Ţi-a prinde bine.
Nu te grăbi-n retragere a bate,
Alege-ţi de credinţă partea dreaptă.

Va fi cu buchea să te dai în drepturi,
Căci tâlcul slovelor e-un fruct târziu.
Mi-s robite lor privirile şi pieptul,
De-un veac mă zbat ca pe deplin să-l ştiu.

E o potică scurtă tinereţea,
E-un cântec până la sfârşit nespus,
E ca un astru, din tării semeţe
Ce mai scânteie după ce-a apus.

Din dragoste te-a dărui cu sfânta
Înfiorare-a dragostei dintâi
Pe neaşteptate… Să nu te-nspăimânte.
Fă-i loc cu visele, la căpătâi.

Încolo te va duce ca o barcă
Mânată-n lung de râu, grăbit şi lent,
Pornită, ea nu ştie să se-ntoarcă,
E-aceeaşi la trecut
Şi la prezent.

Te voi privi, prea poate, atunci din ramuri
Cu ochi de muguri, înrouraţi,
Voi izbucni în chiote la cramă,
Când vor zori nuntaşi cruciş legaţi.

Voi fi s-ascult cu plopii dimpreună,
Ce-o să-i trimit să îmble printre voi,
Cum pe-nserat tălăngile mai sună,
Cum paşii bat arare şi greoi.

…Foşnesc a toamnă-n roşii dumbrăvi foile,
Cad griji noian,
Şi trec şi vin ca ploile.
Atârnă barele pe funigel, pe fir,
Mă reîntorc în ţara ta. Mă mir.
Câmpul mi-e albu, negre îi sunt oile.
Sună pe măguri buciumul, sună arar,
Acum vreau a-ţi spune de abecedar.

Înainte de oricare altul,
Să ştii:
A fost descălecarea vremii sub chindii,
În lung de praşilă
Şi pe noptat
Cu ţărnă sub călcâiul scâlciat.
A fost o întrebare
Şi n-a urmat răspuns,
O cale şi nici una
De-a fi în de ajuns,
Un dor nebun de ducă,
Un drum sosit la prag,
O adâncime frântă
De-al visului catarg.

Într-un răstimp de neguri,
Vederea ce ne zmulse
Ne-a fost de îndrumare,
Citind pe foi de frunze
Buiaca-nmugurire
Sub ţipăt de cocoare…

Mai bun, abecearul
L-au fost tocmit plugarii.

Orarul săptămânii
Pe strungăreaţa anului
L-au dichisit în taină
Cu-ncetineala lanului.

Pe neagra tablă-a gliei,
La îndemnarea mânii
Au scris întâi de toate
Abecedarul pâinii.
Cătau izvodul vorbei
La şipotul cişmelei,
Dureri îi mistuiră,
Ci-au renăscut din ele…

…Şoptesc aceeaşi goruni
               lângă poartă.
Mă cat printre voi. Mi-i inima
O hartă
Cu lunci şi piscuri neatinse încă,
Cu brazde încă neînsămânţate,
Cu aşezări ce n-au fost populate,
Cu meridianele desferecate
Peste setoase adâncuri.
Suspina toamna-n vârfuri de gorun;
Pe glob e linişte şi-n clasă,
 La un semn…
Vroiam să-ţi spun,
Atâtea să-ţi mai spun…
Şi-am vrut şi flori
Din crânguri să-ţi adun,
Dar lasu-ţi datorie,
Şi drumuri,
Şi îndemn.

* * *

Plouă de o veşnicie. Plouă, plouă…
Totul ce-a fost pân-acum se împarte în două:
Pământul cât mai rămâne şi apele, multele,
Ploaia suspină sub streşini
Ori codrul aleargă cu ciutele.

Dar cine cutează bezmetic să treacă prin ploaie
Şi boiul de vânturi bătut spre pământ să-şi îndoaie?
O fi o răchită pe maluri, ori luna să fie,
O fi o tristeţe uitată, ori o stafie…

Stă satu-a mirare; răchita cu poalele-n vânt
N-a fost să se vadă desculţă pe uliţi trecând…
Se iscă prepuneri, iar ploaia îşi poartă ecoul;
Plouă de o veşnicie. Plouă, plouă…

PESTE PRAGURI

Avem datorie şi datină mai veche
De-a trece câte-un prag înalt din vreme-n vreme;
Îl trecem, de-o vorbă, de mână şi pereche, –
Prag al dragostei o fi să se cheme.

Cum să-ţi duci iubita în braţe,
Mări, peste pragurile căsniciei?
Omul, zice-se, cât trăieşte învaţă,
Ca până la urmă nimic să nu ştie.

Cum să-l treci pe puşti dincoace,
Peste pragul intrării în lume?
L-or dăscăli între vânturi şi grindini copacii,
Drumuri răzleţe l-or boteza cu renume.

Dorm soldaţi în tranşei, de-a-n picioarele,
Cad soldaţii pe braţele gliei străbune:
Prin inimi cresc poduri şi praguri, ca soarele
Teafăr să treacă suiş peste hăul jenunei.

E trecerea naltă, vuiesc de desubt întrebările.
Vei ţine cadenţa la ornicul vremii de cumpănă?
Vin drumuri la praguri, cu drumul se-ngână cărările,
E timpul întocmai – răspunde voinţa şi cumpătul.

Praguri înalte. Le trecem alături, pereche,
Şi numai pe-acel care ultima clipă ne-o sună
Avem datorie şi-o datină veche-străveche
De-a-l trece pe rând,
Singurei – câte unul…

RĂZVRĂTIT

În vis eram bogat. Vedeam de-odată
Că mă dezic de griji şi de poveri,
De-acea străveche vamă neachitată
Cu cariul ei ce mă rodea mai ieri,

Că miruit de-o sfântă îndurare
În perne moi m-afund pân-la urechi
Şi umbrele – dulăi stând la picioare –
Îmi străjuiesc hatârul pezevenchi.

Foiau curteni în jur că mă descânte
Cu-alese băuturi de osanale, –
Şi m-am lăsat ca de Hristos, de cântec,
Căci îl sorbeam, cu spumă, din pocale.

Se îndesau la prânz hârgăie pline,
Cu dulciuri vrând ca iară să mă culce,
Se zăhărise sângele în mine, –
Nu mai ştiam unde-i amar şi dulce.

Avari, pizmaşii mă lăsară-n pace
Şi-aceasta mi-a fost dat de bănuit…

M-am înălţat sub bolţile opace,
Cutremurând cel mai pârdalnic mit.

Le-am spus atunci cu vocea mea bolnavă
Care-ncercase prometeic chin:
– Luaţi-mi raiul ista, totul na-vă,
Căci m-am decis la mine să revin!

LEGĂTURĂ

Veacului care vine

Păcat: între noi, deşi-nvecinaţi,
Legătură bilaterală nu-i;
Tu vei afla
Cine-am fost – duşmani şi fârtaţi,
Dară noi
Cum s-aflăm ce a fost să ne spui?
Vei pătrunde, lucid,
Pân-la fund cu privirea –
Neînduplecată lance de foc
Potecile noastre în devenire,
Ce trec peste timp
Şi-l împart la soroc.
Mă-ntreb: vei şti cu credinţă s-aduni
Lumina din noi câte o fărâmă?
Oamenii la depărtare, oricum,
Îs mai buni,
Deşi li-i mai aprig sub paşi caldarâmul.
Nu vrem indulgenţă, ar fi o insultă
Pentru plutaşii
Din veac douăzeci.
Am vrea să ne-asculţi cu răbdare mai multă,
Să ne priveşti mai puţin
Cu ochi reci.
Oricum, nu uita:
N-am lăsat să se stingă
În ceasul de cumpănă facla umană,
Am strâns, neîmblânzit, mânzul vremii
În chingă,
Făcându-i speranţele aripi şi hrană.
Spre halta-ţi de timp
Tot prin noi ai trecut –
Unice punţi ce ţi-am fost cu tocmală.
Când drumul sfârşeşte
În altu-nceput –
Atunci legătura e bilaterală.

Panoplie

(1968)

LUCRURI

Iar fiindcă îmi lăsarăţi acest trunchi
Din arborele vostru genealogic
Cu rămuros măunchi,
Sunteţi în drept
A-mi cere de astă dată,
Ca de la cel mai darnic zeu,
Profetica răsplată.
Deci, iată-mă cioplind în el de-o veşnicie,
Spărgându-mi trecere spre-ascunsa lui comoară.

– Deschide-te, Sezam!
În roiuri mă-mpresoară
Atâtea datorii luate pe simbrie.
Străfulgerat, interioru-i sună
A flintă chemătoare de pe culmi.
Am scos întâi din el, sub ochi balcâz de lună,
Lăuta,
Hărăzită în taină de străbuni,
Şi-acest iatac, ce-o să vil prind sub grindă,
Pervazul la fereastră, soare, luci!
Iar ca să vă adune, na-vă masă-n tindă
Şi cumpăna fântânii – cocostârc sub nuci.

Şi din acelaşi lemn pietros, precum se cere,
Va trebui să vă cioplesc la urmă şi coşciug…
Ci lemn să nu rămână pentru cătuşe grele,
Voi pune toate aşchiile pe rug.

Şi veţi vedea după atâta trudă,
Că mi-am făcut pe cinste datoria.
Îşi pleacă arborele din mine fruntea udă
Către paternul legământ al gliei.

APĂ NEÎNCEPUTĂ

Sorocul ni-l vestise o lacrimă sărată,
Pe-al arşiţei zăbranic stingând privirea mută.
E timpul, măi fârtate, să coborâm în straturi,
Ce-aşteaptă în adâncuri, la apa neîncepută.

Şi mi te-i face ploaie, să te strecori la dânsa,
Şi mi te-i face rază fierbinte s-o pătrunzi,
Se lasă-n veac o dată a fi începută, însă
Îţi cere preţul vieţii şi-i bine să-i răspunzi.

Prin rădăcini vor trece, ca printre anotimpuri,
Boltite de amurguri şi cânt peste oblânc.
Pornim la drum departe, precum ne cheamă timpul
De-a coborî prin straturi şi inimi, în adânc.

NUMISMAT

Ca un numismat obsedat
Adun vânătăi – monede de cheltuială.
La ceasul uitării mi-i vistierie de stat
Inima, zmulsă din clipa de toropeală.

Irupe zvon de arginţi, bani, peşin,
Geme deschisă-n afară uşa de lacră.
Vămile încă nu le-am plătit pe deplin,
De-a-mi găsi drum către steaua mea sacră.

La frontierele vremii ce ne desparte
Descălecară vechii alebardişti;
Ceva e din viaţă, ceva e din moarte
În veşnica lor neclintire din ochii deschişi.

Şi fiece galben – revers de pupile
Ale argintarilor-regi, întoarse în mine,
Prin lupele lor, iscodind ani de zile,
Unde mi-e flancul ce nu mă mai ţine.

Cu zumţii mâncaţi de ţingaua iuţelii,
Ce-i face de-a dura, din mână în mână,
„Ariol“ şi *„areşka“* pe terezele,
De cheltuială monede la îndemână

Le-adun să le am, de mi-ar arde şi palma
Din dărnicia sămaşilor răi şi prea buni.

Ci, dacă deşartă mi-e punga, vocea mi-e calmă, –
Monedele calpe nu le adun…

CUVÂNT MATERN

Cobor în cuvântul matern ca într-o mină
Deschisă-n filoane adânci, de desubt,
Ca-n labirint de epocă elină.
Firul Ariadnei mai ţine? S-a rupt?
Cobor pe poiana soarelui, unde
Baciul îngână cu fluierul turmele,
Şi-n grai de lumini depărtarea-i răspunde.
Pe unde-au rămas, ale cuvântului, urmele?
Ca forfecarii, l-au ros cărturarii, –
Frunză pe vânturi din sud şi din nord.
Golfstrimu-i albastru, cu adâncuri de mare
În mine se-mplântă ca un fiord.
Şi urc în cuvânt ca într-un turn al vegherii, –
Aud Marsilieza chemând la asalt,
Şi-un glas de luceafăr în liniştea serii, –
Atât mi-e cuvântul de-adânc şi de nalt.
Deschide în noi, peste vremi vremuinde,
Tânăr ca un pământ şi etern
Poteci îndărăt şi drumeag înainte –
Fagure darnic, cuvântul matern.

PANOPLIE

Care-au rămas din armele mai vechi
Încrucişându-se ca drumurile la căpătâi.
Încă din întâlnirea noastră cea dintâi
Inspumegaţi buieştri gonesc perechi-perechi.

Oţeluri de sâneţe încearcă dulce zvon,
Şi focul se întarţă în aşchii de amnar.
Pe buze de pistoale, sub crucea Orion,
Cad stele ameţite să-şi caute cuibar.

Ci cum urzise Poarta pe bour ca să-l prindă,
Se dete sfoară-n ţară, oşteni sub steag chemând,
Şi scăpărări de feţe cinstite pe oglinda
Prăselelor fierbinţi se iscă rând pe rând.

Şi măgurile toate se clatină-n mişcare,
Iar codrul iese hojma la pândă pe poteci,
În cumpăna amiezii se-ncinge încăierare,
Şi ziua se dărâmă în ochii stinşi şi reci.

Dar braţu-n demnitate de leaturi se mai ţine,
Şi creşte împotrivirea puhoiului vrăjmaş.
Ai libertăţii prapori n-au vrut să se închine
Cât ţara îl mai are pe ultimul arcaş.

…Fiorul mai străbate din mânecă tăişul
Cu floare de rugină de-a valma cetluit.
E luna-n scăpătare, lumina-ncet amijă
Pe sclipete de criţă ca-n vraja unui mit.

ARGHEZI

Printre stejari vuiet surd se strecoară
Adânc, până-n inima Ionului lui Ion,
Cel de-a ieşit din basm, cu turma pe ponoară,
Proptind bolta pe umeri, ca un pilon.

Şi acel ce-n ochi stinşi păstra ca pe-o floare
Lumina de-acasă pe mucegaiul din beci,
Sub stele înalte şi căzătoare –
Lacrimi fierbinţi peste vorbele reci.

Acel ce-n sarice îndătinat, pe zloată,
Purtase, ciudatul, blesteme şi vise,
Moşiei păstrându-i faţa curată
Din datorii şi pravile nescrise.

Acel ce a făcut dragoste o noapte cu Tinka,
Rupându-i mărgăritelul, ochii sorbindu-i-i.
Şi acel Ion, care-şi făcuse opincă
Din şesuri. Şi aprinse candelă sub grindă.

Acel ce cu străvechea lui slovenire
Din graiul cu îndemnuri pentru vite,
A chezăşit înalta răzvrătire
Şi focul din cuvinte potrivite.

În fund de codru vuiet se strecoară,
Se-nchide-a ploaie şi-a pustiu afară.
Şi-amară-i întrebarea între toate:
– Unde rămâi, mărite împărate?
La ceasul îndărătnic de comând
Ionii se adună,
Stejari vin din pământ.
Şi vin oierii, ascunzându-şi naiul,
Şi vine după dânşii mioriţa laie…
Şi întrebarea în privire stăruie,
Iar clipele se năruie, se năruie.

Dar pân-la urmă gluma i-o înţeleg:
Ei împreună mai departe merg.

14 iulie 1967

DOR

Pe naltul şi albul covor
Glasu-mi se face un cerb incolor.
Dispare
Şi iarăşi revine:
Te cată, ia sama, pe tine.
Pădurea-l momeşte-n adânc,
Şi tunete-n coarne
Se frâng.
Zdrelite-s copitele lui.
Ce-o fi să te-ntrebe, –
Să-i spui!
Din palme să-i dai ca să beie,
Fă-i loc lângă vatră să steie,
Să-l mângâi
Cu palmele moi
Şi mi-l trimite
Înapoi.

El trece sub cetini de brad,
În ochi depărtările ard.
Pe jilavu-i bot, cătinel,
Sărutul tău
Vine şi el.

LASĂ-MI OCHII…

Lasă-mi ochii,
lasă-mi cântul,
Cât m-o mai ţinea pământul,
Căci, dacă va fi să plec,
Dintre voi să mă petrec, –
Cine o fi ca să ţi-i beie.
Din roire de scântee,
Neştiută, neaşteptată,
Dragoste neîntinată?
Cui îi va fi dat mai bine
Să te mângâie ca mine?
Lasă-mi cântul, lasă-mi ochii,
Să nu mi te deochii.

Ţi-oi stropi cu rouă faţa
Din amurg pe dimineaţă,
Cu nectar de tămâioasă…
Lasă-i ochii, cântul lasă-mi.

DESCĂLECA-VOI...

Deci osteni-va-mi sângele, ştiu,
Ca un telegar nărăvaş la răscruce:
Baiu, stăpâne, nu mai pot duce!
Şi totul va fi în cea sară târziu

Ce-mi va rămâne nesăvârşit,
Alte anotimpuri vor duce la capăt,
Cărările altele ori să-l încapă.
Timpul ce mi-a rămas de iubit.

Ce-aveam a spune, codrul prea poate
Va îngâna pe frunză de cetini.
Duce-vor râuri pe sforile încete
Voce de cântec trimis de departe.

Descăleca-voi atunci pe alt tărâm
Cu maluri nocturne întinse egal.
Şargul din chingă îl voi dezlega,
Va bate copita în caldarâm.

În parte şi voi, sămaşii, eu ştiu,
Veţi fi să plecaţi cu mine pe-atât,
Pe cât îl voi duce dorul meu viu
Şi dragostea pentru voi neîntinată, pe cât.

CORĂBIER ÎN FURTUNĂ

Pentru a vedea pământul mai bine
Şi semenii fără de linii duble,
Şi ramul de soare vuind când se împle,
Şi cât loveşte valul de tare, –
Rămâi în picioare.

Bolţile negre ale zilelor triste.
Şi-n vreme senină – adâncul lor –
De cauţi şi cerci ca să-i pipăi culoarea.
Când ochiul devine şi el incolor, –
Rămâi în picioare.

Când cresc din străfund, dintre stele polare,
Chemările firii, şi-n noi se răzbună,
De-a le pricepe, ce-au vrut ca să-ţi spună
Şi ţipătu-n cer, risipit de cocoare, –
Rămâi în picioare.

Primejdiei crunte, de-o fi să te pască,
Pentru a-i privi în ochi şi a cunoaşte-o
Nici mare, nici mică – aşa cum se are
Durerilor lumii, din care se naşte, –
Rămâi în picioare.

Rămâi în picioare, în mijlocul veacului,
Pe-a anilor proră sfidare furtunii
În luptă, în luptă să-ţi afli-alinare,
În poară cu aspre-ncercări de-a te pune, –
Rămâi în picioare!

AVICENA

Spre-a ne cunoaşte mai pe îndelete,
Va trebui să faci cale întoarsă,
Bătrânule mag,
Aidoma corăbiei, care spre cheiul străvechi
Încet îşi apropie coastele, –
Care-o va pune întâi la încercare?
Pentru început cercetează-le pulsul
Celor caice demult scufundate:
El mai răsună-n stinghii ruginite,
Rămase fidele în oarbă uitare
Acelei meniri, ce străbunii le-o dară…
De-ai vrea să cunoşti isteţimea auzului,
Va fi în de ajuns ca sub geană de codru,
Tăcerilor grele de ani să te dărui
Şi atunci neapărat desluşi-vei
Chemare de bucium, venit de departe…
Iar când trăinicia de criţă a graiului
Va fi să o pui la încercare, vezi bine,
Prea mult n-aştepta biruinţă:
Chiar zmuls de pe buză, el vraja-şi continuă
În glasul izvorului, când ciutele adună,
În fiştece frunză, în trunchiuri, sub scoarţă.
Pentru a ne afla agerimea vederii
Un lucru simplu ţi se mai cere –
Din fiu în tată coboară, coboară,
Şi mai în adânc, pe alte trepte sonore.
În urmă lăsa-vei umede treceri,
Păzite de uşi zăbrelite, de cerberi,
Pân-când vei ieşi dintr-odată în dreptul
Celor dintâi fereşti lăcrimate,
Negrite de fumul pornit sfoară-n ţară,
Cu ploi condensate-n retină:
Avea ochi ca mura răscoaptă străbunul.
Spre a ne cunoaşte mai pe de-a întregul,
Va trebui să faci cale întoarsă,
Bătrânule mag.
Deci, coboară…

MOTIV DE BASM

I

Spre a stropşi viaţa gaiţele focului
Întâi şi întâi tăbărâră pe casă.
Târcoale-i dădeau,
Din nalturi ochind-o cu ochi sângerii.

Cumva să n-o sperie, în horn şi-aciuase
Cu încetul
Puiandrul de foc, ce-l trimise înainte
Plenipotenţiară solie
Cu împuternicire hicleană: să facă
A o deprinde cu miros de scrum.
Şi atunci începu repetiţia generală.

Se făcea focul că are, deci, treabă,
Când omul sosea pe pământ, – în cadelniţă
Se furişa, aţâţându-i smirna.

Ba şi o mână îi da de-ajutor,
La mlădierea criţei. Şi alte
Servicii făcea gospodarului harnic.
Cucerindu-l prin râvnă şi ascultare,

Trebăluia ca o slugă prin curte.
Îi flutura pe târziu la plecarea
Stăpânului,
Şi rămânea să împlinească porunca-i.

Acestui foc însă i-a fost dat alt destin,
Neprevăzut de vechile canoane, –
Întâmpinând şi hojma petrecându-şi stăpânul –
Se pomeni dintr-odată de-al casei…

Şi atunci el simţi, că nu se va mai rupe
De vatra ei, de ochii albaştri,
Străluminat la faţă, zeu tânăr,
Dedat ei până-n măduva fierbinte.

II

Din hău, pe cerească ponoară,
A greu blestem şi a osândă,
În stol apocaliptic, hulpav coboară
Gaiţele focului, ce stară la pândă.

Clonţuri de foc despică de-a valma
Văzduhul vuind ca o strună.
Clopotul lunii bate alarmă,
Dar casa rămâne-n uitare sub lună.

Un semn de viaţă, de ar fi ca să deie, –
I-e fără de vise somnul adânc,
Îndură-te, maică-mea Astaptee,
Zmulge-o din somnul nătâng!

Nour de foc – stolul de fulgere
Cade din slăvi meteor…
Somnul casei e dulce,
Neobişnuit e de multicolor.
…Părea să dispară sub clonţul urgiei.
Dar iată simţind fulgerul aproape,
Pădurea din ea se trezi: în stinghie,
În stâlpi, căpriori, costoroabe.
Copaci se-nălţară, deasă pădure,
Cu vârfuri semeţe vuind…
Simbol altei vieţi, de departe, cu jind,
Un astru-i clipeşte casei uşure.

III

Între ale zariştii străvechi metereze
Casa rămâne pe loc şi aşteaptă.
O treaptă aburcă şi încă o treaptă,
Dincolo de vise o împresură iezii.
Ca într-un crepuscul şi de departe
În geam i se stinge văpaia luminii.
Indivizibilă, vocea se împarte
Şi vine la praguri, ca o streină.

Cine s-o cheme? Cad foile roşii.
E lunca arzândă-un tablou de Van-Gog.
Pe căi zăpezite se-ntoarnă strămoşii
La vatra ei veche, să-şi caute loc.

Ori poate-s copacii, flotante corăbii,
Purtând semeţia-n catarg pe sub nori.
Mai stăruie-n trunchiuri hârjoană de vrăbii,
Şi simt cum, ciuntite, crengile dor.

Dar iată minunea, un cânt de altădată
Străbate prin fibre, un dor de demult.
Dau buzna mezinii în veselă ceată,
Şi casa se împle de paşnic tumult.

Ialpugul de-a valma-şi împroaşcă plătica
Şi val-vârtej poartă lăstunii săi beţi.
La ceasul diurn copacii ridică
Daruri de preţ
Pentru feţi-logofeţi.

Carnet cilian

(1963)

CRUCIFIX

Mâna s-a oprit la jumătatea blestemului,
Cu fulgeru-i pieziş formând o cruce.
Pe ea, înainte de-a fi Hristos răstignit,
Şi-a însemnat străbunul meu datoriile,
Rupând cu securea-n răboj
Ultima împotrivire a lemnului jilav.
Neavând apoi cum să se-achite
De vămi neplătite-n sorocuri,
Ce-i tot ieşeau an de an înainte,
Faţă de zei, ca să-l facă de ocară,
A rupt-o de fugă păgânul spre soare.
Ci soarele n-avu când să-l aştepte
Şi-l lasă cu carul în mijlocul drumului.
Dădu sub pământ sălaşul să-şi cate
Cât cariul va roade în lemnul răbojului;
Pământul atunci scutură Cordilierii
Şi lespezi trânti peste intrări subterane.
La taică-su dete să-şi afle ocrotire,
Văzu că bătrânul demult se săvârşise.
Atunci într-un suflet spre fiu se întoarse
Şi află că feciorul nu i se născuse.

Din fugă a rămas răstignit pe tuspatru
Drumuri, ce-a vrut să le facă din plin
În formă de cruce pe-ale anilor haturi.
Şi zeii atunci au văzut, că-i creştin.

VALPARAISO

Dorul de mare
ţi-e ultima viză,
Poteci se revarsă într-o cărare
La Valparaiso.

Tânără, strada
cu porţile-nchise
Împroaşcă pe geamuri fierbinte ocheadă
La Valparaiso.

Ai înţeles-o,
e poarta deschisă.
Unde-l mai laşi, de-ţi rămâne un peso?
La Valparaiso.

Matrozii pe cheiuri,
bătuţi ca de-o briză,
Coboară din Arctică şi din Egee
La Valparaiso.

În ochi întrebarea
cu negru înscrisă:
Din prag Gelermina nu mai apare
La Valparaiso.

Cerul e sarbăd,
o pasăre-ucisă,
Până spre zori îi cad stelele-n halbă
La Valparaiso.

Pământul e aproape
de crateru-abisului, –
Zmuls din ţâţâni, ar vroi să ne îngroape
La Valparaiso.

Ciudată-i cea vale a paradisului
Cu dulce şi-amară aromă-n pocale
La Valparaiso.

SICHEIROS, FRESCĂ MURALĂ

Ca scrumul din ţaharca zilei,
Fumată
Până-n gingiile de caramin ale amurgului,
Se scutură stele pe valuri.
În stoluri, pe zarişti umbrele zboară.
Pe-atât e lumină, culoarea cât arde
În noapte cu flăcări sonore…
Nimfele au mişcările-ncete,
În ochi poartă ţipăt de pescăruşi
Şi ultramarina enigmă a tăcerii.
Pentru a rămânea neclintite,
Când, păcătuind, ar vrea cruce să-şi facă,
A hotărât demiurgul să dăruie
În plus două mâini fiecărui din ele.
Prin necuvânt culoarea repetă
Suav adâncimile reci ale-oceanului,
Perpetua humusului fecunditate,
Şi-atâtea feţe uitate-n neunde.
Un ochi aprins, între toate
Lovind, ca o aprigă limbă de clopot
Malul culorii de-alături
Şi alte-adâncimi de culoare, –
Sunete cresc, inundând răsăritul.

CORĂBIILE CĂPITANULUI

Pentru Pablo Neruda

Corăbiile străvechiului căpitan
Purced încet din cheiuri, câte una,
Din basme, unde copilăria
Rămâne pe mal cu picioarele goale
Şi soarele dedublat în pupile sărate.

Păsări enorme, cu-aripi tremurânde
De nerăbdarea sângelui tânăr, –
Corăbiile-n larguri se-aruncă bezmetic.
Pe firmamentul bolţii amurgul
Sub ochiul lunii creştea vânătaie,
Şi gâţele furtunii despletite,
Şi spulberul scânteilor de aştri.

Azi-noapte fi-va noapte de pomină!
Iar caravana e de acum departe
De primele hangare submarine,
De primăveri pe culmi întârziate
În mugurii de când la Isla-Negra
Pe urma păsărilor, în schivnicie
Vin zilele cu plete şiroinde,
Şi mâini împreunate-a rugăciune.

Nechează hergelii, boncăluindu-şi
Spumoase coame, se reped în borduri
Ce poartă urme-adânci de ani şi stele, –
În ele sarea mării se adună.
Se clatină deasupra policandre
Pe crucifixul sudic al luminii…

Pe puncte, joc, şopârle verzi aleargă,
Stingându-se în ochii plini de groază.
Pocneşte din arapnic Sânt-Ilie,
Sub roţi de criţă bolţile se farmă…
Ci caravana drumul şi-l urmează.
Sus arborat e steagul căpitanului
Şi însuşi căpitanul la timonă.
Atâtea nopţi de veghe-l încrescură
În neclintire, ca un pin pe steiuri
Ce jinduie-ntâlnire cu furtuna,
Să-i dezmorţească trunchiul, frământându-l.

Fosforescente adâncimi, de după
Eclipsele atâtor ierni, adună,
Pe fund răsfrântă, aprigă chemare
Din pieptul Anzilor neîngenunchiaţi:
– Vom înălţa cetatea fericirii
Cu mâini ce încă n-au ieşit din beznă!

Corăbiile din cheiuri câte una
Purced încet. Se-aşterne caravana
Pe drum, ce leagă ambele-emisfere.

ECOUL SOARELUI

Pe ţărmul de sidef, la Valparaiso,
Jucându-se naiv de-a veşnicia,
Un puşti din palmă-n palmă trece valul,
Ca într-o clepsidră, măsurând oceanul.
La soare
Caută apoi bănuţul
De-argint topit al zilei ce-o să vină.

Iar într-un strop, cel mai amar, de odată
Soarele comoara şi-o descarcă,
De unde, cât mai de din vreme-n vreme,
Ia galbeni pentru cheltuieli mărunte
Pe piaţa altor zile de dârvală.

În strop,
Ca-n lacră, oceanu-nchide
Ecoul soarelui la depărtare.
În el s-a condensat, la fel, în straturi
Al naufragiaţilor strigăt din timpuri,
Chemare umbrelor ce se adună
Şi-acum pe maluri nalte aşteptându-i.

Până la coate-n soare îşi afundă
Copilul mâinile. A vrut să-l soarbă,
Simţindu-l deci neobişnuit de-aproape
Ochiul lui stins, ce sângerează mut…

TU, RECE STEA...

Tu, rece stea din ţara ta sihastră,
Vei fi ca să cobori la ceasul de vecerne.
O ploaie, a tăcerii, se aşterne
Pe ţărm în hohote de lung şuvoi albastru.

Aici vei desluşi din crugul străveziu,
Cum creşte timpul, risipit în roci,
Şi-ajuns la ţărm oceanul pe târziu
Cum plânge la urechea unei scoici.

RETROSPECŢIE

Era primăvară antică,
Ori medievală era, –
Nu ştiu care anume: dumnezeu purta
Aceeaşi tradiţională barbă,
Iar luncile aceeaşi iarbă.

Îl trasem de chiciură. Era ger, trosneau
Stelele. Petre pe-atunci nu erau.
„Ascultă, – i-am zis, – Măria ta, doamne,
Suntem ca tine şi noi nişte oameni,
Şi pe de-asupra suntemu-ţi şi fii.
Cât timp în neştire va fi să ne ţii,
În hrubele ignoranţei şi fricii?
Mai fă, dacă poţi, o minune, amice.
Ne dăruie nume, ca să ne ştii".

Şi atunci grăi deci preabunul pontif:
„Dragii mei, aţi venit prea devreme.
Eu însumi n-am nume definitiv
În spaţiu şi-n vreme…
Cu aşa porăială în ceruri, vezi bine,
E greu să porţi grijă aşijderi de tine."
Astfel cu gândul să-i dăm ajutor
De atunci o luasem încet la picior
Pe drumurile toate-ale lumii
În căutare de nume.

CAIN

Cain ar fi putut să nu fie deloc, –
Pretext al invidiei şi nelegiuirii.
Atâţi posibili caini au rămas
Dincolo de uneltirile firii.

Dar iată-l veni, ieşit din mister,
Cu pletele lungi, năclăite de umbre.
El se tocmi pe de-asupra rentier
Al crimei dintâi şi al patimei sumbre.

Nu fuse destul păcatul de greu,
În fratele său mai urma să lovească,
Şi-ar fi dat cu barda în dumnezeu,
Cumva de-l zăpsea pe potica cerească.

Cain ar fi putut să nu fie deloc, –
Cerescul edem s-ar fi-ntins într-atât,
Că Abel, lovit de acel nenoroc,
N-avea cum să moară decât…de urât.

PĂPUŞĂRIE

E carnaval. Din gumă şi pănuşe,
De toate neamurile ies pe glob păpuşe:
Cu ochii măslinii şi pielea tăbăcită,
Banane dumicând, ori pită,
Cu pleata mătăsoasă, ca râul vălurând,
Mult prea înveselite, ci altele plângând
În somnul lor de-o clipă, epidermic,
Când pun sunând căpşorul pe piatră ori pe perne,
Cu amintiri mai triste şi fără de-amintiri,
Păpuşe – democraţi şi filantropi şi zbiri…
Pe drum pornite şi păpuşi uitate
În deznădejde mută pe noptate,
Tot aşteptând stăpânul să se-ntoarne…
Păpuşi tăcute şi cu glas de goarne,
Cu ochi deschişi, tuspatru zări scrutând,
Şi-atâtea cu privirile-n pământ,
Înfofolite-n şube şi strai de urşunic,
Şi fără foi de ficus pe buric,
Excentrice, înflându-se în pene,
Pe vâlva negoţită cu harta la dughene,
Păpuşi cu faţa acră de pesmeţi
Şi languroasă tidvă de cuvioşi profeţi,
Păpuşi cu aere de menestrel distrat
În rând cu somitatea-n scăpătat…
Şi importantele păpuşi pe moi
Fotolii, mai moderne şi mai noi,
Iresponsabile mutrele încă
Şi dintre acelea ce-au zăcut de brâncă.

Iar fiică-ta, la urmă, cu a ei
Păpuşă, care-o leagă din petici şi curmei,
Acea de gumă, ea mi-a spus în taină, –
Nu prinde vânătăile sub haină…

De-a lungul ecuatorului, din mal în mal,
Păpuşile-au ieşit buluc la carnaval.
Li-i diavolească hora când sar şi se sumeaţă,
Căci jocul de la lume pre cinste îl învaţă…

Zodiac

(1971)

TRIMIT CUVÂNTUL

Trimit cuvântul
după sensul pur,
de zodiacul lumii hărăzit,
ca pe un mag pribeag, de bun augur,
ce-şi cată steaua-n el
şi-n răsărit.

Şi gândului
îi spun să-şi afle, deci,
hlamida,
care-o fi mai mult să-l prindă.
El să trezească sanctuare reci
cu ploi fierbinţi –
vocabule de grindini.

Mult aşteptaţi,
de nu se mai întoarnă
trimişii mei,
mă zmulg de-unde şezum.
Din fiecare buche-mi fac o goarnă
spre-a le ieşi
în cale de pe-acum.

CHIROMANŢIE

Pentru acest joc
e nevoie de câteva lucruri diferite:
o lume – o nelume,
un soare – un miez de noapte, un hău,
un dor fără nume,
un obişnuit destin,
poate destinul tău.

Dă-mi mâna. Drumul acest
duce pe nicăieri,
venind din neundele nopţilor.
Cu paşii de vată ai hoţilor
an vară
pe aici trecuse inima solară,
pe sub înţelepţi palmieri.

Femeia, care uita să iubească
sub luna ca un cercel,
cu voce de iască
dragoste veşnică îţi va prezice.
Ci eu să-ţi vorbesc voi de plai,
de doruri, de spice,
de drumul ce-o fi ca să-l ai.

Ni-e grabnic popasul.
Un popas mai facem şi altul încă
la porţile tainelor cereşti.
La cina cea de taină
noaptea bea din potirul luminii şi mâncă.
Nu ţi-aş putea spune precis cine eşti.

Pe panta palmei drumul luşuie
dintr-ale vieţii pripoane şi creste.
Peste orizontul nisipurilor suie
paşii, în ele întrând ca-n poveste…

TEATRU

Stau ierbile verilor pân-la genunchi.
Actorii pleacă în turneu
la ţară.
Iată-mă din nou
local al teatrului pustiu…

Doar câteva din măşti
mi le uitară.
Se-aud în tăcere adâncă
măştile, repetând
rolurile nerepartizate încă.
Şi cum mor, mai se aud pe rând.

Vor trebui deci acolo actorii,
fără de măşti, neapărat
să trăiască vieţile altora
cu adevărat.
Vai, cât de greu e să fii,
pur şi simplu Vetuţa lui Sile.
Să te împarţi,
ca o pâine, atâtor fii,
câmpului acest nesfârşit
şi soarelui unui an de zile.
Şi, ruşinoasă, omului tău
să-i păstrezi
fir de busuioc la sânu-ţi purtat.
Să-ţi zacă mezinul în pat
şi tu la cap să-i veghezi.

Pe după mască
barem capeţi răgaz
de-a te găsi pe sine
între hăţişul cuvintelor,
de-a te întreba ce mai faci
de-un ieri încoace, de-un azi.

În noaptea a douăsprezece ori,
vei râde de douăsprezece ori,
stelele ies la plimbare.
Vei fi şi stea căzătoare.
Iar când îl vei şti tocmai bine
rolul Ofeliei, –
va fi, cum se pare, târziu
să-l joci din dragul luminii.

E linişte-n teatru. Pustiu.

VEGHETORI

Iar eu cu liniştea ornamentată
Creşteam în tinda secolului tânăr…
Ana Ahmatova

Îşi scutură solemn din vârfuri pinii
Pulberea albă a liniştii adânci.
N-au dat demult prin branişte vecinii
Şi cade drumul ostenit pe brânci.

Ghicesc pe neclintirea bolţii mate
Privirea Nevei, stinsă sub îngheţ,
În crugul care prevestise moarte
Peste chemarea neînfricatei vieţi.

Din gingăşia slovei lângă anii
Blocadei se desprinde aprig zvon,
Coboară o nălucă din vagoane
Şi-aici rămâne, iarna, pe peron,

Mătăhăloasă – ţurţurii din plete
La miez de noapte-i sună-a nenoroc.
În lung pe Nevskii, cu mişcări încete,
O umbră-şi cată ultimul său loc.

Şi muşuroiul proaspăt încă-o lume
Închide la sorocul tras la sorţi.
Loveşte crunt duşmanul, să-l răpună,
Cu pumn de fier, oraşul peste porţi.

Ci la lumina caselor arzânde
Noi ne-am văzut oricum mai în de-aproape,
Şi când nu-i apă, durerosul gând e
Speranţa care-a fost să ne adape.

Şi feminina lirică timidă
Încrâncenată, bărbăteşte cheamă.
Din ţarcul valurilor se desprinde
Un glas, ce-l desluşeam, duios, de mamă.

Îşi scutură solemn din piscuri pinii
Pulberea albă a liniştii adânci.
Demult n-au dat prin branişte vecinii
Şi cade drumul ostenit pe brânci.

ORAŢIE LA NUNTA MAMEI

Azi noapte din nou, ca mai an,
Ca la anul,
Răzgânditu-te-am iarăşi la tine.
Ana lui Mitrea Munteanu:
Ieşeai din tufoase ciuline
De-amurg, de lumine.

Vai, cum gonesc chiuind
Peţitorii
Pe buiestraşi năclăiţi în spume.
Cine-a venit, maică, acum să te fure
Fără să-ţi zică pe nume?

Noi ştim tăcea, doamne…
Această tăcere
A fost să le curme năravul cumplit.
Fără de-a dragului mângâiere, –
Mai bine clădită în zid.

Tu parcă vroiai
Să te ascunzi după anii
Fetiei. Ci anii grăbeau, tăbărând.
Când Meşter Manole a zis atunci:
– Hană…
În semn de-nălţare a lăcaşului
Sfânt.

Şi iată cum urcă semeţele piscuri
Întru uimirea oricui.
Din dragoste viaţa zilele-şi riscă,
Ştiind c-o să cadă,
Când meşterul nu-i.

Azi noapte
Din nou ţineau tobele hangul
Şi lăcrimau tânguioase
Viorile.

Din nou eşti chemată pe nume:
– Hană…
Şi dăm buzna iar
Să-ntâlnim peţitorii.

BARZA CU NOROC

Poveste pentru Dorina

Barza albă a plecat departe,
Deaceea-ntârzie pe drum.
Barza ştie basmul de pe carte,
Dintre pagini a zburat acum.

Cum stăteai bunghită la fereastră
Ai văzut-o, că se tot grăbea.
Se topi în zariştea albastră,
Ca un strop de ploaie-peruzea.

Peste nouă mări şi ţări se-aşterne
Calea ei din tainicul îndemn.
Străbătând capriciile iernii
Se va înturna.
Să-i faci doar semn.

Iar în plisc, precum se şi cuvine
Va aduce, – şi va fi de-ajuns
Pentru ziua albă, pentru tine, –
O-ntrebare nouă, un răspuns.

Ori un cântec nerostit în lume,
Ce-l aştepţi să vină pe curând.
Berzei, ce i-o fi prezis anume
Horoscopul stelei clipocind?

RONDEL
DE UNUL SINGUR

Cea linişte, la care am visat,
Trăia nebănuită în tulpine.
Prieteni, ce-mi voirăţi numai bine,
Cu mine însumi mă lăsaţi la sfat.

Împrăştie lucoarea-n serpentine
Binecuvântul bolţii peste sat.
Iar nopţile ies mugurii să-mpline
Cea linişte, la care am visat.

Mă dumiresc mai mult, când stau la sfat
Cu stelele, cu frunzele, cu tine:
Îţi seamănă leit, – şi nu-i a bine, –
Cea linişte, la care am visat.

RONDELUL ZUGRAVULUI ANONIM AL MĂNĂSTIRII DIN CĂUŞENI

Luă cu sine taina cel iscusit orfaur,
Ce-a hărăzit veciei corole de lumini.
Binecuvântă ziua în clătinări de plaur,
Îngăduind culorii străluminat destin.

Preacuviosul schimnic cu obrazul leonin
A dispărut în fumul de rugă pe coclaur.
Ci sunete de harfe pe muri se mai aţin,
Cum vraja tăinuise cel iscusit orfaur.

Când sceptrul împlinirii e îmbrăcat în aur,
Cu flăcări de comoară legendele revin;
Lăsându-ne doar ritmul culorilor preaplin.
Luă cu sine taina cel iscusit orfaur.

RONDELUL ÎNSETĂRII

Îmblam prin toamnă, pelerin,
Un ins netot, băiat de treabă.
Am străbătut păduri s-alin
Setea de verde crud, de iarbă.

Amurguri beam, setos de roş,
Din ciutură de cer senin
Şi, vechi, vinaţul unui moş
Trecut prin toamnă, pelerin.

Setos de-albastru neînceput,
Adâncul zilelor preaplin
Din ochii tăi l-am fost băut.
Îmblam prin toamnă, pelerin.

ROSTUIRE

Hotărâsem, deci, să plec.
Mi-am ales destinul; iată
De departe mi se-arată
Râul ce-aştepta să-l trec.

Nu ştiam că biruinţa
Se mai cade s-o măsori
După pierderi, alteori,
Cum cer vechile ştiinţe.

N-aveam timp de şovăire,
Aveam datorie sfântă
Să mă zmulg din ţepenire
Cu verdicte şi osândă.

Să prind roibul, ce m-aşteaptă,
Mândru, – să devin bărbat,
Să-mi îngădui parte dreaptă
Cugetului ne-nfricat.

Printre umbrele tăcerii
Buiestraşul meu în şea
Mă purta ca o părere,
Ca o lance străbătea.

Dar i-am dat ca să priceapă
Rostuirea că mi-a fost
Să-nfrunt singur foc şi apă,
Pe pământ să-mi caut rost.

Lupta dreaptă, că-i mai sfântă,
Voinicia să-mi măsoare
Pe cât ţine legământul
Între semne de-ntrebare.
Şi rămasei în picioare.

Dar văzând că lângă mine –
Nici buiestrul şi nici voi,
Am purces de-un veac, mai bine,
Să fac drumul înapoi.

CANTILENĂ

Ce-am fost să fiu din firea nefiinţei
Am şi rămas – o parte din întreg.
Nu ţin, cum s-ar părea, la ea cu dinţii.
Căci sunt dispus, în parte ca s-o neg.

Mă aflu-n schimb mai amplu şi integru
În disparate lucruri şi culori:
În cer, în albul jumătăţii negru,
În cel frunziş de toamnă, alteori.

Şi mă-ntâlnesc, deşi mă miră foarte,
În partea casei, unde n-am călcat
În timpul, care hojma mă împarte
Ca o pomană scoasă la mezat.

Ci nu am fost datornic a-i rămâne,
L-am împărţit pe timp, l-am pus de-o parte,
În ochii fiecărui om, în azi şi mâine,
În poliţe de viaţă şi de moarte.

ORE

Părea a fi aceiaşi oră –
Fără cinci.
Şi incoloră,
Cât timpul doarme
Răstignit pe chingi,

Ori poate fără şase,
Domesticit între iconostase.
Cadranul hoalbă ochiul
De ciclop,
Mustăţile zburlind:
A ora opt.

Ori poate nici o oră nu-i
De dragul tău,
De-a nimănui.
Un soi de şobolan, pe subt ulucă
Dispare timpul – o nălucă.

De azi-nainte
Nu mai păstrez aducerile-aminte,
Ca să te am pe tine
Mai aproape,
Cu murmurul de ape,
Cu pulberea luminii, inegală,
Din focul sacru, ce-l păstrezi,
Vestală.

REAZĂM

Un codru de patimi şi vise,
Noian de precepte proscrise
Din condici mai vechi
şi mai noi;
Speranţe nici când răsplătite,
Momele din dragul ispitei
Se-abat,
cum nocturnele ploi.

Şuvoaie se-adună. Şi Noie
Se zbate-n rafalele ploii,
În numele vieţii,
grăbit.
Din fugă şi din strânsură
Salvând bunătate şi ură,
Durerea –
plăcerilor chit.

Căldura sevelor sfântă,
Cuvântul şi necuvântul,
În care trăieşte
un dor.
Rândaşii cu gesturi de gâde,
O lacrimă, ce mai surâde
Pe apocaliptic
decor.

Zâmbăreţe feţe de îngeri,
Hiene, ce-adulmecă sânge
De peste
şi lângă ocean,
Tăceri, ce-au voit ca să spună
O vorbă mai rea şi mai bună
Auzului nostru
mirean.

O lege, un unghi poliedru,
Luna-n ceacâie de cedru
Către-asfinţit
sângerând;
Petrecerea-n hume ori, poate,
Un codru de viaţă. Şi toate
Pe-un singur
şi vecnic pământ.

Insectar

SEMIDOCTUS

Un pic din Prust
O pică
de Rembo,
Din auzite e
Şi din năzare.
În jur cad leşin
Dame literare
Cu gusturi ultrafine:
– O-HO-HO!

Maestre,
Tâta mare!

CIOARA VECHE

Vai, cioara veche ca o neagră cruce.
Se-aude glasu-i scârţâit de lemn –
E poate vestea, care mi-o aduce
Din nenoroc, din bun îndemn.

S-ar fi călătorit barem odată
În calde ţări cu cerul hojma blând,
Dar ciorilor li-e veacul fără haturi,
Şi grabă n-au, cum n-au avut mormânt.

Mai trist e că în clanţuri o vor sparge,
Ca un blestem, şi tihna altui veac.
În oul lor de piatră noaptea-şi face
Cuibare pentru pui de vârcolac.

SÂSOIE

Lăsaţi-l să-şi dea joc răuvoitorii
Personali
şi ai tuturora, deci.
Şi rostul să-l desfacă, al culorii,
Din care-ar drege după gust ghiveci.

Ciracilor să-l pună la îndemână,
Sentinţă arvunită la cherem.
Din dragoste pentru-adevăruri, spână,
Renaşte în Iisus la Vifleem.

Cu gesturi calculate dinainte
Să dăruie
„în numele“ şi „pentru“;
Lălâu şi farsor, jocul nu-l mai prinde,
De nu-l pofteşti să-nceapă de la centru.

Atâţia de-alde „s“ numele-i poartă
Şi alte daraveri mai meritorii.
Lăsaţi-l nimburile să-şi împartă
Şi locul de pe soclu, apriori.

Ce crunt destin pentru o lume, doamne,
De-i hărăzeai corabia lui Noie…
Se scutură hapsână între oameni
Sămânţa samuraslei lui Sâsoie.

OMONIMIE

instantaneu

Primul – primău.
Ţap – ţipălău.
Dulă – dulău.
Făt – fătălău.
Hârcă – hârgău.

Poftă mare,
Vel-samsare!

ORBUL GĂINII

La gunoiştea din curte
Într-o zi
Zarvă neîntrecută se-mpânzi.
Din celulele întunecate
Porumbacele ieşiră toate.

Vin buluc curcanii să se adune
De-a aflare ce mai nou pe lume.
Cu aleasa inimii sosi răţoiul
Şi gânsacul, lins de bura ploii.

Şi acum, dacă-au venit în grabă,
De unde până unde,
Să vedeţi,
Au găsit prilejul şi se-ntrebă:
– Este oare
În semestea noastră mare
Unul mai cu moţ
Şi mai isteţ?

După creastă-aş zice,
După pană
Pare a fi de prima-ntăi
Curcanul, –
Cuvântă atunci o porumbacă,
Ce găsi, că nu-i timpul să tacă.

– Mai deştept o fi şi decât noi
Cel gânsac, – decise un răţoi, –
Căci el sâsâie mai mult şi mai cu foc
Decât noi cu toţii, la un loc.

– Fraţilor, greşiţi, –
sări curcanul, –
Geaba bateţi apuşoara-n treucă
Mai deştept e cucurigă, zău-că:
Spuneţi-mi, de n-ar cânta-n poiată,
S-ar crăpa de ziuă vre-o dată?

Morala:
Ca de tine orbul să se-aţină,
Nu-i neapărat să fii
Găină.

Casă în bugeac

(1973)

LA MOLDOVA

Îngăduie-mi să-ţi zic întâi pădure,
Căci ea îmi coperise goliciunea
Şi a ştiut atunci să mă îndure
Cu focul inimii şi cu tăciunii.

Îngăduie-mi să-ţi zic întâi ţărână,
Căci ea-mi păstra tămada pentru rană,
Să tac despre-amintirea ce se-ngână
Duruta între foi de obligeană.

Îngăduie-mi să-ţi zic întâi doinire
În suflet ca o rază scăpătată,
Ivind comori, lăsate nemuririi
De magii, care n-au fost niciodată.

Îngăduie-mi să te numesc cu nume
De neîncepută apă din adâncuri,
Când setea stă suflarea să-mi sugrume.
Îngăduie-mi să-ţi spun şi soare încă,

Precum mi-ai dat lumină şi căldură
Din dărnicia ta fără de seamăn.
În tot ce sunt sa-ţi regăseşti făptura,
Să pot a te numi, Moldovă, – mamă.

ARITMIE

Ritmuri peste armonii,
Destrămate-n aritmii.
Aritmia mea se naşte
Din molima ce te paşte.
Aritmie-n rând de viers,
Drum de ducă şi invers,
Plumb în pasul omului,
Iască-n ramul pomului.
Suie pomul din vâlcea, –
Iască după el se ia.
Bate meşter-faur, bate
Fierul crud pe jumătate,
Ca să-i deie vârf şi limbă.
Aritmia chipu-i strâmbă.
De-aritmie nu mă plâng,
Ci de cugetul nătâng.
Băteau ritmic în fereşti
Ploi săţioase, ciobăneşti.
Aritmia ploilor –
Soarele ieşit din nori.
Aritmiile tăcerii –
Tunete în toiul verii.
A genunii aritmie,
Pare-se, e-o faclă vie.

PĂMÂNT AL NIMĂNUI

Vai, zona ceea moartă, pământ al nimănui,
Împrejmuit de sârmă ghimpată şi tăcere,
O treci către abisuri şi către cer o sui, –
Bandaj ce înfăşoară o clipă de durere.

Iar când din carnea ruptă zbucnea nestăvilit
Bobocul florii roşii, tifonul jilăvindu-l,
În ţărnele de schijă vedeam: a înflorit
Garoafa sângerie, la piept să li se prindă.

Scheletele de arbori intrară în pământ.
Şi ele, ca pământul, nu arătau sa fie
A nimănui. Dar floarea, petale desfăcând,
A fost să-ţi dăruiască pământul cela – ţie…

Pământ între abisuri. Vai, zona ceea moartă, –
O cicatrice veche pe-o şi mai veche hartă.

VIN VECHI

Iar vinu-acesta îmi stârnise cerbii,
Ce sprinteneau în sânge, răzvrătit.
Şi herghelii stropşiră colţul ierbii,
Căci se jertfea cinstirii, ca un mit.

Şi vinu-acesta, clătinat pe pânze
De sclipăt foşnitor şi rubiniu,
În care focul verile şi-l stinse,
Dar pâlpâie şi-acum sub spuză, viu.

Şi vinu-acesta scos împărtăşirii
Din dărnicia graiului domol
Cercase-l, arse, buzele de mire,
Când cupa dete nunţilor ocol.

Şi vinu-acesta risipit în cânturi
Pelinul o să-şi picure în lut.
Despică cerbii codri şi pământuri
Dintr-un străvechi îndemn, necunoscut.

AŞTEPT DE LA TINE...

Aştept de la tine să-nceapă
Cel mai frumos anotimp,
Aştept de la tine potică,
Păzită de stele şi ghimpi.

Aştept de la tine cuvântul
Ori poate cel ţărm jinduit,
Când barca se năruie-n mare
Şi marea nu are sfârşit.

Aştept de la tine solie,
Venind de departe, hăt-hăt.
Aştept de la tine culoarea,
De care va fi sa mă-mbăt.

Aştept de la tine tăcerea,
Ce-o fi să ne copere, greu,
Făclie ce-şi stinge lucoarea,
De tine aprinsă mereu.

RONDELUL CÂNTĂREŢULUI NOCTURN

Iar el, naivul, tot cânta mereu…

În plină toamnă, lângă geamul meu
Găsi prilejul ca să-şi scoată-arcuşul.
„Nu-i chiriac, – mi-am zis, – mai mult e zeu.
În cântu-i tainic înfloresc brânduşe
Şi holdele ca-n toiul verii, greu,
Apleacă spice – paseri jucăuşe…“

Dar cerul năbuşit de negre pluşuri
Ameninţa cu fulgere din hău,
Şi vântul repezea deschise uşe,
Pe după care-au şters-o cărăbuşii
Şi alte gâze de la geamul meu.

Iar el, naivul, tot cânta mereu…

AJUTĂ-MI

Ajuta-mi să-nţeleg, de unde
Străbate, prefirându-se lumina
Şi strigă din legendele afunde,
Şi tace-n asfinţituri apriline.

Ajuta-mi sa pricep acum, din care
Clepsidră întunericul se rumpe
Şi, uluit, la piept cuprinde marea
Sa-i dăruie minuni de salbe scumpe.

Ajută-mi să-nţeleg, de ce îşi face
Acea culoare cuib într-un cuvânt,
Din care-or creşte, rămuroşi, copacii,
Cu rodii povârnite la pământ.

Ajută-mi să pricep, din ce uitare
Te-ai reîntors, vedenie şi vis,
De dincolo de tângă de cocoare,
De dincolo de-acel cuvânt nezis.

Ajută-mi să-nţeleg şi să desferec
Cu-a ta privire
Crugul de-ntuneric

CASĂ ÎN BUGEAC

(POEM)

1. CÂNTEC LA PRAGUL CASEI

Sânt multe cuvintele, mamă,
Ce-am vrut să le-adun pe-nserat
Ca pe-un mănunchi de micsandre…
Mi-e teamă
Că nu-l voi cunoaşte de-acuma,
De ploi coperit şi de brumă,
Mormântul acela din sat.

Din dor şi-aşteptare
Iscat la răscruce, –
Acelaşi e drumul. El cheamă şi duce
La Casa din vale atâţia drumeţi,
Pedeştri purceşi de departe
Cu daruri şi-aleasă lor carte,
Crai mândri,
Solie de Feţi-logofeţi.

Sub streaşina ei de şindilă
Se-nşiră,
Precum cere basmul şi tipul cum cere,
O viaţă din rai – preasfinţită presfiră,
O moarte ce-aşteaptă demult chilipirul,
Ori voce strivită de cruntă durere.

Cuvintele mari, eu ştiu, s-ar preface
Alături de tine-n troiene de nea sclipitoare.
De-aci, de sub alba lor carapace,
Tânjind după freamătul luncilor, verde,
Pe când se găseşte.
Şi iarăşi se pierde,
Privirea-ar răzbate cu greu către soare.

La tine mi-e gândul: văd Casa pitită
Sub umbra trănţoasă-a salcâmilor mici.

Mă poartă spre Casă-amintirea: grăbită,
Te văd căutând îndărătnicul pici.

Gândindu-mă numai la tine,
În sfinx te-aş preface
Cu nemişcatele pleoape.
Ci sfincşii rămân la prelungă distanţă
De-o inimă-ntreagă,
De-o viaţă.
Iar eu am visat să te ştiu în de aproape.
Te-aş lăuda fără seamăn,
Aş fi ca o ploaie nesăbuită,
Ce-n oarbă pornire
Răpeşte seminţei, infamă,
Ţărâna şi timpul de zămislire.
Şi fără de tine-s
O frunză uşoară,
Ce nu mai comunică cu rădăcina.

Casă străveche… A câta oară
Pe prispele ei o să-mi scutur povara?
O văd cum se nalţă
Şi creşte în mine…

Aici, unde rupe copita pământul,
Arcaşul Mitrea coboară din şa,
Murgul în spume pe loc priponindu-l,
Măsoară cu ochii postata, cu gândul:
„E-un loc pentru Casă cum nu se putea…“

Îi sună dar ceasul. Aici temelia
Durată-i din vrerea întregului neam.
Se-aburcă pereţii – stingie-n stingie,
Lampaci de lumină şi cântec să ţie,
Când soarele râde, proptit lângă geam.

Căci nimeni n-aşteaptă să vină Păcală
Să i-l aducă, cum ştie, în ciur.
Acum coperişul i-l pun de tocmeală,
Frontonul se leagă în reici şi urzeală
De stele-nflorite pe cer de azur.

Iar cum costoroabele n-au la-ndemână
Caiele şi cuie,
Se-ncheagă vârtos
Pe chingi ferecate din podina mânii,
Sălaş de nădejde pe veci să rămână.
Să fie-n ceas bun! –
Şi-i cântau tânguios:

Casă-căsoaie,
Cum degeri în ploaie,
Cine te-mbracă
În promoroacă?
Cine te uscă?
De lăuruscă
Ramuri ţi-om prinde
Şi busuioacă
La streaşnă, sub grindini
De draga-ne joacă.

Răchită pletoasă,
Lasă-te, lasă
Pleata să-ţi cadă
Fără tăgadă
Peste căsoaie.
Feri-o de ploaie,
Feri-o de vânturi
Între pământuri…

Sfinţitu-au ploile, cerul de zloată,
Al iernii vârtej a lovit-o din plin.
Vatră străveche…
Dar cine te scoate,

O leagăn, în velinţa relelor toate,
În calea cumplitului tău destin?

Iar prima-ncercare nici când nu-ntârzie,
Ori stai şi-o aşteaptă,
Ori fugi după ea.
Aflase Vătaful: pe-ntinsa-i moşie
Se află o Casă, cum n-a fost să fie.
– Şi nu va fi! – spuse. – E ocina mea.

Căci unde se poate, – cu aprigă ură
Au zis ai Vătafului bravi lefegii, –
O casă
Mai naltă aci-n bătătură
Decât e palatul ce-aprozii-l avură
Din tată şi până la ultimii fii?…

Precum nici se poate-n moşia întreagă
Mai falnic castel, câtu-i luna pe cer.
Iar cel de cutează, se ştie: beteagă-i
Rămâne privirea, pe cât se dezleagă
Urice şi zapis din lege de fier.

Voi, calfe, vai vouă şi Casei de asemenea!
Ruine-au rămas pe-acest loc, fumegând…
Venea letopiseţ străvechi să însemne
Cel an de pomină. Şi-ai anului semeni
Să-l aibă pe viaţă temut legământ.
Dar vremea târziu potrivise cântarul,
Precum n-aveau ştire ursitele ei:
Din scrum cutezat-au din nou să răsară
Pereţii. Şi uşile dau în afară
Sub streşini proptite pe stâlpi câteştrei.

Isprava atunci se făcu cunoscută.
Vătaful, nespus de mâhnit, a purces
El însuşi spre Casa nemaivăzută
S-o vadă cu ochii.

Şi dat să audă
I-a fost graiul Casei
Cu adânc înţeles:
“Văpaia,
Heljia roşă ce-o asmuţeai
Ca pe-o căţea înrăită, de pază,
Focul tău lacom
Nu mă spăimântă mai mult, preamărite.
L-am pus ca să roadă la putrede vreascuri
Şi alte gunoişti pe vatra căminului…“

După care Casa a zis:
„Lemnul,
Ciotul pe care mi-l pregătiseşi
Încă demult, din sămânţa copacului
Ca să-mi sugrume în laţ nesupunerea,
A fost, ca să vezi, să se-ncarce de muguri,
De florile dalbe şi de albine –
Un fagure viu de lumină nestinsă,
Din care cad umbrele – plete-ale nopţilor“.

Apoi:
„Pământul,
Groapa ce-ai vrut să mi-o dărui
Mărinimos, cum te ai, demnitare,
Mi-a învelit rădăcina. Şi iată:
Din fiece creangă zbucneşte o mână,
Din fiece frunză răsare un cântec,
Din fiece trunchi – un îndemn şi povaţă
De-a rămânea neclintită-n picioare“.

Şi încă:
„Apa,
Şuvoiul ce-l puseşi la cale
Să-mi zmulgă pământul de sub călcâie,
A fost să-mi potoale, năstruşnică, setea,
Să-mi şteargă fereastra pătată de neguri,
Mi-a fost călăuza în drum către oameni”.

Şi, în sfârşit, Casa a zis:
„Vel-preamărite,
Conchistador pricopsit de pe-aiurea,
Care visai să mă ai la cheremu-ţi,
În stare doar tu să decizi ce îmi trebuie,
Tu, demnitar, ahtiat de putere,
Din ea procreându-ţi religia unică, –
Păcat că uitaseşi povestea cu hunii,
Ce-i coperiră cândva pe de-a-ntregul
Văpaia
Şi frunza,
Pământul
Şi apa…“

Sunt multe cuvintele, mamă,
Ce-am vrut să le-adun pe-nserat
Ca pe-un mănunchi de mixandre.
Mi-e teamă
Că nu-l voi cunoaşte de-acuma,
De ploi ceruit şi de brumă,
Mormântul acela din sat…

2. ÎMBLÂNZITORUL DE VÂNTURI

Până la fluierul lui,
Cioplit
Din tânăr lăstar de soc,
Vântul noptatic a hăulit,
De basme iscat, de mit,
De hulpav ghioc.

Suna în penetul morii,
Aripe grele urnind,
Zmulgea izvodul culorii
Din cer, din pământ.

Găbjind catargele-n larguri,
Le scutura câtu-i Dunărea,
Pânzele să i le spargă
Şi nesupunerea.

Ci zilele-au fost însemnate
Cu zboruri ameţitoare.
Din nalturi pasărea cade
Ca o cometă, în zare.
În răzbunarea lui oarbă
Vântul a fost ca să piară
Frumos
Lângă plăvăi, pe iarbă
În lung de pâraie,
Pe voce de fluier, duios:
Mioriţă-laie,
Laie-bucălaie…
Şi vântul cu fulgii şi macii lui
Avuse noroc hărăzit
Să moară în mâinile baciului,
De sufletul lui îmblânzit.

Pe vântul de-apus
Durerea o a pus.
Vântul de sud –
Nici că-l aud.
Îmblâ, se gudură,
Crengile scutură,
Flori de aprilie Prinde-n cadril
Cântec de dor
Colindător.

Vântul de nord
Albul prohod
Peste brădet
Încet, mai încet
Sub miaza lui noapte,
Plânge în şoapte.

Vântul ce bate
Din răsărit
Dorul i-l poartă
Nemărginit,
Se-agită şi fluieră,
Învăluie fluierul…

Ţărâna de vlagă e stoarsă,
Iar bolta pătată-i de sânge.
La fiece gaură arsă
Vântul în hohote plânge.

Ori inima înseşi atunci
În golul de lemn se zbătea,
Ori glasul de mamă, de prunci,
Când Mitrea-oierul zăcea
Pe spate, cu pletele lungi.

Timpul ca o clepsidră
Îi numără clipele cui?
Ochiul balcâz, de hidră,
Sparge zăvoarele lui.
Trece de-a lungul,
De-a laltul,
Dintr-un străvechi obicei,
Sub umbră rărită de tei,
Mitrea-şi sfârşeşte veleatul.

Iar moartea, hicleană cum este,
Se întâmplă pe dată aci,
Se-apucă, – zice povestea, –
Norocul a i-l ghici.

O face de ochii lumii,
Căci vrea să-l deprindă cu sine…
Îi spune, dulce, pe nume,
Grăieşte-l numai de bine.

Îi trage la bobi. Şi să-i vadă
În palmă destinul a vrut.
Se stinge fără tăgadă
Oierul pe moale-aşternut.

Roirea de fluturi dispare
Şi frunza tomnatică pică.
Alături stă hârca pitică.

– Te rogu, – o cheamă, – răbdare,
Mi-e fluierul, vezi, de-a cântare.
Căci cum aş lăsa de izbelişte
Minunea aceasta oricui?

Toamna coboară în selişte
Ca gerul în oasele lui.

Şi baciul aduse la buze
Cel fluier, împlându-l de suflet.
Zbucniră cântările spuse
De ultimul lui răsuflet.

Şi codrul atunci clătinat-a
Semeţele sale creste.
Baciul se mută de-odată
În veche şi nouă poveste.

Dar vie doinirea-i rămâne
Hălăduind ne potici,
Ori poate-i zănaticul pici,
Ce vruse povestea să-ngâne.

3. MEZINUL

E Casa ca un fagure, preaplină
De chipuri care-au fost,
De amintiri.
Arcaşul Mitrea – nume de pomină…

Coborâtori din nume, ca pe-un fir
Se-nşiră altele la salba vremii,
Iar purtătorii lor, oşteni voinici,
Din timpul lor de neguri vrând să-i cheme,
Mezinul Mitrea poposi aici.

Căci de pe drumuri l-a adus bătrânul –
Rămas de-o şchioapă, fără căpătâi,
Acel copleş fu dat atunci la stână
Să-şi facă şcoala anilor, întâi.

Îl dărui Bujeacul cu drumeaguri
Nemăsurate, tălpilor – ciulini.
Destin mai bun de unde-avea s-aleagă,
Rămas pe drumuri, micul pelerin?

Ci ursitoarele nu l-au lăsat
Perzaniei,
Căci tot mai des sub cortul din desiş
Venea arcaşul, ca să-i crească anii
Cu hrană adunată pe furiş.

Părea să aibă veche datorie
Şi o cărăruie, care-l aşteptase
În seri cu facla lunii, sângerie.
Părea să-i cate codrul nouă casă.

După războiul şi-ncăierare cruntă
De căpăta răgaz şi tihnă, – iară
Când Casa şi ai Casei l-aşteptară,
Întârzia în rariştea afundă.

Părea să poarte-o taină, ce-o ştiuse
Doar el şi codrul falnic
Şi tăcut...

Arcaşu-n lumea celor drepţi se duse,
Oierul-fluierar şi el apuse;

Şi cum renume potrivit nu-i puse, –
Un nume-i căutau pentru-nceput.

Precum se-obişnuia, acelaşi nume,
Să nu se uite bunul săvârşit,
I-au dăruit ai casei să-l îndrume.

Un nume – ca un câne pripăşit.
Un nume – ca un mugure, de care
Cine-a ştiut, până nu dete rod?

Mezinul Mitrea măsura cărarea
Din dărnicia anului nerod.

Drumul urcă şi coboară
Între ape, cătinel.
Luncile pornesc în vară
Peste licărul de val.
Păsările grindul cată
În roire deşucheată,

Hăulind din mal în mal.
Stepa-i ca o palmă-n care
Drumurile la răscruci
Poartă scârţâit de cară,
Ducând vremilor povara –
Grele urme de haiduci.

Orizontul din tuspatru
Părţi se darmă în priviri.
Înnegrită stă o piatră
La hotar de timp şi vatră
Strămoşească-n Ciamaşir.

Piatra le desface-n două –
Vremea, vatra şi destinul.

Amintirile ne plouă,
Răsfrângându-le ecoul
Peste-al apelor preaplinul.

Căci moşia aparţine
Altcuiva din moştenire.
Cămătarul se cuvine
Pe din două a o ţine,
Jumătate-o pradă zbirii.

Ca o lacră tot Bujeacul
Mai păstrează, tăinuit,
Precum sabia în teacă,
Cel tăiş ciuntit de veacuri –
Glasul vremii, potolit.

Firul basmului se pare
De-acest fapt divers legat,
Căci mezinul Mitrea n-are
Cum pricepe:
Ziua mare
Scos e lacul la mezat!
Alte timpuri, însă legea
Dată, cică, de la Crist
E-aprobată acum de rege,
Sigilată-i fără prejet
Cu privirea de vardist.

Lumea buzna dă să vadă
Ce se vinde de-astă dat?
Stau pescarii toţi grămadă
Şi nici nu ştiu ce să creadă:
Scos e lacul la mezat!

– Cumu-i scos? Cu tot cu cântul
Păsărilor? – voci se-aud
Din mulţimea fremătândă.
Tace Casa, şi pământul
Sub bocancă jeme surd.

– Niciodată! – Mitrea sare,
Chibzuind că are rost…
Veghetori stăteau jandarii, –
L-au gonit, ponciş, afară
Şi i-au „lămurit“ la post.
Lucru, ce-şi trăda esenţa:
Cel, care insultă legea,
Dă în însăşi Excelenţa
Înălţimii sale, -n rege.

Târgul s-a făcut, se spune,
Chit la chit, ca-n orice bâlci –
Doar că-aici monarhul pune
Ţarina în dreptul sumei
Şi pe noi – cu tot cu gâlci.

„Cine dă mai mult?“ – Ciocanul
Mişeleşte-a-ncremenit:
Tizu Gâde de la anul,
Cum luă moşiei mana,
Să nu-i steie caru-n pană,
Ia şi lacul arvunit.

Mitrea nu pricepe… Gâde
Varsă punga,-aferim.
Într-un dinte Gâde
Râde:
– Cu golanii mai vorbim!

4. TIZU GÂDE

Moto:
Iar casa pădurarului părea
Un ceas bătrân, de ore părăsit,
În ace timpul ruginit murea
Şi casa se făcuse sumbru schit.
Acel bătrân, şi el un sacagiu,
Ce şi-a cărat găleţile, şi-acum
Mai aştepta o veste – un scatiu
Să-i pice n-laţul, priponit pe drum.
Şi cum găbji scatiul, i-a plăcut
Să-l aibă-n cuşcă, mititel şi viu,
Şi l-a avut. Dar cântul a tăcut
În guşa sângerândă de scatiu.

Icosarii corsarului sună lugubru.
Ce-ai mai devastat, ce tărâm?
Gâde se întrupă
Umbră din umbră
Şi iată-l: lălâie pe caldarâm.

De unde-a venit, încotrova se duce,
Noaptea acoperă drumul tăcut.
Gâde îşi face cu stânga cruce,
Cu dreapta lovise-n necunoscut.

Dar fapta nu-i fuse premeditată, –
Vroia să prevină răufăcătorul,
Ieşit cu vântrelele lui pe noptate…
Cată şi-ascunde, Gâde, omorul!

Sub pajura nopţii timpul descarcă
Salba de piatră.
Leag-o de gât,
Urneşte-l în apă, cufundă-i barca,
Plioscăie valul în noapte. Şi-atât.

Foltane pe grinduri foşnesc speriate
Şi ghiolul tresare cuprins de fiori.
O stea taie noaptea în jumătate,
Căzând din înalturi, murind către zori.

Până la ziuă Gâde asudă,
Noaptea e lucrul plin cu noroc.
Luna pe ceruri – o caracudă –
Nici ca să vadă,
Nici că s-audă…
Ziua s-aţine Gâde pe-un loc.

Fire pioasă, vroia să-şi împline
Amezile-n rugă smerită şi post,
Cerând îndurare făpturii divine…
Dar cine-i strecoară în inimă,
Cine
Şarpele fricii, sub adăpost?

Care să afle, cine să ştie –
Luna şi-acea, nimic n-a văzut.
Vara se pierde în toamna târzie.
Teama îl cată în aşternut.
Mormântul e taină. Dar nu-i nici o taină
Ca ghiolul s-o pastre închisă, la fund.
Întâi scoase putrede valuri o haină.
Şi alte delicte ieşeau din afund.

Sta satul în cumpeni.
Spre groaza lui Gâde
Din mâl şi mătreaţă, cu ochii pustii,
E chipul lui frate-so, ce trist îi surâde:
„În noaptea ta oarbă n-ai vrut să mă ştii…“

De-al răposatului suflet ridică
Gâde pomană şi slujbe de preţ…

Dar cine să-i scoată din inimă frica,
Să-i ierte păcatul la o adică,
Că-i strângă cerbicea, ca un juvăţ?

„Se cer împlinite atâtea mătănii, –
Îi spuse făptura divină în vis, –
Câte sânt valuri pe ghiol, orătănii…“
Al mântuirii olat e deschis.

Gâde rămase pe gânduri. Se cade
De-acum înainte a-şi ţine plecat
Grumazul. Dar una ca asta se poate
Când treburi atâtea-s şi grijile toate,
Iar nopţile furii pornesc la vânat?

Căci lacul s-ar face astfel să rămână,
Averea lui Gâde, fără de pază.
Gâde aşteaptă,
Gâde amână…

Până la urmă cu darnică mână
Făptura – divină-i pogoară – o rază,
Un sfat acătării, la îndemână…

Astfel se făcuse, că fiica cea mică
La mănăstire e duse pe jos:
Cum din născare rămasă calică,
Ruga să-i fie de dublu folos…

Şi paşi mărunţei se afundă în codru,
Către ispaşă drumul urcând.
Gâde priveşte cu ochiul de lotru
Din urmă.
Iar codrul se clatină-n vânt.

Clopotul satului tânga-şi îngână
În prourii zilei a blagoslovire.
Lacul culege amurgu-n neştire.

De veghe, alături, e Gâde,
Stăpânul.

Ci n-avu să aibă parte
Tizu de cumpărătură, –
Zice vorba mai departe.
Cum dădu dezgheţ, în moarte
Digul prinse curmătură.
Când şi cine-o potrivise
Ca pe-o hrubă dedesubt,
Nici se spuse,
Nici se scrise,
Mureau valurile-ucise,
Când căzu zăgazul rupt.

Ca o lacrimă sărată
Ce s-a scurs peste obraz,
Lacul dispăru pe dată,
Ca un basm ce-a fost odată,
Ca un astru de pripas
În lucire de topaze.
Ca şi Mitrea ce-apucase
Drumul pribegiei-atunci…

Casă de la drum de ţară,
Scoate-ţi cântecele-afară,
Florile aprinde-n lunci.

Cireşarului aşterne-i
Preşuri verzi peste cărări,
Peste ţarine paterne
Zmulge-ţi drum din miezul iernii
Către jinduite zări.

Scoate la fereşti zambile, –
Fiul tău le va vedea,
Ca pe nişte dalbe zile
Ce le-aştepţi.
Pe-a zilei file
Mitrea carte îţi scria:

„De la un timp nu mă mai cheamă-acasă
Cărările ce le-am trecut pedestru,
Nici dorul de zăvoi cu iarbă deasă,
Nici Craiul Nou al lunii la Silvăstru.

Din pribegie-i codrul mai aproape,
Precum îl văd numai pe el de aici,
Tăcerea grea, lumina lui pe ape
Se-aşterne, ca un roi de licurici.

Şi m-ar ademeni în ritmu-i verde
Călătorirea verii sub nucari, –
Ci lângă ea, ca un scatiu, m-aş pierde
În laţul pregătit de pădurari.

Căci s-au întors din şcolile înalte
Şi meseria şi-o cunosc pe-atât,
Pe cât le-o cere legea lor – încalte
A strânge sârma moale după gât.

Un vânt pribeag – m-aş repezi cu sete
În valul Nistrului se mă cufund,
Dar ştiu – prin ochiuri străvezii de etre
Ca un străin voi trece – mic şi scund.

Şi-am să-ntârzii, – să ştii, – numai deaceea
Ca să vă am pe toate, cum veţi fi:
Tu, Casa mea bătrână, şi aleea,
Întâmpinând înalte zori de zi“.

5. CÂMPII ÎN IUNIE

Despovărate de zăpezi, sub lună
Câmpiile porneau la drum să iasă.
Mişcări de dropii grele de-a valma le adună
Sub toropeala negurilor, deasă.
În şuşotiri domoale de şipote descarcă
Greul-pământului povara veche-a ernii,
Când, zmuls din amorţire,
li-e trupul lor ud-lioarcă,
În faţa primăverii plecându-se cucernic.
Cu tot adâncul ţarnelor, cu zilele, cu clipele
Simţeau aproape cerul predestinat. Şi-acum
Câmpii cutreierate în lung şi-n lat de aripile
Năvalnicului zbor, grăbeau, grăbeau la drum.
Cum simte alăuta arcuşul, ce-o să-i curme
Tăcerea cuibărită în pieptul ei de soc,
Simţeau câmpiile: pe nevăzute urme
Păşeşte primăvara cu vremea la soroc.

Cum prevestirea naltă sub boltă se visează
Tăcută despre ziuă cum Soarele – răsare
Pe creştet îi aşază cunună de topaze, –
Câmpiile simţiră alături Cireşarul.
Cum sugrumând zăgazul petrişului în albii,
Grăbeşte râul către al mării nesfârşit,
Cu jerbele simţindu-l, adânc, sub aripi albe
De albatroşi şi pânze în aur dăltuit.
Simţeau, cum simte pomul îndurerat de sucuri,
În aer rodii grele pe ramuri rotunjind,
Câmpiile sosirea i-o presimţeau în muguri,
În spulberarea dalbă de-a florilor colind.
Şi-au năboit de odată cu ierburile-n luncă,
Cu toată setea, care rărunchii le zbicea,
Să-i iasă înainte, pe drumuri să-l ajungă.
Şi glasul lor zicea:

„Până la tine ne-au murit copacii,
Ori poate timpul vechi cu ramuri multe.
Pe deal ne-ardeau în roşă pară macii,
N-avea cine să-i vază, să-i asculte.

Până la tine râuri ne secară,
Ori poate sufletul, ce-l tăinuiam
De ochi balcâz sub peliniţă rară,
De-al hrăpăreţilor pârdalnic neam.

Până la tine stele-au fost să cadă
Din policandrul nopţilor de veghe…
Ne-am zmuls acum din crug de vreme veche,
Şi către soare am purces cascadă…“

Şi Casa, părăsind-o stafii îmbătrânite,
Porni încet pe urma câmpiilor, pe jos.
Iar ploaia de lumină, cum cade, pasămite,
Pe-acoperişul Casei îi zice hiers duios.

Ori poate-i cântă Mitrea, întors din pribegie
Acum cu primăvara odată şi pe-un drum.
La pragul nalt al casei descălecă câmpia,
Dar bolţile de pace păreau să reînvie
Nefasta presimţire a trâmbelor de fum…

6. NOAPTE CU BOMBARDIERE. 1941

Ca un paznic de noapte
Casa noastră ne dase de ştire.
Şoapte.
Strigăte.
Şoapte.
Ceasul peirii?

Ochii ei negri cată
Un licăr, un bob de scânteie.
Paseri roiesc nevăzute,
Clonţuri gătesc a le-ascute.
– Îmbracă copii, femeie!

Dar maica de unde s-adune
Toţi fii, pe câţi i-a avut?
Cine de-atâţea i-o spune
Ce-i petrecuse în lume
Pe drum nevăzut, neştiut?

Oriunde războiul începe
El prinde-n vizor mai întâi
Inima mamei.
Geme
Pământul îmblând sub călcâi.

Pe ochii de beznă ai Casei
Explozii – roşii pupile.
Lasă-ţi visele, lasă,
Dragostea-n mugure, o lasă, –
Te vei alege cu zile.

Noaptea de-odată se umple de paşi,
Paşi mărunţi, paşi greoi.
Paşi. Paşi.
Iată scăparea de ucigaşi –
Beciul lui Sile Ţurloi…

Sălaşe primitoare, pivniţele fac
Un bun serviciu satului, oricum.
Se adună călătorii de pe drum,
De cântă la gârliciul lor, de tac,
În vin se cată iarba cea de leac.

A fost să poarte vinul iz de fum
O bună habă după-acel pojar.
Ce s-a făcut cu strugurii? Ce fel
De poamă a fost pusă pe cântar
Şi care-a fost crâşmarul cel mişel?

Vinaţ din patru-ş-unu…
 Şi-a prelins
Aroma tare-n picături de foc,
Când orizontul se zbătea încins.
Ce mâni te-au zămislit,
În care loc,
Vinaţ împuţinat de nenoroc?

Se scurse vâlvătaia peste lunci
Şi bolţile a greu blestem s-au rupt,
Iar viile din focul lor au supt,
Ca mugurii din lozii – negri prunci.

Vinaţ din patru-ş-unu… Toarnă deci
Un strop în cană, altul pe pământ
De pomenirea celor ce, grăbind
Către salvare, şi-au găsit mormânt,
De vii înmormântaţi fiind în beci.

Şi cum au fost să-l uite pe mezin
În casă adormit sub vechi suman,
I-au hărăzit atunci un alt destin
Cu zile amânate în declin,
Ca să rămână teafăr şi… orfan.

O viaţă – ngemănată cu nădejdi
Pre moartea lor călcând întru noroc.
O moarte cu deprinderi pământeşti –
Cernitele câmpii le depăşeşti
Desculţ,
Ca să le seceri la soroc.

Hiclean e miezul nopţii. Nu căta
Alt adăpost, când hoţul e avar,
Rămâi pilon aici, la Casa ta,
Îndemn şi sprijin – te va apăra.

Vinaţ din patru-ş-unu…
Vin amar.

7. *INVAZIA*

Bate-n piatră copita,
Sar scântei de desubt.
Buiestraşul se-avântă
Într-un zbor ne-ntrerupt

Peste grijile toate,
Peste ziua de ieri,
Peste drumuri ferite,
Care duc nicăieri
Pentru acei ce se-ndeasă
Către codri-streini.

Creşte negura deasă
Pe sub crengi de arin.
Se strecoară şi-asmuţă
Noi-nouţi poteraşi…

Murgul lance se face
Sub mezinul arcaş.
E urzit din furtună,
Între chingi e strunit.
Ale-lei! Cale bună
Şi noroc chezăşit!

Drumu-n hău se prăvale
Ostenit şi fugar.
Cine ameninţă Casa,
Zângănind la hotar?

Dădeau buzna în rânduri
Pe rădvane de foc
Secole sângerânde
Pe-al istoriei scoc.

Peste streaşina Casei
Fluturau, fumegând,
Prapore hrăpăreţe, –
Diabolic frământ.

A batâilor steaguri
Dintre cranii zbucneau…
Casa ceea rămase
Ca o stâncă, la şleau,

Ca un strigăt sub cerul
În ruine sustras,
Ca o bunăvestire
Şi prilej de popas.

Ienicerii se-ndeasă
Către Casă puhoi.
Focul iarăşi o cată
S-o sugrume apoi.

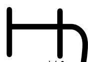
Mustul ploilor negre
Se petrifică-n muri –
Chipul ei se-ntrevede
Între fulgere, dur.

Şi rămân de-a-n picioare
Dogorâţii piloni
Să-i trăiască sub scutu-i
Dinastii de Ioni.

Dinastii de popoare
Înfrăţire pe veci –
Stanişte primitoare,
Pe când vânturi bat, reci.

Ia mai mult e-o sfidare
Decât Casă, mai mult
Neclintita credinţă,
Care-o văd şi-o ascult.

Ultima mângâiere
Şi-acel reazem mai mult e,
Care ştie puterea
Încercărilor multe.

Dau buzna vrăjmaşii! Şi iară
E casa-n primejdie grea.
În sunet ţuvlit de fanfară,
Spărgând geamul zilei de vară,
Paingul teutonic zorea
Cu drepturi în cărţi cetluite,
Cu droaia de lacomi zlotaşi.
Veleatul şi el, pasămite,
Plătea zeciuiala clipitei,
Coclite în piepturi de laşi.

Sub ochiu-i ciclop genunchiară
Atâtea redute… Şi-acum
Însvasticată, cea vară
Curgea din apus, ca o pară,
În trâmbe cernite pe drum.

Şi-a fost ca un semn, ce de-odată
În taină fu dat: dintre şuri
Şi case ieşeau laolaltă,
Gonind rozătoarele, gloată, –
În câmpul deschis împrejur.

Precum ar fi fost presimţirea
A unui cutremur temut,

Când Nistrul stătea-n neclintire,
Şi codru-amuţea în neştire,
Sub pavăza vechiului scut.

Îndeasă vrăjmaşii! Se dete
Alarmă, şi Casa ieşea
În cale cu codri mii – cete,
Cu flinte, crescute din cetini, –
Şi Mitrea – mezinul – în şa.

Ieşea cu pâraiele toate,
Pândind la răscruci de cărări,
Cu metereze nălţate
Pe fiece deal şi cetate,
Ieşea cu tot focul din zări.

Fu crâncenă lupta. Şi Casa
Simţi cum se clatină atunci
Pământul, – o coajă zguroasă
Ce-o sug vâlvătăi nemiloase,
Boncăluind peste lunci.

Mezinul arcaşului, pare
Şi el e sleit de puteri…
Dar iată-l: din soare-răsare
Acelaşi îndemn şi lucoarea
Zbucneşte ca-n bezna de ieri.

Fierbinte, chemarea-i pătrunde
În cuget şi inimă. Ea
De-atunci, din veleaturi afunde
În tânărul ev se răspunde
Sub roşii colţare de stea.

Şi strângerea mâinilor prinse
O punte spre ziua de-acum.
Încet, în priviri, se prelinse
Cea vară cu bolţile-ncinse
Şi trâmbe cernite pe drum…

8. „VOM RĂMÂNE STRAJNICI...“

Miez de vară...
Ori e-o lumânare
Gata să se stingă în bătaia
Uraganului năpraznic, care
Năboia în stepă a perzare,
Răvăşind, avidă, pălălaia.

Ca o volbură peste truchină
Vrejul ei de flăcări se întinde,
Ca să-i iasă Casei înainte,
Ca să-i piardă-n ochiul ei lumina.

Val-vârtej să-şi poarte vălmăşala
Peste sate mii şi săivane,
Să le deie munca de dârvală,
În pierzare să le treacă anii.

Ca pe-o lacrimă voind să-i stoarcă
Cerului neprihănit seninul,
Pălălaia ura şi-o descarcă
Din înaltul zilei de pomină.

Pătrunzându-i măduva, o arde
Ca pe-o iască-n toiul verii, mut.

Pare-se, imperiul astei hoarde
N-are nici sfârşit, nici început,
Cum n-avea sentinţei amânare,
Casa să mi-o pună sub zăbrea.

Răguşite clopote, avare
Strigă-i nenorocul, ce-o pândea.

Creşte vâlvătaia-n bătătură...
Însă valul ei s-a prăbuşit

La reduta celor trei, ce fură
Zămisliţi din dor nemărginit.

Din gătinţa mamei grijulie,
Ce scotea-n urcioare pân-aici
Pe colină strop de apă vie,
Ca şi cum erau ai mamei fiii,
Iar ea mama celor trei voinici,

Din speranţa celor care fruntea
Nu-şi plecară,
Din voinţa lor,
Din ţărâne ce-au ştiut să-nfrunte
Focul vremilor, ucigător.
Mai răsună şi acum tăioasă
Peste ani suprema lor chemare:
„Vom rămâne strajnici lângă Casă!…“

Şi-au rămas de veghe în picioare,
Îngropaţi pân-la oblânc. Iar focul,
Năvălind, i-a-nfăşurat pe loc.
De-au putut să lumineze locul –
Fiecare-un sul înalt de foc.

La lumina cea se văzură
Trăitorii risipiţi ai Casei –
Arma şi-o găseau – nestinsa ură,
Mai tăioasă decât lama coasei.

„Ce vroise mintea voastră oarbă? –
Focul a mirare pâlpâia,
Scociorând jăraticul din barbă, –
Supuşenia vă mântuia.

Însă voi, care-aţi urmat îndemnul,
Glasului netrebnic, de rebel,
Al lui Mitru, veţi fi arşi, ca lemnul,
Daţi pe vânt cu scrumul lui, la fel…

Ce-aţi pierdut în Casa asta mută,
De mi-aţi stat în cale şi în gând?”

Nu răspunse nimeni. Nevăzută
Flacăra prin ei trecu-n pământ,
Căci le-a vrut surpată rădăcina, –
Ca-n burlane-n trunchiuri lunecoase…

Cine-au fost cei trei de pe colină,
N-avea ştire casa-citadină,
Ca şi plopii nalţi din faţa casei.

9. RECVIEM

Elegia mormântului frăţesc

Bătrân la margine de drum, nucarule,
M-ai vrăfuit de brumele tăcerii…
Plecară cântăreţii primăverii,
În foi să-i picure amarul ei.

Cutreierat de şoapta lor amară
Şi de tăcerea multă, ce te-ncape.
Moşneag la margine de drum, nucarule,
Adună-ţi cântecele de pe-aproape.

Căci vor să crească la soroc, sub lună
Cu ierburi tinere peste ţărână.
Mi-ai zis ca într-o şagă: „Noapte bună!“
De-atunci mi-e noaptea singura stăpână.

De-atunci mai lacom scânteiază roua
Sub cerurile, care le-am închis.
În noaptea mea de veghe iarăşi plouă
Şi păsările-şi cresc aripi de vis.

De-atunci în preajmă, tinerii şi singuri,
Trei plopi fără de nume, trei amici

Mi-aduc de ziua mea miros de cimbur,
De noaptea mea – scântei de licurici.

Li-e sclipătul având asemănare
Cu al privirilor nesaţ, cu al
Făcliilor ce pâlpâie-n surparea
Luminii picurânde peste val.

S-au încrustat cu graiuri de furtună
Anii purceşi din timpuri disparate,
Dar toţi sfârşiţi aici, – în patru-ş-unu –
O mejdină cernită peste toate.

Bătrân la margine de drum, nucarule,
Pe unde-s vestitorii primăverii?
M-ai ceruit în cergă de tăcere
Să-mi picuri dintre foi amarul ei…

Clepsidra lângă mine vremea-şi curmă,
Cuvintele ca păsările zboară.
Poticele li s-au luat pe urmă,
Îngenunchind aici a doua oară

Spre-a le purta pe alte ţărmuri dorul,
Cum s-au făcut cu toţii – un pământ.
Bătrân la margine de drum, eşti călătorul
Pornit spre ei, să nu-i ajungi nici când.

Elegia celui care nu s-a născut

Din setea mea de viaţă,
Ce-o simţii
Cu porii toţi ai mamei,
Ce-a căzut
Sub glontele vrăjmaş
Lângă Chilii, –
V-aş fi adus un cântec
Neştiut.

Dar setea mea mă părăsi curând,
Precum îşi pierde crângul
Către iarnă
Foşnirea verde
Şi peste pământ
Vin brumele
Linţoliu mut s-aştearnă.
Din foamea mea
De cerul înstelat,
Ce-ar fi putut
Şi mie să-mi răsară,
Numaidecât un drum
Aş fi iscat
Şi m-ar fi dus
În prag de primăvară.
Ci dorul meu de mugure
Plăpând,
De stele
Şi de ceruri apriline
Îşi risipi petalele în vânt,
Precum un vis
Ce n-are să se-mpline.
Atât de-aproape…
Rămânea un pas,
De lumea voastră
Ca să mă despartă,
Nu mi-aţi lăsat
Fărâmă de răgaz,
Nu mi-aţi deschis,
Când v-am bătut la poartă.

Deşi n-am fost,
Încă şi-acuma port
O lacrimă
Peste obrazul mort…

Elegia mamei ucise

În iatacul tău de sus
Dormi, fărâmă de lumină…
Păsările or să vină,
Apoi florile-or să vină.
Numele ţi l-au adus.

Dar nu voi să-ţi zic pe nume,
Căci ţi-e somnul mult prea dulce.
Păsările-or să se culce,
Florile or să se culce
Lângă visul tău anume.

M-am rugat la Dunăre
Anii să ţi-i numere, –
Dunărea în revărsare
N-are chef şi timp nu are.

M-am rugat de codrul des,
Codrul nu m-a înţeles.
M-am rugat de salcie
Să-mi aducă o albie,

Peste ape să te port
Şi din pleată să-ţi fac cort,
Iar din palme – căpătâi.
Dormi, odorul meu dintâi.

Tu în somn voinic să creşti
Către slăvile cereşti,
Pe cai mândri, împărăteşti,
Să te-avânţi mai dârz, precum
Te voi însoţi la drum.

Voi fi pajură, zburând,
Cosânzeană – mai curând.

Voi fi apă curgătoare,
Iarbă moale sub picioare,
Şi-oi fi steauă căzătoare.

Drumul, maichii, ca să-l ştii,
Voi apare la chindii
Pe sub cerul vraişte
Prefăcută-n pajişte,
Voi trece cu turmele.
Tu să-mi cauţi urmele.

Rătăcit între răstoace,
Cine-o fi să te îmbrace?
Din azur de cer şi ploi
Îţi voi coase haine noi.

Trecând munţii falnici, nalţii,
Cine-o fi să te încalţe?
Îţi voi dărui papuci –
Ierburile de prin lunci,
Să le porţi şi să le duci.

Dintre munţi îţi voi aduce
Apă vie, apă dulce,
Să te-adun, precum te-avui
Rătăcit de mine, pui.

În iatacul tău de sus
Dormi, fărâmă de lumină.
Păsările or să vină.
Apoi florile-or să vină.
Nume încă nu ţi-ai pus.

Dar nu voi să-ţi zic pe nume,
Căci ţi-e somnul mult prea dulce…

Păsările-or să se culce,
Florile or să se culce,
Drumurile-or să se culce.
Numai tu – pribeag pe lume.

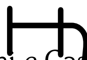
10. CÂNTEC PENTRU CORABIE

Pe după cocostârcii albi, după „butâlci“, –
Pe după pseudonime vagi încerc,
Ca să-l găsesc, cum cauţi într-un bâlci
Un preţ adevărat. Acelaşi cerc
Al apelor în jurul lui, sălcii,
Aceeaşi Sana-Spagă şi Chilii
Pe drumul, care duce îndărăt...

Vorbeşte-mi de Bujeac, vreau să-l revăd,
Ori despre el să taci, dacă nu-l ştii.

Eu Casa mi-o găsesc împovărată
De stolul anilor, călătoriţi departe.

E, poate, un basm străvechi cu „a fost odată...“,
De care nu s-a scris la sfântă carte.

Iar acum mi-e Casa o corabie
Ce-a ieşit în larguri fremătânde.
De sub proră zboară strop, cât vrabia,
Steagul i-l înalţ, precum un cântec.

Şi scrutez cu sete depărtarea
Către ţărmul, care mă adastă.
Plânge valul şi hicleană-i marea
Năruindu-i creastă după creastă.

Hărăzit mi-a fost, la timonieră
Omul cel de scârb să nu mai vină…
Căpitan mă fac, iar dacă-mi cere
Clipa, mă fac pânză în lumină.

Pe frânghii atâtea fanioane,
Câte ţări au fost şi fi-vor încă,
Câte nopţi de veghe – caravane –
Peste pusta mărilor adâncă.

Iar în cală, de desubt ticsite,
Daruri port, ce număr n-au, nici preţ,
Pentru doruri nemărturisite
De naiadele de pe pereţi.

Balamuc de-alămuri şi atlazuri
Duc de-a dragul multelor culori,
Ce-mi lăsară ierbile de-acasă
Şi tăcerea Casei, alteori.

Anii tăi, nevârstnică făptură,
I-am luat în amfore, pe puncte.
Marea-şi drapănă de coaste ura
Prididing, haină, să m-afunde.

Căpitan şi marinar de veghe
Mă adun din nou. Îmi ştiu destinul:
Fiecare zbuciumată leghe
Îmi scurtează zilelor tainul.

Voi cădea, de se va cere, primul,
Ca să stea catargul în picioare.

Urmele sub valuri se dărâmă,
Dar scrutez cu sete depărtarea.

1970–1971

IARTĂ-MĂ, MAMĂ

Iată-mă, –
Împresurat de pescăruşi şi de ape.
Iartă-mă
De veghea ta singură şi-atât de aproape.

Iată-mă, –
Cu soarele-n casă, cu luna, cu stelele.
Iartă-mă,
Vrusem să-şi fac diademă din ele.

Iată-mă, –
Mi-e capul plecat peste slova nescrisă.
Iartă-mă,
Fără hodină ţi-e pasărea visului.

Iată-mă, –
Nave albastre grăbite mă poartă.
Iartă-mă,
Mult prea târziu îţi deschisem poarta.

Iată-mă, –
Paşii ţi-i caut prin ierbile nalte
Iartă-mă,
Încă-o viaţă să-ţi dărui încalte…

Ruguri

(1975)

CU ANII

Mânat de griji mărunte
Şi naltă datorie
În nesfârşita goană
De zile şi cărări,
Aştepţi ca pe-o pomană
Să-ţi dăruie, să vie
Clipita de repaos
Din multe depărtări.

Că-i râul rupt din stâncă
Şi pizmătareţ valul,
Un pas greşit în lături –
Vâltoarea te pândea!
Învecinate clipe –
Prielnică, fatală,
O, care ţi-o alege
Zăluda cucuvea?

Iar tu, ce nu ai tihnă
Şi nu cunoşti răgazul,
Vei şti s-o zmulgi
Aprinsă scânteie de amnar, –
La ea ca să coboare
De peste vremi o rază,
Din ea să se întrupe
Şi rugul temerar.
Te-ai rătăcit de-a surda
Cu anii în risipă
Şi timpul nu-ţi ajunge
Din tihnă, din tumult.
Abia că vei pricepe
În ultima ta clipă,
Că n-are să-ţi ajungă
Din ce în ce mai mult.

BASM CU FETE ŞI ZMEI

Pentru Ion Vatamanu

Căci şi tăcerea-şi are tâlcul ei…
Şi numai ceasul bate în perete,
Istorisind un basm străvechi, cu zmei,
Ce ştiu a-i îmblânzi priviri de fete.

El, ceasul cela neîntors, uşor
Măsoară timpul fără de hodină:
Pentru bărbaţi – să plece, călători,
Pentru femei – să ştie să rămână.

Bărbaţilor nu le ajunge timp
Pe crugul înfloririlor de-armindeni, –
Şi atunci, spărgându-şi degetele-n ghimpi,
Ea rupe floarea şi la piept le-o prinde.

Bărbaţilor nu le rămân puteri,
Ca după ce-au săpat adânc fântâna
Năstrapa s-o ridice din dureri, –
Şi atunci ea le-o întinde la-ndemână.

Bărbaţilor nu le ajunge loc
Pentru popas după o cale lungă, –
Şi-atunci ea cată-n basmul cu ghioc
Pătulul moale, argintat pe dungă.

Bărbaţilor nu le-a rămas colea,
Trecuţi prin crivăţ, ultima suflare, –
Să-şi spargă chiciura, – şi numai ea
Le-o pastră fremătândă, chemătoare…

PÂNĂ LA TINE

Până la tine, –
Mai e şi văzduhul,
o strună întinsă
Până la tembrul de sus al furtunii.

Până la tine, –
Mai e şi pământul sub talpa zdrelită
Până la rana ce n-are tămadă.

Până la tine, –
Mai e şi tăcerea de Cale Lactee
Până-n suspinul de stea căzătoare.

Până la tine, –
Mai e şi plecarea cucorilor, tristă,
Până-n solstiţiile dalbe ale iernii.

Până la tine, –
Mai e şi uimirea cea verde a codrului
Până la mugur şi ultima frunză.

Până la tine, –
Mai e şi o apă ce-şi vrea limpezirea
Până-n cristalul de sare a lacrimii.

Până la tine, –
Mai e şi zăpada ce-ţi coperă urmele
Până la prag de-amintire târzie.

Până la tine, –
Atâtea de-a lucruri demult întrepuse
Să mi te facă mereu mai departe.

Până la tine, –
Pe ape şi vânturi, oricum, voi ajunge
De-o fi să străbat chiar şi Calea Lactee…

ELEGIE

Sunt bolnav de tine
şi mă duc
Să te caut peste tot
năuc.
Trec prin cela
care-am fost cândva:
Nu mai pastră ochiul
faţa ta,
Nu mai e pădurea
'n glasul tău,
Nu e chipul
petrecut pe hău.
Nu mă mai privesc
cu ochii tăi
Iezii risipiţi
prin alte văi.
Numai stâlpii casei
bătrâneşti
Se zgâiesc a tângă
în fereşti.
Numai streaşna casei
din brădet
Lacrima şi-o picură
încet…

IAR MÂNA ASTA...

Iar mâna asta care-a scris
S-a petrecut de dor şi vis.

Iar mâna asta care nu-i
N-a fost să fie doar a lui.

Căci ierburile o au vrut
Şi firul apei ne-nceput.

Căci gâţele o au chemat
Cu dulce nume, ne-ntinat.

Căci fluierul de soc zicea
Cu sufletu-i de păsărea.

Iar mâna care-a fost şi nu-i
Se vede-n lipsa omului.

DESCOPERIRI

O datină străveche ori poate e osândă:
Dator ca să descoper eu însumi şi pe rând
O lume ce-avuse gheaură şi prea sântă,
Un fir fragil de iarbă, o apă şi-un pământ.

Le întregeam conturul întâi pe potrivite, –
Cu-a altora vedere văzusei la-nceput
Şi desluşeam aşijderi şi slova pasămite
Cu-auzul ce mi-l dară tot ei cu împrumut.

Nu se cereau eforturi, căci stau la îndemână
Aci la suprafaţă şi sunet şi profil.
Şi mult abilă-n toate, mă deservea o mână,
Iar muşchiul celeilalte mi-l pomenii debil.

Şi-am priceput că tocmai e timpul şi e locul,
Ca să purced pedestru spre sine şi-adevăr,
Iar mâinile-amândouă să le petrec prin focuri
Să mi le ia dezgheţul şi ploile-n răspăr.

Şi cea mai înţeleaptă descoperire pare
Să fie gândul care îmi dete de-nţeles
Că pân - s-ajung la ţintă rămâne-o depărtare,
Din care alte zarişti de orizonturi ies…

O FI

O fi sfârşitu-mi să se cheme
Insuficienţă cardiacă,
Ciroză, hidră sărăntoacă.
O fi târziu. O fi deveme.

O fi ca pe pătul de cetini
Molima hâtră să mă culce
Cu salutări de la prieteni,
Cu zâmbet necrezut de dulce.

O fi pe drum ca să mă scoată
În clipa cea cu nenoroc, –
O fi ca să se cheme roată,
Ce n-a ştiut să-mi lase loc.

O fi pe ploaie să mă-ndemne
La adăpost, sub coperiş,
La fulgere să-mi facă semne
Din cerul rupt pe povârniş.

O fi-n hăţiş să mă aştepte
Un trunchi ce putrezeşte-acuma.
O fi pe careva din trepte
Pizmaşul ca să-mi curme drumul.
O fi un plumb ce-abia se cată
În minereul de desubt
Pe lama rece de lopată.
O fi hainul ochi de lup.
Cum ar simţi dulăii prada,
Mă vor împresura subit
Atâtea cumpeni laolaltă
Pre legea timpului grăbit.

Dar le voi face festa – bună,
Căci, urmărindu-mă pe rând,
Doar una m-o zăpsi,
Doar una –
Şi-aceea când să fiu pământ…

Ornic

(1975)

CREANGĂ DE MĂSLIN

Îl voi sădi, măslinul. Şi va bate
În humă clipa devenirii, pură.
Lăstarul către soare va răzbate
Cu sevele ce plâng pe crestătură.

Îl voi sădi, măslinul. Şi va trece
Din ram în ram minunea împlinirii,
Ca o suflare a vânturilor, rece,
Ca o făgăduinţă în neştire.

Îl voi sădi, măslinul. Şi va creşte
Cu frunza lui speranţa arvunită
De ziua ce-mi sfârşise omeneşte,
De tânga râului lângă răchită.

Deşi n-o fi ca să mă răsplătească
În veachul meu, – târziu se-ncheagă fructu-i, –
Îl voi sădi. Îl voi feri de iască,
L-oi dărui cu viaţă neîntreruptă.

Te chem pe tine, fiu al vremii, care
Abia-şi vesteşte, jinduit, prea-plinul;
E rodia mai mult o aşteptare,
Mai mult poveste, ce-mi creştea măslinul…

ÎN CUVÂNT

În cuvânt eu aş putea
Să-mi fac casă bună-rea.
Dară ţie ţi-l aduc
Şi rămân să mă usuc.

În cuvânt eu aş voi
Sufletul a-mi potoli.
Ci lipsescu-mă, la fel,
Ca să nu duci dor de el.

În cuvânt m-aş fi ascuns,
Unul că-mi era de-ajuns,
Însă nu mi l-ai vestit
Şi-am rămas descoperit.

În cuvânt aş muguri,
Cu flori mi te-aş dărui.
Dar la streaşină ţi-l pui
Să-nfloreşti la semnul lui.

Fiindcă nu-i de azi, de ieri,
Zămislit e din dureri,
Din cântările ce tac,
Răstignite-n lemn de fag.

Nici din vorbele ce-au fost
Să le ştii fără de rost.
Fiind-că vorbele se trec, –
Cuvântul rămâne-n treg.

MĂ UIT, ÎNTREB

Mă uit la stele
Să aflu dimensiunile timpului.

Întreb de mare,
De unde începe liniştea.

Mă uit la frunze
Să aflu de grijile codrului.

Întreb dimineaţa,
Ce ochi va avea bucuria.

Mă uit la potică
Să aflu ce-nseamnă întoarcere.

Întreb de descântec,
Cum e culoarea de lacrimă.

Mă uit la păsări
Să aflu tristeţea plecărilor.

Întreb de străbuni,
Ce-o fi însemnând veşnicia.

Mă uit la văpaie
Să ştiu adâncimile dorului.

Întreb despre tine,
Să aflu durata cuvântului.

Mă uit la cuvântu-ţi
Să ştiu cum arăţi tu la suflet…

DESPRIMĂVĂRARE

Fereastra ţi-o deschide, depărtarea
Să între-n casa ta nestingherit
Cu zbuciumul de codri peste zare.
Măria ta, bine-ai venit!

Şi lângă geamul lânced al ferestrei,
Străluminat de-al soarelui şuvoi,
S-or nărui idilele ecvestre
Sub tinere, năstăvilite ploi.

Imaginea de colb acoperită
Pe ochi-miop de lornion uitat,
Va căpăta culoare inedită
Şi prospeţimi de câmp însămânţat.

Desfăşuraţi în stoluri se întoarnă
De peste ierni cocorii trâmbiţând
O nouă deşteptare. Şi-i o goarnă
Oricare fir de iarbă pe pământ.

Cu bun venit tu, dorul meu de ducă,
Neliniştea în cale te-nsoţească.
Ţi-o fi cântat au ba în faţă cucul, –
Ne-avem legaţi de-o soartă câmpenească.

Îndatoraţi ne ştim de-un veac, de-o viaţă
Acelei cărărui care ne-aşteaptă
Acum în prag de dragă dimineaţă.
Îi dă bineţe şi întinde-i dreapta.

NUCARI

Nucarii mei, împovăraţi de ani,
Crescuţi în lut fierbinte de baladă.
Se-adună drumul dintre bolovani
Şi vine cu drumeţii să mă vadă.

Iar vântul precum trece urgisind,
În vârful vostru va să se potoale.
Şi frunijeii iarăşi se desprind
De frunze ruginite şi petale.

O, câte ierni le-aţi înfruntat, o ştie
Doar trunchiul şi pământul dedesubt.
Precum treceaţi semeţi prin vijelie,
În lemnul dur săgeţele s-au rupt.

Ceilalţi copaci de-alăturea prea poate
Demult în spulberare s-ar fi frânt,
Dar v-au ştiut rămaşi cu demnitate,
Şi-aveau cu voi a-şi face legământ…

SUNT RAM, SUNT FRUNZĂ

Sunt ramul, care-l zmulge vijelia
Şi brumele în toamnă îl descântă.
Sunt frunza ramului, ce-o să reţie
Pre limbă de-nverzire fir de cântec.

Sunt şoapta frunzelor, care se-aşterne
Pe urmele adânci de promoroacă,
Sunt crainicul neîmblânzit al iernii,
Sunt fulgul de lumină sărăntoacă.

Sunt vestea licărului care vine
Din datina de cuget temerar,
Sunt veghea graiului, ce-o să-l împline
Înmirezmata ziuă de florar.

Sunt ceasul jinduit al limpezirii,
Interiorul clipelor ce-au fost
Să-l piarză rugul toamnei fără ştire.
Sunt pasăre ce-şi cată adăpost.

Şi sunt altarul şi coperământul
Îngăduit de cerul aprilin,
Sunt numele-i înalt
Şi sunt pământul,
De unde am purces, la care vin.

MI-E SUFLETUL

Mi-e sufletul o harpă, care aşteaptă
Să-i zmulgi din strune cântul tăinuit.
Va răsări sămânţa înţeleaptă
În solul patriei statornicit.

Şi orice cuget întrupat în faptă
Ţi-l dăruie ţie, plai de dor şi mit.
Din orice zi a mea cioplesc o treaptă
Să crească drumul tău necontenit.

Auzul de-o să-mi frângă ceasul, rău,
Privirea de m-o părăsi bizară, –
Din tunet voi desprinde chipul tău,
Din sclipătul de ape-n primăvară.

Te voi afla, te voi găsi oricum,
De-o fi să trec şi ultimul meu drum.

PARTE DREAPTĂ

S-a petrecut aievea cel război?
Pe neaşteptate face cale-ntoarsă,
Şi, iată-l, se aşază între noi.
Cuvintele descresc pe buza arsă.

Le-am fi strigat, dar cine să ne-auză,
Atunci vorbea războiul, numai el,
Cuvintele – scânteile sub spuză
Şi spuza se îngroaşă peste el.

Iar noi copleşi, ţinându-ne de mână
Printre tranşee rătăciţi am fost.
Cohorta noastră într-o săptămână
A învăţat războiul pe de rost.

Precum se-nvaţă tabla înmulţirii
Şi vorba celor vârstnici, la nevoi.
Ştiam că îmblă moartea fără ştire
Şi că ne caută întâi pe noi.

Ceilalţi gătiţi cu arme şi caschete
Auzul ascuţit şi paşii duri;
Dar iată-ne, că ni se face sete, –
Cei vârstnici se adună împrejur.

Şi liniştea se întrona pe-o clipă
Adâncă până-n cântecul de ieri,
Uitat între bătăile de-aripă…
Şi bei pe săturate şi mai ceri.

Dar iată că ni se făcuse foame, –
Pesmeţii se-mpărţeau atunci cu noi,
Încât părea că ei ne-aveau de oameni
Cu partea noastră dreaptă la război.

Căci netrecuţi în liste şi chitanţe,
Primeam tainul nostru negreşit, –
Iar alteori – remunerat în gloanţe
Ducându-ne războiul la sfârşit…

LAMBE CIUNTU

Lambe Ciuntu se-ntorcea acasă
Din război. Şi ai fi zis, că el,
Mutilat cum fuse de-un şrapnel,
A venit la soaţa lui miloasă.

Bolnăvit de-arţarul de la poartă,
Se-nturnă la ziua cea de ieri
Sub aripa dragului de cer.
Şi părea că vrea să se împartă

Brazdelor, ce-l aşteptau sărace,
Drumului, pe care-l cunoştea,
Fiştecărei licăriri de stea.
Lambe se-nturna în zi de pace.

Satul care-l strămutase-n vise
Iată-l că se-arată după dâmb.
Ierbile-i treceau peste carâmb,
Peste vorbe ce-au rămas nezise.

Şi părea…
Dar iată într-o sară
Satul pricepuse în sfârşit,
Cum că Lambe dacă a venit,
S-a întors la casa lui să moară.

CIAMAŞIR, 1941

Iar satul Ciamaşir zăcea
În crugul focurilor, mut,
Într-o pârdalnică vâlcea.
Şi-avea un chip nemaiştiut.

Din cerul destrămat şi gol
Se rupse păsăruia – şui.
Cenuşa-i cade peste ghiol.
Cu tot cu cântul nimărui.

Iar soarele cel prăfuit
Se stinse-n ochiul mamei, trist;
Abia târziu i-am desluşit
Obrazul palid, ca de Crist.

Iar satul Ciamaşir, acel,
Care-l ştiusem pe de rost,
Se ghemuise, mititel,
Să-şi cate-n rugă adăpost.

Lumânări ardeau. Nefast decor
Întuneca priviri de sfinţi.
Noi rătăceam după părinţi
Pân-dincolo de moartea lor…

* * *

În chip de păsăruie, negreşit,
Vei mai ajunge, suflete, acasă,
Tu, călător pe drumul nesfârşit
Ce te îmbie şi din nou te lasă.

Şi-al cerului înalt iconostasul
Îl vei străbate peste infinit
Şi colbul stelelor, vuind cumplit
Îţi va pudra şi aripi şi cămaşă.

Iar de-ţi creşteau aripile, – aice
Îţi fură dat să le desfaci întâi
De-asupra revărsărilor de spice,
În care te-ai întors ca să rămâi

La pragul vechi, ştiindu-l pe de rost,
Tu, suflete, dacă mai eşti, de-ai fost.

VÂNĂTOARE

Întrai în codru. Şi părea
Că m-am întors la ruga veche
Sub templul nalt de peruzea
Cu drumul ce mi-l fac pereche.

Şi tihna pogora încet,
O, dulcea ei blagoslovire…
Pe foi şi ramuri de făget
Citeam din cartea mântuirii.

Şi desluşeam al ei însemn
În glasul de izvor. Dar iată
Mi te-arătaşi ca un îndemn
Ori poliţă neachitată.

Să las, îmi zisei buclucaş
Această lungă contemplare.
Şi-ai vrut ca să mă faci hăitaş
La-mpărăteasca-ţi vânătoare.

Pe neaşteptate-ncorporat,
Mă pomenii că stau la număr,
Şi iată patul armei, lat,
Mă bate prietenos pe umăr.

Şi cum atunci mă pomenii
Cu ciuta-n faţă şi aproape, –
Mişcări suave, armonii, –
Avu norocul ca să-mi scape.

Căci trebuia, pricep acum,
Ca s-o ţintesc cu ochiul urii,
Ci eu o admiram, necum,
Pârdalnic, să i-o zmulg pădurii.

Ori poate că-mi fusese dat
În ciuta mea să văz povestea
Care-o trăiam cu-adevărat.
Şi am vrut să ştiu c-a fost,
că este…

IAR NUMELE TĂU

Iar numele tău, maică, duce
Către zilele de rouă,
Dăruind cuvântul dulce,
Împărţindu-l pe din două.

Şi mă scoate-n dreptul clipei,
Care lunecă pe ape;
Săgetare de aripă
De departe, de aproape.

Ca o vrajă mă tot poartă
Peste-alămurile verii,
Mi-i potică şi mi-i poartă
Spre nemaivăzute sfere.

Iar numele tău, maică, creşte
Ca o pleată de răchită
Ca să-şi spună omeneşte
Tânga neîmpărtăşită.

DE DRAGOSTE

Din îmbrăţişarea lor
Crescu pomul – crăişor.

Din cea ramură de fag
Zicea fluierul cu drag.

Iar din zicerea acea
Înflori pe cer o stea.

Iar din steaua ce străluce
Numele ţi-l vom aduce.

Iar din numele de om
Creşte visul cât un pom.

Din copac înaltul creşte
Ca să plângă omeneşte.

Iar în lacrima ce-o scapi
Toate dorurile-ncap.

Iar din doru-i ce făcui,
C-a rămas, iar omul nu-i?…

Răsărise mândru soare
Dintr-a lor îmbrăţişare.

REVINE DRAGOSTEA

Revine dragostea, revine pân-la urmă
Şi iarăşi clipa râncedă se curmă.

Şi aerul e-o strună încordată,
Prin care curge melodia beată.

Pe după stele arbuşti se îmbracă
În haina liniştii de promoroacă.

I-e boiul zvelt din lozii de răchită,
Iar buza mugureşte a ispită.

De peste ani îţi flutură marama-i…
Ieşi-vei s-o întâmpinaţi, au ţi-e teamă?

Ci nu mai e nimic să te spăimânte, –
În loc de ochi ea poartă flori de cântec.

* * *

Te-am zămislit din slovele de dor,
Din sensurile cele mai sublime
Ale cuvintelor. Nemoartea lor
Te-a rechemat din basme anonime.

Că geometru fui şi salahor
La munca asta, – nu ştiuse nimeni.
Şi nu te-aflase nici iscoada ştimei,
Căci te purtam cu visul-călător.

Dar cum ţineai atunci neapărat
Să te revezi, – nu fu sortit să-ţi placă ,
Ce cutezase mâna mea să facă
Din tot ce cu migală-am adunat.

Şi s-a întors acea statuie-n lut
Cu tot cu chipul tău necunoscut.

* * *

Gândeşte-mă pre mine astă sară, –
Eu gândului îi voi ieşi-nainte,
Îl voi lua de mână şi, cuminte,
Am să-l ascult tăcut din nou şi iară.

Aceleaşi stele dăinuie afară,
Li-e tânără lumina, ia aminte,
Precum ţi-e faţa ziselor preasfinte,
De care şi cea moarte se-nfioară.

Gândeşte-mă pre mine încă-o dată, –
Desfereca-vom timpul ce-l pierdurăm,
Va reînvie clipa luminată
De dincolo de dragoste şi ură.

Căci de trec munţi şi ape, şi coline,
Deşi n-ajung, eu vin şi vin la tine…

* * *

Mai grea o clipă care să fi fost?
Din toate încercările, – aceasta
Îmi pregătea, netrebnică, năpasta.
Ce gest de apărare s-aibă rost…

Părea că nenorocul mă adastă
Şi nu m-ar prinde nici un adăpost.
Din toate şansele – cea mai nefastă
Venea să-şi cate sensul ei anost.

Pe când mă pregăteam, smerit din fire,
Să-i pun destinului şi – obrazul stâng
Subt lovitură şi stăteam netâng,
Mă zmulse glasul tău din amorţire.

Mă refăcui din dragoste şi ură
Şi-a scăpărat pe-alături lovitura.

* * *

Pe-oglinda lacului zbucneau arar
Din adâncimi, – nebănuite stele,
Ori poate vâlvătăile acele,
Ce din legende pe comori răsar.

Şi rătăceam de-a surda între ele
Iar valul, care mă lovea, avar,
Urnea greoi pe funduri pietre grele
Şi deschidea lagune de cleştar.

Ce-a fost din nou aci să mă întoarne
La pacea lui de-o clipă, la mânia-i
Ce trâmbiţa tăios din mii de goarne?

Am priceput – a valului risipă
Peste poticile copilăriei
Avea să-ţi pastre până astăzi chipul.

SĂ TE UIT

Să te uit vroiam cu-acea uitare
Ce nu ştie drumul înapoi
Către ţarcul zilelor. Şi pare
Că mă ajută frunza de trifoi.

Şi să-i pierd cu brumele în toamnă
Paşii tăi şi glasul risipit
Printre spulberări fără de-aseamăn,
Printre iernile fără sfârşit.

Să te uit cu tot cu desfrunzirea
Codrului învălmăşit de ger.
Să te pierd în lacrima târzie,
În tăcerea astrului stingher.

La ce bun să pâlpâie sub spuză
O scânteie oarbă, în delir?
Să te ut cu văzul, cu auzul,
Să te zmulg din toate fir cu fir.

… Şi pe când credeam că nu rămâne
Decât umbra, care-a fost şi nu-i,
Ursitoarea mă luă de mână
Şi mă duse-n susul codrului.

Şi-am simţit atunci, că mă-mpresoară
Glasuri tainice din lunci şi văi;
Codrul mugurit în primăvară
Mă privea prelung cu ochii tăi…

* * *

De corpul ramolit de-ai fi putut
Să te desprinzi, să-l părăseşti, cum lasă
Cometa coada sa cea maiestoasă
Pe drum fără sfârşit şi început.

Boleşniţi surde şi străvechi angoase
Adulmecară-ţi urmele de lut.
Nu hăituiala lor te-o fi durut,
Ci gândul că oricând te-or prinde acasă.

Astfel printre tăriile cereşti
Ai fi zburat, semeţul meu Icar,
Debarasat de grijile lumeşti
Cu soarele în ochiul de cleştar.

Cum cerul tace, ai mai cutezat
Ca să priveşti prin geamul lui brumat.

* * *

Ho-che! – Făcui spre sumbra lor potaie
Şi le-am văzut, săţioase, cum tăcură
Regrete, temeri, remuşcări de-aiurea
Cu setea lor de furi să mă despoaie.

Căci m-au zăpsit pe pantă, în pădure,
Şi mă lăsaseră fără o leţcaie.
Alături mă jelea o cucuvaie,
Iar luna printre fagi zâmbea uşure.

Molozul lor şi-amarul cela, care-ţi
Întunecă privirea şi te face
Dobândă pentru vechii pizmătareţi,
Ca prin minune dispăru. Hei, drace!

Dar tot atunci cercasei împăcare:
Dau buzna furii peste cel ce are…

REPETÂNDU-NE

Ne repetăm oricum, cu loaza viei,
Trezită-n praguri de april,
Cu frunza toamnei ruginie.
Ne repetăm în glasul de copil.

Ori cel puţin, – în cea tristeţe
A glasului. În ochii lui.
Ne repetăm cu dimineţile
Ce cresc din floare de gutui.

Şi-om reveni în visul dulce
Al fiilor, păşind încet,
Când păsările-au să se culce
Subt fluierele din făget.

* * *

Străbate-mă tu, sentiment albastru,
Gătinţă trepidantă pentru zbor,
Purces de la bătrâna casă-a noastră,
De la eresul ei ocrotitor.

Străbate-mă tu, dorul meu de ducă,
În chip de pasăre ce-ai poposit
De una singură şi hăbăucă
Pe coperişul vechiului meu schit.

Străbate-mă tu, amintire vagă
Cu pulbere de astru venerat,
Ce-n hăul depărtărilor dezleagă
Tăcere zbuciumată pe noptat.

Străbate-mă tu, dalbă dimineaţă,
Din creştet până-n ultimul cuvânt,
Netot pentru o gură certăreaţă
Şi bun pentru străbunul meu pământ.

PURCEDEM – SFÂRŞIM

Purcedem de la faptul, cum că totul
Sfârşeşte ca un cântec, ca un vis.
Povestea-i pe sfârşite, dar se pare
Lui Făt-Frumos abia i-a fost deschis
Potică printre hopuri şi primejdiei,
Învrednicindu-i omenesc destin…

Iar dincolo de nevăzute mejdii
Urmează ca să-ţi bei paharul plin.
Şi vei rămâne singur, faţă-n faţă
Cu datoria ultimă atunci.
Şi ierbile se vor sfârşi prin lunci,
Şi luncile se vor sfârşi în ceaţă…

Şi-acel sfârşit va să se cheme viaţă.

DURERI

Ca nişte viespari tăbărând,
Durerile mă cearcă, mă cearcă,
Mă-nţeapă o coastă, un gând,
Mi-e ochiul un cearcăn.

Mă iau cătinel dintr-o parte,
Mă-nvăluie şi mă sugrumă.
Mă doare o pagină-n carte,
Un nume şi-un număr.

Mă frige ca pe jăratic
Cernita aducere-aminte
De maică, de frate…
Mă dor necuvintele.

Mă ţintuieşte osânda
Nesocotitului pas.
Durerea-i căţeauă la pândă
Cu ţânci de pripas.

Dar ce mă amuză de-un timp, –
De spicul din coastă
Mai puţintel mă înghimp.
O fi depăşită năpasta?

Şi aci, lângă haltele anilor,
Mai surdă durerea se face,
În capul ciolanelor
Se-ascunde şi tace…

Dar iat-o, simţii, că se-adună
Mai hulpavă ca oricând
La inimă.
Vine, nebuna,
Să-i ceară sălaş şi veşmânt.

COBORÂM, PRIETENE...

Pentru V. Beşleagă

Coborâm, prietene, în cântece, –
Două toamne-n codrul necuprins.
Care-o fi voroava sântă ce-i
Într-un grai făclie de-a aprins?

Coborâm, prietene, în negura
Drumurilor fără de popas.
Peste vreme îşi cunoaşte măgura
Semeţia trudnicului pas.

Coborâm, prietene, în numele
De pământ, de ape, de copii...
Până unde ne purtară urmele
Adâncite-n lut de drumeţii?

Coborâm, prietene, în ierbile
Ce mai pastră paşii ca într-un schit.
Zdrumicat e subt copita cerbilor
Firicel de soare – mărgărit.

Coborâm, prietene, în liniştea
Unui nemaipomenit tărâm,
Întomnat şi el de frunza liniştii.
Să ne ştim acasă, – coborâm...

ÎNTRE CERURI ȘI PĂMÂNT

Cum se naşte, doamne, un gând
Între ceruri şi pământ
Şi-apoi în cuvânt se pierde,
Între alb şi între verde,

Între răbufniri de aer,
Între plâns şi între vaier,
Între fugă şi-aşteptare, –
Zisă de cuminicare.

Peste vânt şi ape scrisă
De-o părere, de-un păcat
O lumină nemaizisă,
Un cuvânt străluminat.

Ploile s-au scurs în el,
Cărunţit după război.
Străbătut de vânt şi ploi
Se întoarce înapoi…

De cuvânt să nu-mi vorbirăţi,
În cuvânt trăim, trăirăţi,
Mugurire în cuvânt,
Pavăză şi legământ.

PASĂRE EŞTI

Eşti pasăre,
Eşti, în sfârşit, şi zbori
Pe drumul prejmuit de meteori…
Descătuşată-n zori şi pe noptat, –
În goană peste albul nepătat.

Eşti pasăre,
Eşti, în sfârşit, şi vii
Cu fulgii scânteioşi şi furtunii…
Şi zbori uşernică din gând în gând,
În trecere grăbită lopătând.

Eşti pasăre,
Eşti, în sfârşit, şi eşti
Departe între grijile lumeşti…
Aripile-ţi le gată de pe-acum,
Când vei purcede ultimul tău drum.

Eşti pasăre,
Rămâi şi-atunce când
Te rupi din slăvi – săgeată spre pământ, –
Străfulgerând încremenitul nor.

E şi-n căderea ta acelaşi zbor…

POSTAMENT

Sună clopotul, aproapele.
Iar pe mine mă trec urmele,
Iar pe mine mă trec apele,
Mă tac brumele.

Stins e timpul anotimpului,
Iar cu mine rămân ierbile,
Şi pământu-şi cheamă verbele
Lângă nimbul lui.

Ruptă-i ca o frunză liniştea,
Peste mine vin căderile.
Peste mine cade liniştea
Înserărilor.

DESTIN

Arcaş îl ştiusem. Şi mâna
Nu-i va slăbi încordarea,
Îndatorirea-şi amână,
Ochiul scurtează cărarea.

Vuiete rupte pe creste
Se scutură-n rădăcină…
Unde e ţinta? Este
Ţinta ce are să vină.

Privirea lungită pe ţavă
Şi rotungită-n vizor
Scurmă setoasă otava,
Prinde holtanul în zbor!

Ţintă-n mişcare… E munca
La care a fost osândit.
Privirea-i săgeată aruncă
Şi-o zmulge acum din zenit.

Ţintă-n mişcare… Destinul
Să-l ţină de veghe mereu,
Să nu-i mai ticnească odihna
Să-l cheme pe unde-i mai greu.

În schimb nu va fi niciodată
Vânantul – nici stârv şi nici leş.
Ţintă-n mişcare… Iat-o
Mărite arcaş, nu da greş!

ACASĂ

Mult aşteptată alinare, –
Descălecare-n Bugeac.
Mocanii mei bunii, pescarii,
Îţi caută vorba de leac.

Te-ascultă: afla-vor cântarea
Din care purcede izvor.
Privescu-te: văd şi cărarea
Pe unde-ai venit bob-sositor.

Al pozei capriciu nu prinde
Şi gestul Teatral gratuit .
Cuvântul ţi-l cearcă pe dinte
Valoarea să-i fi intuit.

Iar preţul nici când nu-l aruncă
De-a surda ca-n ziua de târg.
Şi vorba nu ţi-e poruncă,
Căci e înregită cu sârg.

Pescarii mei bunii, mocanii,
Rămân neclintiţi pe pământ
În stepă cu soarta şi anii, –
Ca nişte jugaştri în vânt.

De asupra-le norii în cete, –
Mânaţi de harapnicul vântului.
Mişcările lor încete
Repetă mişcarea pământului.

HARAP– ALB

De un car de ani, ca o nălucă
Aşteaptă spânul negreşit
Pe Harap-Alb să i-l aducă
Norocul din străvechiul mit.

Ştia, că n-are cum să-i scape,
Că nu-i alt drum prin codrul des.
Şi-l va petrece printre ape
Şi printre focuri într-ales.

Îl va zăpsi, ca să-l abată
Din drum, să-l pearză de-o putea…
Şi l-a trimis de astă dată
Ca să-i aducă mândră stea.

Nici că simţi, cum să făcură
De-atâta îmblet mai voinic,
Înalt şi chipeş la făptură, –
Iar spânul a rămas pitic…

CE FACI, VIAŢĂ?

Ce faci, puiule,
Să-mi spui.
Mă trezii cu maica-n cuib.

Ce faci, păsărea?
Îmi cresc
Aripa de-azur ceresc.

Ce faci, pasăre?
Adun
Ramuri, cuibul să mi-l pun.

Ce faci,
Maică-păsărea?
Crescu-mi acest pui de stea.

Ce faci, astrule?
Tăcui
Risipit de dragul lui.

Şi tu, viaţă,
Ce-ai făcut?
M-am întors la început.

BUNAVESTIRE

Pentru V.

O, luminoasă faţă a pădurii,
A zorilor, din care vii necunten,
Ursita ocrotirii mi te-ndure,
Lucoarea ei binecuvânte-ţi fruntea!

O, grijulie fire a ţărânii,
Trei nalte lozii – gingaşe lăstare –
Le înălţai, să te umbrească mâne
Şi anii să ţi-i treacă-n neuitare.

O, jinduită vreme a culorii
În dezvelirea bolţilor de-armindeni,
Îngemănată-n cântec de prigorii,
Cum te veşteşti mereu şi pretutindeni.

O, generoasă tu, bunavestire,
Îngăduindu-ne precum ne-avurăm,
Ne treci prin purgatoriul mântuirii
Şi ne renaşti, cum pasărea din zgură.

Cuvintele recunoştinţei, poate,
Întârziau prin toamne şi sulcine;
Azi ţi le-aduc îmbobocite toate
Flori vii, – la anii tăi înalţi şi tineri.

CA O HALTĂ,
CA O CASĂ

Ca o haltă părăsită-i
Pieptul fără de iubire.
Trece trenul pe alături
Fără noimă şi oprire.

Ca o casă oblonită-i
Ziua fără aşteptare.
Raza darnică o cheamă,
Ea-n amurguri va dispare.

Ca un cer fără de aştri, –
Pieptul fără de speranţă.
Licărirea lui se pierde
Între vârste şi distanţe.

Ca un prag ce n-are uşe, –
Inima fără tristeţe.
Altfel cum vom şti să-i punem
Bucuriei noastre preţul?

VÂNĂTORI

Ninge buimac. Ninge până peste
Depărtările memoriei încă nevăzute.
Iarna lui Sucilă, ori e-o poveste
Cu vânători îndrăgostiţi de ciute.

Li-e pasul lor grabnic, sporit interesul:
Grăbiţi să le-auză, setoşi să le vadă.
E dragostea asta cu multe-nţelesuri,
E viaţa pe fugă mai mult o corvoadă...

Idila aceasta mai mult e-o romanţă,
Ci hiersul va fi să şi-l curme.
Miros şi vedere la ţinta distanţei,
Dulăii dresaţi adulmecă urmele.

Fac cerc vânătorii şi cercul se strânge,
Mutat între chiot şi focuri de armă.
N-aveau cum să vază cel ochi care plânge
Şi-n care un codru de veacuri se darmă.

FĂRĂ PREFERINŢE

Memoria cu legi nedefinite,
Bagajele-i se află încă-n drum…
Aştept un semn, o veste, pasămite,
Mai bună şi mai rea, şi mai necum.

Căci vine ea la ceas târziu s-aducă
Precum au mugurit dureri şi griji
Memoria nu îmblă mamelucă
S-aleagă numai grâul din ogrinji.

Şi nu e o tarabă, să te-apropii
De ea cu preferinţe într-ales.
La adierea-i fremătară plopii
Şi cucuta cernindă de peste şes…

* * *

Şi stihul, care-l scriu
nu e să placă, –
Mai mult e ca să plângă
şi să tacă.
Şi vorba care-o spun
nu e să sune, –
Mai mult e să te cheme,
să te-adune.
Şi drumul care-l fac
nu e să ducă, –
Mai mult e peste vremi
să mi te-aducă.
Şi ploaia care-o sorbi
nu e să plouă, –
Mai mult e-un vad ce-mparte
lumea-n două.
Şi vântul care-l chem
nu e că bate, –
Mai mult e un destin
ce ne desparte.
Şi hiersul care-l zic
nu e să cânte, –
Mai mult e floare frântă
pe morminte.

FLOARE RARĂ

Mai vin poveştile din urmă,
Pe urma ta neadâncată.
Li-e firul gingaş şi se curmă
Între n-a fost şi-a fost odată.

Între nici când şi-o dată veche,
Ce se desface ca o rană,
Nătângă, ca un pui de streche,
Uşoară, mări, ca o pană.

Între ce-a fost şi va să fie
Din îndurarea zilei, care
Mai răsădeşte floare rară
În dreptul ei şi-al veşniciei…

BALADA STROPULUI NESTINS

(POEM)

Întoarcemu-i izvorului pământul
Din vremi străvechi aci întemeiat,
Din basmele ce-avură legământul
De-a-l rămânea
Din leat în leat.
Întoarcemu-i pământului doinirea
Răcitelor ce-l adormeau târziu
Şi l-au iscat în clipe de iubire,
Aproape să răsune glasu-i viu.

Precum hulubului
Îi dărui cerul
Şi necurmatul zbucium – codrului,
Către izvor întoarcemu-l oierul,
Ce ostenit venea pre urma lui.

Întoarcemu-i izvorului legenda,
Ce-i dezlegase
Dintr-un singur strop
Sorgintea lui, desfăşurarea lentă.
Privesc prin strop, – din basme îl dezgrop...

Strop de apă, strop
Harnic picurând.
Soarele în strop
Creşte nalt şi sfânt.
Picur mult visat,
Cântec de demult,
Iarăşi îţi ascult
Glasul zdrumicat.

Strop de apă, pic,
Cine-ţi aştepta
Îndurarea ta,
Carele colnic,
Care rădăcini
Împlântate-adânc?

Încurcate-n spini,
Vânturile plâng.
Vânturile duc
Norii-herghelii,
Plânge singur-cuc
Glasu-n bălării.
Nori bezmetici trec
Răvăşiţi de vânt, –
Nici un strop întreg
Pentru acest pământ.

Cer neîndurat
Arşiţele-l ard.
Ochii picurau
Picuri de smarald.
Strop de apă, bob,
Harnic picurând.
Soarele din strop
Creşte pe pământ.
Şi te-ai face spic
Aurit şi greu...
Strop de apă, strop,
Zăboveşte-un pic
Pentru Dumnezeu!

Ierbile să bea
Şi-ar gusta şi-acel
Mugur-mugurel.
Şi-ar cinsti şi-o stea,
Steauă-peruzea.

Ea, şuviţa cea de apă,
Într-un strigăt să încapă,
Facă-şi vad într-un cuvânt,
Setea cruntă stâmpărând.

Resfirată din neunde,
Între cătini se ascunde,
Pe sub cucută şi spini.
Păzită de mărăcini...
Cum să dai de urma ei?

Paşii bat sleiţi şi grei
Paşii trec
şi vin
şi trec,
Orizontul e întreg
De văpăi învăluit,
Neînceput şi nesfârşit.

Drumul patimilor. Iată-l drumul
Cum îşi curmă urmele.
Şi turma
Se oprise locului. Şi locul
Prevestea aievea norocul.
Cine-o da izvorului de urmă?...

Cine-o şti pe unde bate sfârcu-i
Jinduit de buzele uscate.
Albia secată – o năpârcă,
Care-a fost ucisă şi se zbate.

Numai apa morţilor în luncă
Se prelinge-n tremur iluzoriu, –
Lacrimă de mamă peste pruncul
Vestejit pe umbrele culorii.

…Şi vorbi bătrânul Panainte,
Bunul baci, vorbi tărăgănat,
Către baciul tânăr:
„Vezi, aţin-te
Pe făgaş ce-a fost demult săpat.
Căci pe unde nu va curge râul,
El nu uită-acel pământ, de unde
A purces cândva…“

Slăbeşte frâul
Buiestraşului. Şi nu-i răspunde
Tânărul de-acum pornit să cate
Cel izvor pe urmele secate.
Cale lungă, drum fără de capăt.
Unde-o fi norocul aşteptând?
Fir de-argint să sune în năstrapă,
Când va fi să dai de veste, când…

Primul, care a fost să-i iasă-n cale
Pe costişa ce urca domol
Între semnele zodiacale, –
Fu olarul. Pân-la mijloc gol,
Se căznea ceva să modeleze,
Lutul frământându-l îndârjit.

Scânteiau privirele lui treze,
La bineţe scoase-un „bun venit“
Şi grăbit peste unelte-şi pleacă
Ochii,
Coborând adânc în lut,
Ca din nou sudorile să-l treacă.
Să rămână omul surd şi mut.

Lângă el – o floare arătoasă
Între olăria dimprejur.
Ar fi vrut cumva ca să-l descoase,
Însă meşterul trudea mahmur.

Precum trecătorul îl priveşte
Lacom, a rămas vrăjit de-odată,
Căci acum răsare dintre deşte
Pasăre cu pană argintată.

S-o fi plictisit de-atâtea oale,
Că-şi schimba cea calfă meseria,
Ursitoarele-i trecură calea,
Ori pricina-i altă? Cine ştie…

Pân-la urmă taina o desface:
Alte meserii ca asta nu-s,
Dar ce-avea cu oalele a face,
Când nu cade nici un strop de sus?

Cum ard florile în câmp, mai zise,
E dator în vis ca să le crească,
Şi când păsările cad ucise,
Hotărî în lut să le găsească.

– De ce, dar, privirea-ţi este tângă,
Doar asemănarea e leită?
Meşterul şi-a şters cu mâna stânga
Stropii de pe fruntea aburită.

– Încă e puţină asemănare,
– Voi a face pasărea să cânte:
Glasul ei în lutul ars se are…

Şi urmă din nou ca să-l frământe
Îndârjit de parcă-ar fi pe lume
Numai astă sfântă datorie
Şi el – osânditul. El anume
O va face pasărea să-nvie.

– Ce folos că se desface floarea,
Dacă nu e-aroma să i-o ştiu…
Şi în lutul lui se-nfipse iară,
Ca un rătăcit într-un pustiu.

Întors cu mâna goală şi tălpile zdrelite,
Se aşeză cel tânăr oier descumpănit
De firul apei tainic o veste, pasămite,
N-a fost ca să aducă. La ce a mai venit…

Burdufurile care purtase vlaga, iată
S-au subţiat pârdalnic. Şi cât le-a mai rămas
Nădejde pentru ziua de mâne – se arată
În chip de corb sinistru şi câine de pripas.

În doi se ţin pe urme, ce le îngroapă colbul,
Fierbinte, pe când turma se-mpuţina mereu,
Cum lacrima-nprivire, merindele în tolbă,
Şi ultima credinţă în unul dumnezeu.

Suna prelung talanga cu voce răguşită,
Chemând la sfat oierii la săivan acum.
De mai rămâne vreme – o ziuă, o clipită, –
În căutare grabnic pornească altu-n drum!

Cel mijlociu. E rândul să-şi cerce el norocul
Şi-i pregăteau desaga, pe când bătrânu-a spus:
– Un alt făgaş urmează, că-i îndărătnic locul…
Şi iată-l că purcede al doilea. Şi-a fost dus.

În prag de dimineaţă, pe când mai dormitează
Învăpăiate vânturi sub zariştea de foc,
El dispăruse grabnic pe zare – mogâldeaţă.
Rămase-n aşteptare cea tabără, pe loc.

Să fi tot stat aice o zi ori poate două.
Un lucru se aflase, precum că-n lipsa lui
N-a fost să scadă para şi nici n-a fost să plouă.
Doar corbul se sfârşise de sete-n legea lui.

Boncăluia de-a lungul Bujeacului, prin pustă
Arşiţa asmuţată din gură de cuptor.
O fi să le rămână potica mult îngustă,
Perzania vestită de corbul ştiutor.

Zadarnică fu truda. Făcură cale-ntoarsă
Cei doi şi cât mai este prilej pentru răgaz…
Cuvântul disperării înţeapă buza arsă.
Va fi să se găsească un ochi şi cuget treaz?

De data asta, iată-l, bătrânul că purcede
Să caute izvorul în humă tăinuit, –
Pe cât sosi şi-al doilea şi el nepricopsit.
La turma bântuită de nemiloasă sete.

Luatu-şi-a desaga de ani şi pe cărarea
Ce-a fost s-o afle-n vreme porni, deci, cătinel.
Curând se şi topise – un punct în depărtare.
Se v-a-mbuna ursita să-l scoate către ţel?

Bătuse până-n seară petrişul de pe fundul
Uscat precum o vină pe mâna unui mort…
De-odată fir de iarbă peste ţărână scundă
Şi pocnete de-arapnic. Şi-alăturea un cort.

În calea lui prea lungă pe albiea secată
Ieşi la cotitură o moară – din pământ.
Şi mare-i fu mirarea, căci îşi învârte roata,
Deşi în largul stepei nici firicel de vânt.

O fi moară de apă, ori poate e minune, –
Un lac adânc se-arată, îndiguind făgaşul.
Cu zâmbetu-i de miere stăpânul ei îi spune,
Că osândiţi la moarte, trudesc aci ocnaşii.

Dar cum se face, doamne, că nici un strop de apă
Nu scapătă la vale? Se dumeri năuc:
Şuvoiul cum se-aruncă din roţi, la celălalt capăt
În cofe-l prind ocnaşii şi îndărăt l-aduc…

De aici în susul apei, – un firicel străluce;
Pierdut printre tufişuri… Să-i cate urma lui.
Izvorul e pe-aproape! – Şi iată că-i tot duce
Cel fir sleit şi tulbur chezaş al nimănui.

L-ar fi sorbit de-odată cu-aprinsă răsuflare,
Ci poate să se rupă al Ariadnei fir…
Şi iarăşi pe de lături pedeştri, de-a călare,
Se îndesau cu turma şi timpul în delir.

Urmatu-l-au cu toţii, iar când amurgul dete
Privirilor să-l zmulgă, – acel bătrân oier
Îşi tot pleca urechea şi cu mişcări încete
Îi relua urzeala pe murmuru-i stingher…

Strop de apă, îndemn necurmat,
Potoleşte-le setea străveche.
Tu, de-un veac jinduit, căutat,
Care nu ai în lume pereche.

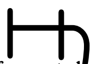
Nu te pierde, preabunule, -n drum,
Când distanţele cresc şi dispar,
Nu te sperie focul de-acum,
Viu, îţi pastră al tău chihlimbar.

Iar când spulberul trece gemând
Peste codri şi mugurii lui,
Între câmpii şi ceruri, tehui,
Nu grăbi să te-ascunzi în pământ.

Semn de viaţă în pusta de ieri
Cine sta să-l vestească întâi?
Crainic blândelor primăveri
Cum ne-ai fost şi rămâi. Să rămâi.

Curăţa-vom molozul pe grind,
Adânca-te-vom, frate, de zor,

Numai tu să rămâi clipocind,
Numai tu să te-mparţi tuturor…

Îi prevenise foşnetele moi
A ierbilor din ce în ce mai nalte
Erau pe-aproape urmele de ploi…
Drum greu, – acum îi răsplătea încalte!

Stau stânci încrâncenate, cap în cap,
Iar undeva, la talpa lor, se vede
O toaie de jivine, câte-ncap,
Dar câte ochiul nu le poate crede.
Ca să-şi potoale setea, rând pe rând
Din ceruri coborau lăstuni şi vulturi.
Porcinele se lăfăiau, râmând
În apele izvorului prea tulburi.

– Aici e! – le strigă bătrânul baci.
Orândui în laptă condrumeţii,
Înciomegând caţale şi haraci,
Au dat năvală-n faptul dimineţii.
Luate cu nepusă masă au fost
Jigodiile puse atunci pe fugă…

Ci ferul vorbei, nividit cu rost,
Îşi cată mai departe drum de ducă.

Deci setea potolindu-şi-o, acum
Au mai băut şi pentru acele zile,
Când buzele închipuiau din scrum
Smerite rugi, deşerte şi umile.
Şi mai băură pentru cei ce s-au
Fost risipit pe drum, – pe săturate
Şi pentru loziile care dau
În muguri peste multele păcate.

Iar acum i-a scos bătrânul la izvor
Cu zilele, cu turma şi norocul, –
Îl investeau cu drept şi cu onor
Şi hotărât i-au fost atunci sorocul
Să-şi spele mădularele, precum
Ar fi putut să-l deie de sminteală
Cât s-a trudit pe nesfârşitul drum,
Să nu rămână munca de dârvală.

Şi-a fost într-un ceas bun, căci mai apoi
Se pomeni bătrânul ca-n poveste:
Boleşniţa cea veche şi de soi,
Durerea-n mădulare, – nu mai este!
Subt pielea lucie se mlădiau
Voinice braţele, deschise-n arcuri.
O, cerule, minunea prididea
La anii tinereţei să-l întoarcă!
La veşnicu-i neastâmpăr, negreşit,
Ce-i aripa şi cugetul, şi trupul,
Cu visele ce-au dispărut în mit
Şi-n altele armonios se-ntrupă.
Cu toată viaţa – alburiu peşchir
De-abia să i se-aştearnă înainte…
Ori o păstrezi neatinsă la chimir,
Ori că o dărui lumii, Panainte!

– Cercaţi şi voi, – le zise îmbunat
Oierul cel bătrân. – Şi daţi de veste,
Va fi de leac izvorul nesecat.

Şi s-a zvonit minune de poveste.
Şi peste vremi cuvântul s-a tot dus
În patru părţi a lumii, hăt-departe,
Nemaivăzută faimă i-a adus
Izvorului ce tuturor se-mparte.

Purceşi precum la Mekka, rând pe rând,
Mai vătămaţi şi mai de-a cască-gură,

Făcuse-şi călătorii legământ
Cu-acest izvor ce din legendă cură.
Iar pentru binele care-l făcea
Depuse unul o para şi iară…
Astfel că iată, – fundu-i sclipocea
Un început pârdalnic de comoară.
Nevinovat, ca orice început,
Ameninţa să pună stăpânire
Pe sufletele celor doi… Ci-a vrut
Bătrânul ca să-l ascundă în adânc,
Şi-a zis, că va săpa aci fântână.
Sporeşte lucrul. Până la oblânc
S-a scufundat întâi, pe urmă mâna
De-o ridica greoi, nici se vedea.
Cei doi scoteau pământul în găleată,
Iar zvonul părăluţelor le-ardea
Auzul, le sucea privirea beată.

De-odată se făcu în faţa lor
Să-apară, răsărit ca din pământ,
Mândreţe de palat. De pe pridvor
În doi priveau la nesfârşitul rând,
Ce, însetat, se clătina încet,
Vizând la apa sântă, de tămadă.
Ei doi stăpâni… Şi banii berechet
Vor zornăi în punga-le cascadă.
Căci vor avea mitarnicii, prinos,
Să-l tot măsori cu ochii şi cu mintea…

Şi-a fost scăpată cea găleată jos
Şi fu zdrobit bătrânul Panainte.
Răsplată pentru vrednicia lui, –
Pământul reavăn, care să-l îngroape.

Dar unde-s vinele izvorului
Şi clipocirea minunatei ape?
Căci scoasă de pe fund, se risipea,
Făcută boţ în palmă ţărna sură…

– Vai, cerule!
Izvorul ni-l pierdeai! –
Strigau cei doi cu sufletele zgură.

Nu le-a răspuns, decât tăcerea grea
Încremenită-n buzele fântânii,
Şi vântul încropit, ce se-abătea
În preajmă-le.
Şi arşiţa.
Şi cânii.

Fântâna e aceeaşi. Ori poate alta, când
La zilele de cumpeni, ce le vestise veacul,
Au fost ca s-o dezgroape pescarii din pământ.
Căci multă era apa şi nesfârşite lacuri,

Dar setea s-o potoale, s-adauge puteri
O altă apă nu e. Întoarsă din legendă,
Fântâna îşi aduse prinosul până ieri
Şi n-a fost ca să ceară nesăbuită rentă.

E dulce stropul apei de-a pururea iscat
De adâncimi de taină cu-aleasă prospeţime.
Şi obiceiul vine din cel străvechi veleat, –
Când bei, să leşi o piatră, deşi nu cere nimeni.

… În preajma ei s-adună să fie de folos
Cu ziua şi cu anul o stivă de petroaie.
O pardoseam cu grijă, pornind încet de jos,
Îi petruiam pereţii să nu i se răzmoaie.

Iar truda cea de-o viaţă părea fără sfârşit,
Căci tocmai când colacul urma ca să i-l punem,
Duşmanii dau năvală la ceasul sorocit
Şi zvon de săbii rupte din nou va să răsune.
Şi-acuma când negreşte cea zarişte, se pare
Că nu va rămâne un colţ de adăpost.

Să scape deci cum poate de-acuma fiecare
Şi oare-mpotrivirea o fi să aibă rost?...

Sfărâmat între copite, când cerul se prăvale
Şi chiotul sălbatic întrece lancea-n zbor,
Abia atunci le iese de-a curmezişu-n cale
Acele ghioluri late, – pescari în dreptul lor.

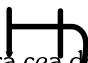
Iar pe vrăjmaşi câmpia din nou i-ademeneşte
Şi-i bagă-n fund la mlaştini. Ci lupta este grea:
Ieşit din veacuri hâde, puhoiul creşte, creşte...
Au cine va rămâne sub licărul de stea?

Mai este vre-o suflare în stare să rămână
A înfrunta urgia cu-o viaţă între vieţi?
Dar iată câte unul aparem din fântână, –
Căci noi aveam sălaşe săpate în pereţi.

Şi orele de tihnă prilejuiau răgazul
A ne-aminti de ziua, ce ne-o fi aşteptând.
Cătam cu – nfrigurare cuvintele de pază
Şi ne-adresam fântânii, dar ea fugea-n pământ.

Cum trunchiul ei de piatră pe-alocuri se destramă,
Potricălit de nişe, – părea copac crescut
Cu vârful în adâncuri, iar noi în cuib, pe ramuri...
Copac fără de moarte ori pavăză şi scut?

Fântâna se afundă în huma ferecată
În căutarea vieţii, datornică mereu.
Şi firul vorbei duce prin vremi de altădată,
Iar stropul se prelinge peste privire, greu.

Apa noastră cea de toate zilele,
Cum pământul ni-l rupseşi
Şi te blestemau copilele,
Pierzându-i pre cei aleşi.

Apa noastră cea de toate vârstele,
Furioasă creşti acum;
Nu se mai usucă vâslele.
Nenorocului faci drum.

Cerul toarnă ca din cofă. Cine dar
Va opri potopul neîntrerupt…
Apele nu cunoşteau hotar
Şi barajul râului l-au rupt.

Apele în herghelii de-odată
Năpusteau zălude, spumegând.
Valurile jertfă nouă cată
Cine-o fi de sprijin pe pământ?

Apele, ce şi-au ieşit din fire
La un loc mânia ieşi adună.
Noi în stropul cel de apă bună
Desluşisem semnele pieirii.

Cine mai cutează a rămâne
Între cer şi între ape-aici?
Ploile îndeasă azi şi mâine,
Oamenii se furişează, mici.

Injectaţi de sânge, ochii cată
Sus pe măguri nalte adăpost,
Ci sunt prinşi de limba apei, lată, –
Şi piereau cărările ce-au fost.

Apa noastră cea de toate zilele,
Tu pământul ni-l răpeşti,
Dintr-o carte cum rupi filele.
Cum ai fost şi cine eşti?

Cine îţi va sta în cale, –
Urlă valul ameninţător.

Unde-a fost în largul pustei vale,
Suie apele până subt nori.

Iar de-asupra lor, ca o sfidare,
Ca o replică dată stihiei, –
Pluta cu plutaşii dârji apare
Între-a fi şi între să nu fie.

Cobora din codri, de departe,
Cu speranţa cea din urmă, din
Ruga cea de mamă care-mparte
Şi tot ea îl bea paharul plin.

Peste trunchiuri se-nălţau plutaşii,
Neînfricaţii lumii călători.
Apa se lărgeşte nărăvaşă,
Devastând plăpândele culori.

Fioroasele bulboane – curse
Şi capcane puse-n chip şi fel.
Când părea şuvoiul că se scurse,
Alte ape-şi aduna, rebel.

Şi părea că le-a fost dat osânda
Din a urgisirilor îndemn,
Ci pluatşii, rânduiţi la pândă, –
Li-s picioarele crescute-n lemn.

Braţele în vâsle prelungite,
Ori că lemnu-n ele a-ncrescut.
Apele vuiesc nemărginite,
Cerul le priveşte surd şi mut.

Ai scăpat băbăicele din mână
Ori că ochiul ţi-a dat greş un pic, –
Şi din plută trunchiuri vor rămâne,
Din credinţa celor mulţi – nimic.

Darmite din fiecare-n parte,
O epavă, s-a desprins şi nu-i…

Însă ce se-ntâmplă? Pluta spartă-i!
S-o adune-n chingi e rândul cui?

Care din plutaşi va fi în stare
Să-i închege podina la loc,
Cât fusese strămutată, care
Nesocoate-şi hâdul nenoroc?

Şi mi-am zis: au cine-i mai aproape
De spărtura care ne pândea?
Şi-am sărit în clopotul de ape, –
Asta-i, cum se vede, pluta mea!

Căci pe fiecare îl aşteaptă
Pân-la urmă una… Şi atunci
Fă-ţi din datorie parte dreaptă,
Vine ori grăbeşte s-o ajungi.

De peste ani şi timpuri se întoarnă
Cucorii noştri lopătând greoi.
Iar primăvara vine să le-aştearnă
Privelişti rătăcite printre ploi.

– Ai noştri sunt! – strigam atunci.
Şi uite,
Într-adevăr se clătinară-n zbor
A tainic semn că n-au putut să uite
Căscioară ghemuită pe răzor.

Ai noştri sunt!
Se răspândi ecoul
Peste columna şirului de ani.

Ei coborau cu ploaia cea nouă, –
Ai primăverii mândri suverani.
E cârdul lor rărit de-atâtea drumuri
Şi aripa de brume îngrelată.
Ci iată că mijeşte şi-i îndrumă
Străvechiul basm, chemare de-altădată.
Şi ierbile până sub pragul casei
Şi sus, pe prag,
Acelaşi puşti zgâit,
Pe cât îl desluşeşte şi-l apasă
Un dor de ducă nemaipomenit.

Pe-oglinda apelor din preajmă creşte
Năvalnic cârdul,
Pogorând din cer.
Copleşul să-l întreacă, voiniceşte
O rupe într-un suflet de prier.

Şi-au alergat un timp,
Ca-ntr-o legendă:
El pe pământ, iar cârdul lopătând
Să-l ameţească coborârea lentă,
Să-i zmulge urmele de pe pământ.

Cucorii mei, ce veste îmi aduceţi? –
Se înălţa, mătăhăind din mâni…
Iar cârdul
Peste ape că se duce
Şi zborul lor, în vis de-l mai îngâni.

Căci, vai, pe urme se-aşternea, turbată,
Adulmecând o toaie de dulăi,
Cucorii osteniţi de atunci îmi cată
Sălaş ferit mai mult de ochii răi.

Pe grinduri poposiră, între ape,
Ce le stăteau de veghe împrejur.

De ce nu vin cocorii mei aproape,
Vroia să afle, întrebând mahmur,

Iar maica-l ogoia:
– Destul, copile,
Că le văzusei zborul; e de-ajuns
Să se deschidă una dintre file,
Iar sensul între buchii e ascuns.

De peste ierni şi timpuri vin cucorii
Şi ies ca să-i întâmpin.
Şi mi-e teamă.
Răsare întrebarea în memorie:
„Vor mai găsi acele grinduri, mamă…“

Laudă ţie, femeie, ce-ai scos
Vlaga pământului în vechea năstrapă,
Când setea băgase cuţitul la os…
Soldatului
Numele tău îi scapă.

– Mamă! – ţi-a zis dumerit
Ca şi cum
Te cunoscuse demult, de pe când
Glasu-i strivit răzbătea prin scrum,
Lujer de viaţă şi crezământ.

Laudă ţie, mamă, ce-ai pus
Peşchirul umed pe fruntea fierbinte.
Gestul acesta l-am recompus
Din grijile lumii şi-aduceri aminte.

Mezinul tău, maică,
Din câte l-ai scos
Furtuni şi îngheţuri, nu-ţi vine a crede.

Ci el cum porni la război, pe jos,
Ochiul slăbit de atunci nu-l mai vede.

Sub capul soldatului
Voieşti ca să-i pui
O perne moale, o vorbă mai bună.
Dar iată, se darmă privirile lui,
Clopotul cerului sună-răsună.

Pe mal de pârău tu revii negreşit, –
Mormântul acesta e-atât de aproape,
Că-ţi pare,
Mezinul aici şi-a găsit
Lăcaş de odihnă, descântec de ape.
Soldaţii se-aud strigaţi pe nume,
Întârziaţii prin gări
Şi spitale…
Femeia ridică năstrapa anume, –
Setea lor veşnică să le-o potoale.

Corabia murea încet
Ca un apus de zi. Pe chei
Sfârşea un cântec desuet
De valul care-a fost al ei.

Corabia murea, precum
Cel om cu veacul la sfârşit.
Şi pentru lucru-acest acum
Îşi cată locul potrivit.

Corabia murea la fel
Ca pasărea, care şi-a frânt
Aripa-n ceruri, pe răzbel
Şi cade – piatră la pământ.

Corabia murea prelung.
Mai grea povară care-o fi, –
Puterile dacă-ţi ajung
Se-întâmpini răsărit de zi.

Corabia murea preasfânt.
Se căinau în chingi străvechi
Furtuni răpuse rând pe rând
Şi izvodite neperechi.

Corabia murea frumos:
Destinul ei croise drum
Peste oceanul arţăgos…
Ea trebuia să moară acum.

Peste plinul apei-ochi,
Să nu fie de ochi,
Creştea pui de mândră floare, –
Boiul – stiblă de cicoare,
Faţa – albul pur de nufăr,
Poartă stelele în cufăr,
Răsăritul în privire…
Cine-o fi să-l ia de mire?

O peţise soarele,
Înălţimea-i, marele.
La vederea lui crăiasă
Frunzele avea să-şi lase
Vestejite la pământ.
O ceru austrul blând,
Vântuleţ de primăvară, –
La vederea lui coboară-şi
Fruntea între ierbi să-şi pastre
Vii petalele albastre,
Vrajă a cucorilor
Şi mândria florilor.

Despre frumuseţea ei
Vestea se ducea, e-hei,
Ca o lance, străbătând
Dincolo de-acest pământ
Neştiute depărtări,
Peste nouă mări şi ţări…
Uluit de-această veste,
Iată, mări, din poveste
Făt-Frumos purcede – acum
Pe-al destinului său drum.
Peste cotituri vamale,
Nimeni să nu-i stea în cale,
Că-l chemase glasul ei
(O fărâmă desprinsei):

– Du-te şi adu-mi,
– i-a spus, – Făt-Frumos,
Tu, neînfricat luptător pentru bine,
Apa cea vie din munţii Atos…
– Sunt gata viaţa să-mi dau pentru tine.

Ia sama,
Căci monştrii aceştia, cum ştii,
Se bat cap în cap peste sfârcul izvorului;
Cine va cuteza dintre vii
Supuşi ca să-i aibă subt talpa piciorului?

– Du-te şi adu-mi apa cea vie!
Faci cale întoarsă, –
Mă ai de soţie…

…Iată-l pedestru din nou că purcede
Dintr-o poveste pe îndelete
În alta pe drum neîmblat Făt-Frumos,
Căci trebui s-ajungă la munţii Atos.

Iar calea părea nesfârşită. Şi-atunci
Chemă ajutoare, cu care s-ajungi

Purtat peste vreme, spre piscuri de munte,
Oricare ţi-e drumul
Şi gândul oriunde.

Şi cum se cuvine, ieşit către mejdie,
Avea ca să-l pască, nătângă, primejdia.
Ci sfânt e îndemnul
Şi glasul ei dulce.
Iar timpul - netimpul se trece, se duce.

Îl sfârşie dorul şi inima-i curmă,
Dar iată-l din basme sosit pân-la urmă
Cu apa cea vie,
Pe care pusese
Preţ mare şi unic capriciul miresei.
Dar, vai, dumnezeule!
Ce se întâmplă?
Apare femeia cu brume la tâmple…
Şi, mută, privirea-l învăluie tristă,
Au unde e floarea, dacă există?

Din lumea de taină umbra-i coboară
Şi ea cu privirea cernită-l măsoară:
– N-am vrut să-ţi destăinui atunci,
Nici de gând.
Am fost picătură de apă. Şi sunt…
Prea tânăr erai, îţi lăsasem speranţa.
Acum lămuritu-ne – a timpul, distanţa-i.
Aceiaşi sunt. Apa cea vie mi-e mumă
Şi timpul mă trece cu toamnele-n brumă.

Atât ce poţi face: dă-mă uitării,
Datornică-s vieţii, pieirii şi mării…

Acum o să ne-aducă,
Şi-au zis asediaţii,
Precum orânduite-i legenda
Din străbuni –
În pliscuri cucostârcii
Ciorchine peste spaţii
De foc şi de osândă
Iscate de genuni.
Şi iarăşi vor desface
Ca nişte răsărituri
Aripe de lumină
Din ceruri pogorând.
Şi lângă metereze
Va creşte înzecită
Puterea, ce ne ţine aci,
Pe-acest pământ.
Bobiţe dătătoare de viaţă
Vor să-nchege
Şi rândurile, care se destrămau
Cumplit.
Întâi or să le guste
Răniţii – scris e-n lege,
De-o fi ca să răsară
Lumina-le – n sfârşit!
Mătăhăloşi, se-ndeasă,
Ci ploaie n-or s-aducă,
Căci norii cresc din focul
Urgiei ce-a cuprins
Cetatea.
Se strecoară prin neguri
O nălucă –
Să fie el, destinul
Ce-aşteaptă înadins,
Să vază cum înclină cea cumpănă
Şi cine
Va scoate peste turnuri

Al deznădejdii steag…
Prilej să jubileze
Oştirile străine,
Căci ar păta obrazul
Acestui sfânt meleag.

S-o fi tâmplat să uite legenda
Cele păsări,
Ori poate că cetatea
Nu le ieşise-n drum?
Ci calea se cuvine
Prin secole s-o măsuri…
Cetatea-Albă creşte
Din zgură şi din scrum.
Ori poate că încoace
La Brest că nu mai duce
Nici drum, nici cărăruie,
Nici ultimul cuvânt,
Ce ca un fir de iarbă
A fost să se usuce.
Doar unul mai răsare
Pre limbă sângerând:
– Nici când!
Nu vor cunoaşte
Batjocura pereţii, –
Vre-o dată să ne vază
Îngenunchiaţi şi laşi.
Iar sus pe metereze
Se înălţau semeţe
Drapelele mândriei,
Purtate de arcaşi.

Ci berzele în ceruri
Cum nu se mai arată
Şi cerurile toate
Demult s-au destrămat, –
Le-a fost sortit să-l aibă
Cuvântul de-astă dată

Să le potoale setea,
Cuvântul mult visat.

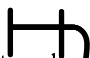
În el ca să-şi răzbune
Meleagul şi destinul,
Cu dânsul să renască
Şi timpul lor ucis, –
El cheamă şi răsună
Cu glas de violină
Chiar când, strivit, dispare.
Sălăşluieşte-n vis.

Cu sânge îl vom scrie
Şi-l vor purta prin vreme
Pereţii, ca să-l vază
Urmaşii zguduiţi.
De peste ani şi cumpeni
El şti-va ca să-i cheme
Şi n-o fi să-l cunoască
Doar inşii ipocriţi.
Nu ne-am lăsat călcată
Credinţa în picioare,

Căci am crezut în viaţă
Şi marele-adevăr.
Cuvântul se vesteşte
Şi-n miezul lui se are,
Precum se iscă drumul
Din halte şi cărări.

Cuvântul!
Setea cruntă
Ne-o stâmpără şi iară
Subt păvaza-i se-adună
Şiragul risipit.
E stropul ce se-mparte
Mai viu ca să răsară
Adâncul prospeţimii
De buze jinduit.

E dătător de viaţă izvoru-i,
Altul nu e
Mai vrednic să potoale
Al sufletului foc.
Cum vlaga către muguri –
Prin generaţii suie,
Fiorul lui străbate
Cu timpul, la soroc…

Strop curat, tu – lacrimă de mamă,
Pare-se, că nu mai conteneşti.
Tu cu vârsta vremilor de-o samă,
Mai străbaţi destinele lumeşti…

Strop nestins, tu – lacrimă sărată,
Floare întrupată din dureri,
Pasăre-a memoriei ce-şi cată
Cuibul şi nu-i mai ajung puteri.

Strop curat, tu – lacrimă ce face
Bucuriei semn, că a-nflorit
Anotimp de rodii, zi de pace,
Clipele o au iscat din mit.

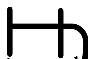
Strop nestins, tu – lacrimă prelinsă
Peste firul ierbii, pe mormânt.
Îngrelată, cade pleata ninsă
Într-un nemaicontenit frământ.

Strop curat, tu – lacrimă uitată
Ca un fir de-argint, răsunător,
Întruparea ta nevinovată
Peste ochiul zilei incolor.

Strop nestins, tu – lacrimă fierbinte,
Semn de viaţă fără de sfârşit,

Strop de apă vie din sorgintea
Neamului ce-a supravieţuit.

Strop curat, tu – lacrimă de mamă,
Pare-se că nu mai conteneşti,
Tu cu vârsta omului de-o samă,
Însoţind destinele lumeşti...

Întoarcemu-i izvorului pământul
Din vremi străvechi aci descălecat,
Din zodii, care-avură legământul
De-a-l rămânea din leat
În leat.

Întoarcemu-i izvorului legenda,
Ce-i dezlegase dintr-un singur strop
Sorgintea lui, desfăşurarea-i lentă.
Privesc prin strop, – din basme îl dezgrop.

Întoarcemu-i izvorului doinirea
Ursitelor, ce-l adormeau târziu
Şi l-au iscat în clipe de iubire,
Să-i pastre teafăr glasul argintiu.

Legământ

(1981)

EURIDICE

Stăpâna mea, o fi să mă urmezi
Până-n sorgintea visului pierdut,
Peste răscrucea plânselor zăpezi.

Se aşterne-n faţă drum necunoscut
Din îndurarea ielelor iscat,
Cu pietre diamantice aşternut.

Doar tălpile zdrelite au aflat
De preţul lor miraculos, ce-avea
Un strop din spuma valului sărat.

Stăpâna mea, o fi o cale grea
Lăsată-ne din nemilos îndemn,
Dar care întâlnirea ne-o vestea.

Purcede, deci. Nu aştepta alt semn
Să ţi-l trimit privirii înapoi,
Căci vei dispare-n piatră şi în lemn.

Doar despărţiţi vom rămânea în doi…

SOLUŢIE

Cuvintele acestui fachir
cu trup de meduză, –
cum întră-n urechi, prind a se descompune.
De nu le vei zmulge,
îţi putrezeşte auzul.

Privirea-i de măscărici
fără culoare
se gaibără, lipicioasă, pe corp.
Numai ciuntindu-ţi degetul
Debarasa-te-vei de umeda-i lipitoare.

IARTĂ-MĂ, MAMĂ

Iată-mă, –
Împresurat de păscăruşi şi de ape.
Iartă-mă,
De veghea ta singură şi-atât de aproape

Iată-mă, –
Cu soarele-n faţă, cu luna, cu stelele.
Iartă-mă,
Vrusem să-ţi fac diademă din ele.

Iată-mă, –
Mi-e capul plecat peste slova nescrisă.
Iartă-mă,
Fără hodină ţi-e pasărea visului.

Iată-mă, –
Nave albastre grăbite mă poartă.
Iartă-mă,
Mult prea târziu îţi deschisem poarta.

Iată-mă, –
Paşii ţi-i caut prin ierbile nalte.
Iartă-mă,
Înc-o viaţă să-ţi dărui încalte...

PRIVIRILE TALE

Te voi numi cu nume de rouă
Spre-a te cunoaşte ierbile aproape.
Privirile tale se dau pe din două
Cu lutul, cu apa.

Te voi cu nume de astru,
Genele lui să te copere, moi,
Privirile tale plouă albastre
Arbuştii goi.

Te voi numi cu nume de cântec,
Buzele-mi arse să mi te poarte.
Privirile tale ca un descântec
Fără de moarte.

ION CREANGĂ

Mai clar se văzuse ca dintr-o parte
Pământul – cu ochii lui lăcrimaţi,
Ca şi cum se citise pe sine în cartea
De iarbă, de soare, de crini rouraţi.

Şi, tinere, sevele-n muguri cum suie
Zvâcnesc în cuvintele blânde-ale lui.
Tăcere. Durerea şi pacea oricui.

Comorile nalţă sclipiri diamantice
Sau ochii blajini din nou ne-mpresoară?
Cu ei hăt-departe se vede-n afară
Şi omul se află de-a -ntregul pe sine.

SĂRBĂTOARE NECURMATĂ

„Prin toamna aceasta frumoasă
dacă ne-am porni, salcâmule, în doi“
L. Damian

Suavă, neîntreruptă sărbătoare
Acest salcâm modest din pragul casei,
De veghe, ca un cuget ce răsare
În dreptul amintirilor ciudoase.

Şi, darnic, cum a fost să ne-nsoţească
Pe braţe cu noian de flori şi-albine.
Cununa soarelui împărătească
I-o potrivisem ca să-l prindă bine.

Stam ciotcă pe subt umbra lui prea rară,
Înnemuiţi cu firea lui prea bună, –
De peste mări şi ţări ne adunară
Salcâmul. Ceasul muguririi sună.

Neobositul pelerin măsoară
Drumeagul verilor fără de capăt,
Din bolta sură fulgere pogoară,
O lacrimă pe curmătură-i scapă.

Intram în iarnă – arborii edemului,
Capricioşi, dispar fără de ştire.
Alături e salcâmul, lemnul lui
Ne dăruia căldura ocrotirii.

Căci, mulţămit cu-acel puţin ce-i dase
Destinul ca să-l aibă şi să-l ţie,
El ne grăia în limba veşniciei,
Acest salcâm modest din faţa casei.

DEZGUST

Dezgustător ar fi şi copacul
Ce-ar scoate din cioturi ofuri şi scâncete
Spre-a ne da gata: loviţi de durere,
De dinainte sfârşitul să-i plângem.

Dezgustător, precum insul de-aice,
Care de-un veac promite să moară,
Doar că vor pere de milă amicii.
Ci până la urmă îi trage pe sfoară.

Dezgustătoare şi tânga ce-o scoate
Ca pe tarabă în mijlocul pieţei, –
Grăbiţi-vă meritele a-i le socoate,
Pătrundeţi alesele sale poveţe.

Dezgustător ritualul acesta
De-a despărţirea, de-a nemurirea.

În rădăcină destoinic coboară
Copacul şi acolo sfârşeşte-n neştire.

CIULIN

Din spin în spin, dintr-un vechi ritual
Suie ciulinul spre om
să-l înţape.
Sămânţa neghinei se prinde de mal,
Pluteşte scaiul netâng peste ape.

Curniţu-i netrebnic căţărător
Pe-aripile zborului iar se aburcă.
Când focul i-l pui să-l striveşti,
chiar atunci
Pe pletele negre ale fumului urcă.

Să fi murit moartea ciulinului? Grea
Printre scaieţi potica se-adună.
Ochiul amurgului, de peruzea,
Vede curnuţul în loc de lună.

DE PRIMĂVARĂ

Adu-mi răsunetul verde al ierbilor,
Un cânt nemaispus, de iubire.
Adu-l, de el să-mi reazim sufletul;
Steaua răsare-n neştire.

Miresmele tari, însoţindu-te aleargă
Cu meii de-a valma prin vise şi lungi.
Drumul, ia sama, îţi iese în cale, –
Grăbeşte-te să-l ajungi.

În umbra tânără a motoceilor
Stăncuţele zilei îşi cată cuibare.
Adu-mi cuvântul, multaşteptatul
Îmbie-l de peste zare.

Ieşi cu ai codrilor arbuşti de mână:
Te aşteaptă poienile primăverii,
Înşuvoiate, curg apele albastre
Din basme, din ceruri.

Adu-mi răsufletul crud al răchitei
De peste ape şi munţi.
În ochii fetelor îmbobocit-au
Aştri nemaivăzuţi.

TENTAŢIA ZBORULUI

Uraganele frecvente de pe insulele
Seişel au făcut să dispară zburătoarele
ca să rămână un soi de păsări
ce nu zboară.

Vânturi turbate şi uragane,
Au zmuls chingile meridianelor.
Fulgere nesăbuite, rebele
Pun foc paralelelor.

Ca un nerv haşunat ecuatorul
Tremură sfarogit în privire.
Cine cutează acum să-şi ia zborul
Cu sorţii în prăbuşire?

Doar gândul, doar umbra-i planează
Prin înălţimi neîmblate, celeste
Steaua polară îşi sângeră raza
Pe spumegândele creste.

Cine-a îndrăznit ca s-arunce
Sfidare furtunii neostoite?
Creşte aripa – aşchie de fulger,
Prin bolţile mute, părăginite.

Din stolul inert cum s-au fost rupt
Le revăşise-n pornire furtuna.
Pân-astăzi mai cad dintr-un basm
neîntrerupt
Ca petrele grele din cer, câte una.

Deşi au pierit, din nou îşi fac drum
Printre ravagiile zilei de ieri
Spre ţărmul memoriei. Până acum
Privirea ne-o ţin îndreptată spre cer…

Inedite

(propuse de Veronica Boţu)

* * *

Răsuna o vioară între pini,
O melodie tristă, rătăcită
Între cărarea ce mi-e hărăzită
De îndurarea ultimilor spini
Şi-acele zile, sfinte, de demult
Ce mi le dăruirăţi voi, prieteni.
Un picure de-argint prelins pe cetini
Această melodie ce-o ascult…

NINSOARE, 1986

Fulgi se strecoară printre cuvinte,
Ori printre fulgi cuvinte că trec…
Din nou învăţ sa te-aştept, ia aminte,
Pe aceeaşi cărare să mi te petrec.
Fulgii îndeasă-nserarea-n privire,
Ori ca privirea în cer ţi s-a stins.
Vom fi să găsim o poiana-n neştire
Pe unde în seara aceasta n-a nins?
Grăbesc printre drumuri copaci din poveste,
Ori drumurile rătăcesc printre ei.
Cornul lunii ne de-te de veste
Că iar vom goni după basmul cu zmei.
Dar cum întârzii, le ieşisem în cale
Spuselor tale de-odinioară.
Fulgii coboară ori sunt petale
Ce zboară
Din prima ta primăvară…

PÂINEA CEA DE-ACASĂ

Drumuri nesfârşite
Către scurt popas,
Vise ne'mplinite,
Unde aţi rămas?
Neatinse piscuri,
Unde v-aţi pierdut?
Mândra odaliscă,
Grai necunoscut.
Focuri de-artificii
Intră şi-n cuvânt.
Halta fu să-ţi pice
Între ploi şi vânt.
La chemarea toamnei
Care se sfârşea
Mult durută, Doamne,
În privirea ta.
Printre voci pierdute
Si zgârie-nori
Într-un vino-du-te
După călători.
Alt popas la oră
Prânzul ţi-a adus:
Toamna incoloră,
Pâine fără gust.
Apa precum apă
Picurând arar,
Soarele-n năstrapă
Pare un biştar.
Vai, la depărtare,
Cât de mic se are!
Soarele pe masă –
Pâinea mea de-acasă.

New York – Chisinau noiembrie 1986

CU ZMEUL DIN LEGENDĂ

Să nu-mi spui de nefiinţă. Eu
Am fost ca s-o cunosc a doua oară:
Fusesem dispărut în plină vară
A fost un drum prăpăstios şi greu.
Cu zmeul din legendă coboram
Către acel tărâm necunoscut
Ce l-am simţit, dar nu i-am fost văzut
Cea rodie amară de pe ram…
Mai trebuia ca să-l conving pe-acest
Sămaş zdrahon ca ea, oricum, există
Durerea, chiar si netrecută-n listă,
Şi necuprinsă-n iamb si anapest…

O, LIMBA MEA MATERNA!

O, limba mea maternă, bună mamă,
De îndurarea ta blagoslovit
De peste neguri glasul tău mă cheamă –
Scânteie către rugu-ţi nesfârşit.
Plămadă a durerilor prea multe
Înveşnicirea clipei de noroc –
Se-nvrednicea Neculce sa-ţi asculte
Şi plânsul tău şi pasul la soroc.
Şi lumii să te dăruie – podoabă
Catadicsi-nţeleptul Cantemir
Netrebnici beii când te vruse roabă
Îţi adunai lucoare fir cu fir.
Ca să te poarte-n inimă haiducii,
Pre limba pruncilor să-nmugureşti.
Cuvântul tău nepervertit străluce
Ca o cunună-a gliei strămoşeşti.
O, pavăză ce-ai pus sub ocrotire
Comori, în suflet de-au sălăşluit,
Tu, crainic roşu, sete-a primenirii
Şi-al visului ce-l vrusem împlinit.
Ştiai să zici cântările frăţiei
Si lance să te faci în piept hain
Cuvinte ori ca-s boabele în glie
Chezăşie rodniciilor ce vin.
Copac înalt ce-adăposteşti pe creste
Mii păsări într-al graiurilor zbor
Cu rădăcinile într-o poveste
Si cu coroana-n văzul tuturor.
În ceas cernit, o mamă când se stinge,
Coroana ta o creangă si-a pierdut
Şi mai sărac rămân. Şi iarăşi ninge
Pe frunza veştedă ce ne-a durut.
O, mamă bună, limba mea maternă,
Trăim din darul tău neasemuit,
Tu, viata mea, tu, limba mea eternă,
O, veşnicul si tânărul meu mit.

* * *

Intru la tine, frate-meu, mă-ntorc…
Va fi, probabil, ultima-ntâlnire.
Acelaşi drum ce l-ai pătruns cu greu,
Îmi stă în faţă drumul nepăşirii.

* * *

Cum să faci ca teafăr să rămână
Mugurele care se vestea?
Nesfârşirea vremilor se-ngână
Peste bolţi cu sclipătul de stea…
Obligat şi eşti dator, se ştie,
Numai nu acelui potlogar.
Între clipa ta şi veşnicie
Mai răsuna un cuvânt arar.
L-ai păstrat, va răsări lăstarul
Care l-ai visat într-un târziu
Dulcele ameţitor şi-amarul.
Doar la vama ultimă să-l ştiu
Pe de-a-ntregul, cum a fost să fie,
Fără îndurare, negreşit.
Ne-om lua ca în tovărăşie,
Ultima mea clipă, bun venit!

Iulie 1986

* * *

Şi astfel tu singur de faţă
Cu ceea ce-o fi şi n-o fi –
Ultima ta dimineaţă
Ultimul drum peste zi.
Ceasu-mi de veghe rămâne
Ocrotitor pentru voi
Fiicele tatei, ca mâine
Voi reveni printre ploi…

3 iulie 1986

* * *

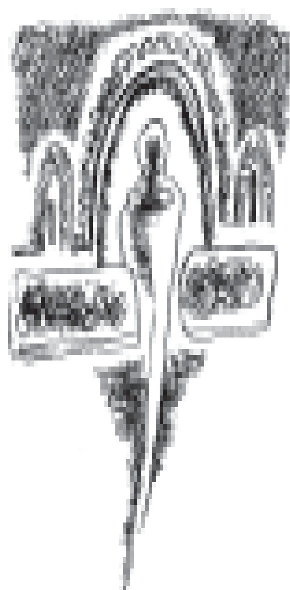
O zi pan' la plecare mai rămâne:
Unde am s-o duc, cu cine s-o împart?
Voi reveni la voi pe azi, pe mâine
Ori poate cu dezgheţurile-n mart.
De-o să-ntârzii, aş fi voit sa-mi prindeţi
La versu-acest, în mart, un mărţişor,
Şi-o să vă chem cu ziua de armindeni
De dincolo de-acest năprasnic dor.

Iulie 1986

FIR DE IARBA

Coboară către firu-acest plăpând
Al ierbii, ce-şi deschide astăzi taina
Doar văzului lăuntric. Ceasul sfânt
Redeşteptat din a ţărânii haina.
Pe lângă graba asta cu viteze,
Ce se întrec zănatice de-a valma,
Să-i afle timpul ce-l uitai. Si vezi-l
De-i ocroteşte verdele pe palme.
La rădăcină vei lăsa să cadă
Un picure ori lacrima fierbinte.
E, poate, munca-i cea mai grea corvoada:
Să-si tina trează veghea pe morminte.
Şi, vălmăşit în brume, să-şi ridice
A verdelui lucoare – o făclie,
Îngemănata-n şoaptele de spice.
Un fir plăpând de iarbă. O vecie…

PROZĂ

MISTREŢUL

Ciudată fire şi Drăgan acesta. Om ca toţi oamenii în relaţiile cu noi, care-l ştiam încă din clasa întâia – grijuliu, îngăduitor. Şi aproape de nerecunoscut la locul său de lucru, „la panoul de comandă“ în calitate de mare diriguitor al garajului orăşenesc.

Îi făcusem deunăzi o vizită „la cetate“, în ajunul plecării. Brigada noastră, a vânătorilor bravi, care de câţiva ani ne tot pregăteam să ieşim pe teren şi de fiecare dată o lăsam baltă pentru mai târziu, de astă dată părea să aibă cea mai serioasă şansă. Ultimul punct se cuvenea să-l pună Drăgan, la care se afla autorizaţia ce ne permitea să luăm, în sfârşit, mistreţul…

Mă strecurai anevoie printre şoferii adunaţi în cabinetul şefului la o volantă improvizată. Masa-i jerpelită abia că se zărea de după fuioarele de fum ce se aşezaseră temeinic la niveluri diferite: mai subţiri şi vineţii deasupra, ceva mai groase şi alburii pe la mijlocul pereţilor. Cele câteva portrete învechite ale fruntaşilor păreau să zâmbească cu subînţelesuri la lămuririle tăioase ale lui Drăgan.

– Şi să nu-mi îmblaţi teleleu-Tănase. Graficul pentru cine e făcut? apăsă el cu arătătorul clitul de hârtii de pe masă, măsurând cu priviri haine pe cei adunaţi. Lasă o pauză scurtă, cât să se stingă murmurul din sală. Întocmai zic şi eu. Pentru voi. Mai mult n-o să permit!

Chiar în acea clipă îi zbârnâi sub nas telefonul. Abia după câteva sunete insistente Drăgan îşi pogorî nemulţămit mâna păroasă peste receptorul scorojit. Îl ţinu, cumpănindu-l câtva timp cu tot cu vocea-i subţire în aer, ca să-şi termine tirada. Îl apropie apoi fără prea multă poftă de ureche. Şi de odată, doamne, ca şi cum îl fripse cineva, sări momentan din fotoliu. Şi unde prinde tot atunci a se farmazoni în poziţia de „smirnă“ şi a mătăhăi agitat din cap:

– Vă salut Pet- Andreici! Scuzare. Da, Pet-Andreici, numaidecât, Pet-Andreici!

Oamenii priveau cu gura căscată. Atâta trudă. Atâta sârguinţă. Barem, de i-ar spune cineva lui Pet-Andreici ce mândreţe de subaltern cuminte şi priceput are. Abia târziu, când se pomeni că-i zgârie urechea ţiuitul pâlniei în semn că la capătul celălalt fusese pus receptorul, Drăgan rămase o clipă descumpănit. Scociorî aparatul cu ochii dilataţi şi, ca zmuls din amorţire, îşi reveni.

– Iacă-aşa! Sunt întrebări, nu sunt? turui el şi tot atunci conchise împăciuitor. Ei, hai… acum la treabă!

Oamenii se grăbiră jenaţi să părăsească încăperea. Cearcă de i te înfăţişează acum, când i s-a stricat omului dispoziţia… Şi totuşi, pomenindu-mă singur în faţa lui, caut să-i zic de înţelegerea noastră, de plecarea la Bumbăta.

– Ce-o mai fi asta? se oţărî Drăgan, privindu-mă fără să mă observe.

Dar iată că, până la urmă, se dezmeticeşte de-a binelea. Obrajii săi capătă culoarea obişnuită. Vocea îi revine jovial, îngăduitor:

– A-a, Moruz, dragă, să mă ierţi…

Ciudată fire de om Drăgan acesta. Se agită de la o nimica toată, se aprinde şi dispare zurliu pentru un răstimp, ca să revină ameţit de harababura de probleme ce-l tot împresoară de dimineaţă până seara, căci lucra cu schimburile care ba se eliberează, ba abia că iau în primire camioanele. Le tot bagă glagore în cap. Iar oamenii nu rămân nici ei datori, îi tot dau ghes ba cu piesele de rezervă, ba cu orele nepotrivite, ba cu locuinţele, ba cu grădiniţele. Şi, vezi bine, trebuie să-i ajuţi, suntem oameni, trebuie să pui umărul.

Îmi aminteşte de termos, să nu-l uit cumva, cum s-a mai întâmplat cu cafeaua pregătită şi lăsată acasă; apoi, colea, câteva felioare de lămâie nu ar face rău, scăpate fiind în termosul cela. Grijuliu, nici că se află, îl iau în balon şoferii: când urcă în maşină, Drăgan îşi şterge vârtos picioarele, ca şi cum ar intra în muzeu. Alteori şi le şterge şi când coboară…

– Deci, pe mâine, la cinci.

– Pe mâine.

Motorul icneşte înfundat, tuşind la cotituri. Cei trei pasageri, înfofoliţi în scurte şi paltoane, înfundaţi în pâsle, moţăie în tact cu smuciturile şi hopurile dedesubt. Drăgan, pare-se, doarme şi el dus. Pe de lături zboară îndărăt mătăhălile albe ale copacilor

împodobiţi cu argint de chiciură, rămân în urmă casele tăcute de la suburbia oraşului.

Drumul care durează câteva ore prinde, în sfârşit, să-şi arate caracterul abia acum, când părăseşte asfaltul şoselei şi o coteşte la dreapta. Până la Bumbăta mai rămâne o porţiune bunicică de cale, ar trebui să ne grăbim, dar n-ai cum să măreşti viteza, căci hopurile se fac tot mai adânci şi poleiul îndărătnic.

De-a curmezişul drumului care abia se întrezăreşte înainte, cotind ca o şopârlă preistorică, se varsă de undeva din guri de bahne şi văioage pâlcuri grele de ceaţă scămoasă. Lumina farurilor abia dacă răzbate la câţiva metri, ca să scoată la iveală podoabele de fărbărăli albicioase în preajma cărora cum-necum trebuie să frânezi. Un scurt popas, apoi din nou, şontâc-şontâc, melcul nostru mai face câţiva paşi pe achipuite.

– Iconostasul lui de drum! sare până la urmă Drăgan din cuibarul său. Mergi, bre, ori ai teamă şi tu să nu-ţi iasă cumva vre-o jivină, ca lui Mititelu?

Condrumeţii prind a se foi. Ilie îşi rupe pentru un moment ochii de la volan şi se întoarce greoi, mă rog, treacă el, Drăgan, la volan, ieie-şi alţi pasageri, şi, de ce nu, zboare ca vântul şi ca gândul…

– N-avea grijă, care-i al tău, mistreţul, e pus de-o parte.

Întâmplarea amuzantă de mai an cu Filea Mititelu devenise şi ea o legendă la care fiece povestitor căuta să adauge ceva, s-o ajusteze la interesele sale. Adevărul e că lui Filea nu i-a mers, garantat. Căci precum se întorcea mai an-toamnă cu fiu-său din raion, să vezi pacoste, prin codrii Orheiului, cam în dreptul Ivancei, tocmai unde şoseaua prinde a se aşterne mai acătării, na, că trebuia să-i iasă dintre tufarii de lângă drum o namilă de porcină, să te tot bage în sperieţi, nu alta. Mai fă, dacă ai ce face! Să fi avut viteza la şaptezeci-optzeci, căci totuşi a reuşit să frâneze niţel…

Amu coboară Filea şi mai întâi de toate se uită la botul maşinii nou-nouţe. Ce mai vorbă, cât pe ce să-l apuce damblaua: botul şi aripa dinspre partea de unde apăruse namila, se făcuseră burduf de armonică, becurile – ţăndări. „Măcar atâta pricopseală, povestea Filea după aceea, niscai carne de sălbăticiune, că aşa ceva n-am gustat vreodată. Cam scumpă? Ce să-i faci, căci, de, n-aveam de gând să mă târguiesc…“

Încărcară ei dobânda şi o luară din loc. Dar, ca să vezi, dacă a fost să le fie scris! Să nu vină el aşa frumuşel până acasă, mai ales că motorul era în ordine şi oraşul părea la o azvârlitură de băţ. Îl pune, iaca, bengul să oprească dranduletul ca să vadă ce-o fi cu capacul, porcina, care, cum se vede, între timp îşi revenise, tiva! – sare de acolo de unde era şi pe aici ţi-e drumul. De-a dreptul prin arătură…

Casa lui Lefter-pădurarul ieşi pe neaşteptate de după copaci, căci întâi ni se păru un zid căzut din cer. Peretele care dădea în drum, lat cât o făţare, nu avea decât o ferestruică îngustă, oarbă acum, cu albeaţa lunii peste geamurile brumate.

– Halal viaţă-n pădure. Ia-te, bre, şi rădăcinile copacilor dorm duse, prinse Drăgan să caşte indispus. Acu cearcă să-l zmulgi din somn pe Lefter.

Între timp, de undeva dintre şurele şi sâsâiacele din curtea pădurarului, porni să zăpăie dulăii simţindu-ne sosirea timpurie. În clipa următoare, când tocmai făcurăm ciotcă pentru ca să sugem cu ţigările din flacăra brichetei lui Drăgan, ne dăm sama că cineva se află alături. Întorcându-ne brusc, văzusem la câţiva paşi o umbră mătăhăloasă. Înainte să reuşim a întreba ceva, să facem un careva gest, o mişcare, răsună vocea piţigăiată a pădurarului:

– Vă veţi fi rătăcit, tovărăşei, prin aste locuri. Ce s-a întâmplat?

– A, fir-ai să fii tu, Leftere. De unde te-ai luat?

– Din lună…

Când se tâmplă să aştepte oaspeţi, ne explică, nicidecum nu-l prinde somnul. Iar cum lucrul acesta se nimereşte cam des în ultimii ani, iată că s-a deprins, uite-aşa, ca lunaticul, să tot umble prin întuneric, să se porăiască, să stea de veghe. Căci, ce mai vorbă, mulţi sunt din cei ce umblă după chicuş, din cei care râvnesc la averea agonisită de alţii şi nu-l privesc cu ochi buni. E destul să te iei cu ziua târgului, că ai şi rămas fără curci, de ajuns e să nu bagi de samă, că ţi-au şi suflat o căpiţă de fân. Oameni hapsâni, ce mai vorbă…

– Dar să luăm câte un numele tatălui de bun venit, propuse gospodarul şi, tâlcuind tăcerea noastră ca semn obişnuit de aprobare, dispăru pe neobservate, la fel cum şi apăruse.

Am rămas în trei sub ochiul miop al unui bec împistruiat de muşte. În odaia rece, unde ne invitase amfitrionul, se făcu linişte

şi nimeni dintre noi nu cuteza s-o destrame. Deşi ne uitam unul la altul, privirile noastre urmau, totuşi, să-l caute pe gospodarul veghetor care întârzia să se arate. Zăvozii nu încetau larma în jurul casei şi ne-am simţit scoşi din toropeală abia atunci când geana zilei a fost spartă de strigătul ţuvlit al unui cucoş.

– Apăi, bine-aţi venit, tovărăşei, începu Ilie pe vocea pădurarului. Primiţi din partea mea urările…

– Ia lasă, bre, nu te mai coţcăi, i-o reteză Drăgan. Ai căzut pe capul omului şi vrei şi corcoleală…

Într-un târziu, în prag răsunară tropote înverşunate şi, nu zăbavă, uşa masivă se dete cu zgomot la o parte, făcându-i loc stăpânului care intra cu spatele ducând în mâini un ştrof şi niscai tacâmuri. Porni din uşă să-şi ceară scuze, să dea lămuriri mătăhăind agitat din cap. Îşi reveni abia după ce înţelese că nu vom lua nici un strop din licoarea adusă.

– Interzis de instrucţie, înţelegi tu? îl lămuri Drăgan, „ni-li-zea“.

– La mama cioarelor cu instucţia. Luaţi, tovărăşei, aista-i tucma leacul cela care trebuie.

Până la urmă a închinat de unul singur un păhărel şi a ieşit să întâmpine hăitaşii. Aceştia sosiră în frunte cu diriguitorul de la ocolul silvic din raion, Onisifor Coroi, un bărbat între două vârste, bine închegat. Curtea se umplu pe dată de voci răguşite de nesomnul blestemat, dogite de băuturi tari, luate tot în fugă, fără să ai când le încălzi în palme. Dulăii se retraseră intimidaţi prin unghere tăinuite, de unde răzbătea mârâitul lor ameninţător.

Onisifor se instalase în dreptul ferestruicii. Stătea proţăpit în aşa fel ca să apară în dreptul luminii şi să fie văzut de cei adunaţi. Întâi ni se adresă nouă, orăşenilor, ne ură bun venit. Ţinu să adauge că vânatul e unica salvare şi remediu în veacul nostru sturlubatic, că lucrul acesta ne priveşte întâi de toate pe noi, cei care ne-am făcut prizonieri benevoli trotuarelor asfaltate din oraş, că de mai rămâneam acolo ne-am fi anchilozat de-a binelea…

Cum stătea aşa luminat dintr-o parte şi se clătina la fiecare cuvânt rostit, părea că ba dispare undeva în neat, ba revine din nou numai pe jumătate, ca să-i vedem mâinile – nişte bulihari sperieţi.

După ce, în sfârşit, mai aflasem câteva taine ce se cuvine a le şti, dacă ai luat arma în mână, cât şi unele date cu privire la felul

de a fi şi năravul animalelor sălbatice, în deosebi al mistreţului, de care nu se cuvine să te prea sperii, dar nici că face să-l cauţi la colţii ca „şârisăul“ – după toate cele, pe lângă alte careva instrucţii obligatorii atât pentru hăitaşi, cât şi pentru cei ce stau la numere, am purces către poziţiile ce urmau a fi ocupate.

Costişa cobora de sub cantonul lui Lefter ca să se piardă curând în hăţişul de aluniş de la marginea pădurii. De după perdeaua lui porneau să se înalţe stejarii înalţi şi voinici care păreau încremeniţi la postul lor de veghe, fără nici un semn de viaţă.

Fiece venire în pădure e de fiecare dată alta, precum însăşi pădurea cu totul altfel îţi iese întru întâmpinare, ca să-ţi arate lucruri nebănuite. De fiecare dată altfel ţi se prezintă copacii şi ierburile mătăsoase de la picioarele lor, luncile inundate de înflooririle nestăvilite ale primăverii şi tăcute acum sub zăpezile nesfârşite ale iernii. Undeva la înălţimi se aude vuiet surd de crengi rebegite de ger, ţipăt deznădăjduit de pasăre străfulgerată în zbor. Totul pare pustiu, neînsufleţit.

Şi totuşi, de te vei da mai aproape şi vei privi mai atent în jur, vei observa numaidecât: pădurea trăieşte! E încă verde sub chiciură iarba, tufele de mure şi măcieş mai aţin pe poale podoabele lor roşii, vei vedea cum dintre bălării ţâşnesc păsările adunate la ospăţul întârziat; câte dintre ele au rămas să ierneze cu noi? Dincoace, la fundac de văgăună, iată-l că sporăvăieşte ascuns sub pojghiţa scânteietoare de gheaţă râuleţul. Fără de făgaş statornicit pentru totdeauna, fără de nume, dar atât de mult jinduit şi căutat vară şi iarnă. Te vei lua pe urmele lui şi, na-ţi-o bună, ceva mai la vale, iată că a dispărut în sânul aceluiaşi pământ de unde a venit, căznindu-se ani la rând să iasă întru întâmpinarea oamenilor şi jivinelor, întru bucuria ierbilor şi păsărilor.

Dar păzea!

Onisifor pocneşte scurt din limbă: clac-clac. Facem numaidecât roată în jurul lui, mai bine zis împresurăm de data aceasta câteva urme ce se profilează peste cearşafurile imaculate ale zăpezii.

– Şş. Iacă-tă-i-s!

La semnele lui Lefter, simt deodată cum mă strânge gulerul la beregată, că doamne, atâtea ori mi-am zis să-i slăbesc bumbul şi de fiecare dată mă tot iau cu ziua târgului. Ochii pădurarului împrumută sclipirea tăioasă a ţurţurilor de gheaţă, vocea-i coboară sugrumată de fiorii elanului vânătoresc, încă necunoscut nouă:

– Ochiţi în cel mai barosan, tovarăşşş… Există aici unul.

Îmblăm după barosanul cela o zi încheiată. Fără de rost. De altfel, nu e tocmai aşa, căci Drăgan ia o vulpe care se dovedeşte a fi populată vârtos de purici.

De-acum către seară, când copacii prind a turna dohot peste albul zăpezii, porneşte ultima raită. Hăitaşii dispar împreună cu Onisifor, ca să se ia de la început hărmălaia asta fără noimă. Noi, iştilalţi, diriguiţi de ochiul ager al lui Lefter, ne aşezăm la pândă.

Stau la număr fără să mă clintesc. „Jivinele astea simt prezenţa omului la mare depărtare, îmi răsună în urechi vocea lui Onisifor. Un fum de ţigară, un trosnet de creangă îl pune în gardă. Şmecheră hledie…"

În faţă, ca o poveste albă fără de sfârşit, stă lunca străbătută în curmeziş de ruptura unei râpe abia desluşite sub ceaţa amurgului ce cade subit. Poziţie mai bună nici că să visezi. Lefter îmi face semne de la numărul de alături: ia sama, precum am zis, în cel barosan…

O fi de folos semnele celea de vrajă, căci din perdeaua de cătină care înhorboţea buza râpei tot atunci zbughi un iepure, alături plescăiră zgomotos din aripi păsări speriate. Din leasa cătinii, spre groaza mea, apăru mai întâi unul mare, cât un viţel, apoi alţi mistreţi, ieşind pe urma lui. Păreau a ţine calea către numerele noastre.

Deşi căutam să răsuflu cu gura deschisă, mi-am dat sama că nu-mi ajunge aer, că mi se urcă tot sângele la tâmple. Şi cum dihăniile se aflau încă depărtişor, mi-am căutat, totuşi, sprijin şi am lipit patul armei de obrazul stâng. În aceeaşi clipă a răsunat ca şi cum la urechea mea, trosnetul cumplit al detunăturii, urmat îndată de a doua.

Primul lucru a fost ca să văd dacă nu cumva am apăsat eu însumi pe trăgaci. Dar nici n-a fost nevoie să continuu controlul, căci din dreapta, de la locul lui, se zmulse Lefter înjurând vârtos. Mistreţii dispărură, cât ai clipi; pe zăpadă se vedeau urme numeroase care, pornind de aici, ba se împrăştiau, ba se adunau la un loc, formând o cărăruie bătătorită. Ici-colo în lungul ei se zăreau pete negre de sânge.

– Te-ai cam grăbit, Leftere, i-am zis.

Pădurarul puhni a pagubă în ţevile armei frânte. Se întoarse către noi, schiţând un zâmbet trist:

– Eu am terminat-o, tovărăşei. Voi aveţi timp şi mâine.

– Ţi-o fi ieşit careva cu deşertul?

– Apăi, îmi veţi da crezare. Am, iaca, pe mâine o cumătrie în sat la nepotu-meu. Aşa că rămâneţi cu Onisifor, el cunoaşte locurile…

Întrucât stăpânul avea mai multe datorii, nu ne-am pus de pricină şi, după ce-şi luă rămas bun, ne părăsi.

Odaia rece de odinioară ne adăposti de astă dată mai primitoare. Raidurile întreprinse în lungul şi-n latul pădurii ne umplură mădularele de fiorul unei oboseli plăcute. Curând după cina improvizată fără prea multă fantezie, dar împănată berechet cu glume şi pătărănii de toate culorile, cu niscai păhărele de voie bună în cinstea amfitrionului, a noastră a fiştecăruia şi, pe de asupra, întru sănătatea soţiilor şi cimotiilor rămase pe la casele cui le are, după careva indicaţii suplimentare ce mai reuşi să ni le predice Onisifor, adormisem buştean pe saltelele aşternute pe podea. Încăperea se încălzise de-a binelea la suflarea noastră, împletită cu vise năstruşnice. Căci de îndată ce potrivisem sub cap o închipuire de pernă ori colea câte un patrontaş, pornirăm care încotro pe cărări diferite de vis, precum diferite au fost drumeagurile care ne aduseră în dreptul acestui colţ de lume.

Să fi fost pe la cântatul al doilea al cucoşilor, când pe neaşteptate tăcerea nopţii fu spartă de o împuşcătură îndepărtată, dar care se auzi clar în liniştea de către ziuă a pădurii. Alături de ea se împânzi larma ciorilor şi lătratul câinilor. Ne-am pomenit dintr-o dată cu toţii în picioare, neînţelegând ce se întâmplă şi unde ne aflăm.

– Linişte! se răsti Onisifor înnegurat. Îşi pironi pentru un moment ochii într-o singură direcţie, ca şi cum şi-ar fi lipit urechea de şoaptele tăinuite ale nopţii. Mişca cu smucituri încete palma dusă după ceafă şi observarăm că nedumerirea ce-l cuprinse de la început se risipeşte aidoma întunericului.

– Asta-i, făcu el tăind energic aerul cu palma lată cât patul armei. Braconierii, răzdania mamei lor!

Abia cât mai reuşi să-şi tragă pufoaica pe umeri şi făcându-ne semn – aida care poate cu mine – ieşi glonte pe uşă. Deşi noi cu

Drăgan ne credeam oameni sprinteni, ieşiţi după dânsul, abia de-i ţineam urma ca să nu-l scăpăm din vedere. Onisifor se strecura uşurel printre copaci, apoi la anumite intervale se topea brusc, ca, reapărând, să caute cu urechea spre lătratul dulăilor, lucru care ne dădea careva răgaz pentru a ne trage sufletul şi a o lua din nou la sănătoasa.

După câteva salturi dintr-acestea copacii se dădură dintr-o dată la o parte şi Onisifor se opri ca să rămână pentru o clipă nemişcat. Priveliştea ce se desfăşura pe pajiştea din faţă-ne avea ceva din visele cu vedenii şi coşmaruri de care, după ce te-ai trezit de-a binelea, nu eşti în stare să te scuturi.

Între petele roşii la bătaia lunii în asfinţit şi a zorilor care porniră şuvoi să se reverse printre crengile arborilor încremeniţi, zăcea, rezemat de un copac găunos, Lefter-pădurarul, ţinându-şi pântecele sfârtecat în pumni. La câţiva paşi de dânsul, hărţuit din părţi de zăvozii întărâtaţi ai stăpânului, stătea prăvălit la pământ mistreţul cu screaua şi picioarele dindărăt muşcate adânc de halice. Cum era poticnit pe-o rână, cu râtul desfăcut într-un rânjet înspăimântător, părea că-i gata să se arunce din nou în încăierare.

– N-aveţi grijă, se întoarse Onisifor către noi, simţind că am încetinit paşii. Şi-a dat duhul, căci urechile-i stârcesc clăpăuge…

Ne-am apropiat de pădurarul care sângera pe linţoliul zăpezii. Pe obrajii decoloraţi îmbrobonaţi de sudoare apăru un zâmbet vinovat. Vorbi cu întreruperi între gemete surde:

– Prostia omenească. Vezi tu, bre Onisifore. Îl rănisem ieri, barosanul…

– Şi te-ai lăcomit…

– Vezi tu, bre, prostia asta…

Abia târziu, când pădurarul fusese aşezat în maşină, dulăii prinseră a scheuna jalnic, ca să se ogoiască întru totul, când cortegiul nostru o porni în grabă la drum. În pădure se făcu linişte adâncă şi răsăritul prinse a se furişa tiptil pe cărările lui de lumină.

FÂNTÂNILE CRESC ÎN ADÂNC

Ion Merlă se bucură ca un copil. Loveşte cu coada hârleţului. Viţa frânghiei tremură ca o strună întinsă.

– Găleata-a!

Mare minune.

De asupra, pe cercul de lumină, se încrucişează câteva andrele de mâini. Trunchiul valului se clatină. Prinde a-şi întoarce faţa către stele. De aici ele se văd în plină zi. Ion ştie – e sub chindii. De dimineaţă a dat gata şapte rânduri de hârleţ. Pe zi dacă ajunge la zece… Scoate un rând. Îşi pleacă urechea la pământ. Ascultă. Ascultă şi-n părţi: vinele de apă pot trece pe alături.

În urechi îi stăruie şi acum gâlgâitul cela înfundat.

Săpa fântâna din Selişte. A bătut câteva săptămâni în trupul pământului. Se schimbau straturile: lut, pietriş, iar lut. Până la urmă, pământul se dovedise a fi îndărătnic. Ion Merlă e şi mai îndărătnic decât pământul. Avea mâini tari – două crăci de slodun. Dispărea în pământ ca într-o legendă. Se adâncea cu fiece zi – creştea movila de lut. Oamenii cu delencile învecinate dădeau ajutor, cărau lutul cu vadra. Aduceau pe rând merinde, vin.

Fără de truda asta ar fi fost jale de mâinile lui Ion. S-ar fi uscat de bună seamă. Se usucă crengi de copaci prin care încetează a mai trece vântul să le dezmorţească, ploile să le spele de colb şi mreje de paing. Copacul chiar de-i sănătos – o creangă îl dă de sminteală. El simte pierderea. O simt rădăcinile. Şi pământul simte.

Ion presupunea în felul acesta:

– Două săptămâni adâncime. Săpătură pe cinste.

Apele Bugeacului se ascundeau adânc. Fugeau de velinţa vânturilor ce cutreierau stepa, boncăluind a turbare. Se temeau de arşiţa lunii lui cuptor, dispăreau în pivniţele străfundurilor.

Săpase trei săptămâni încheiate. Pământul încăpăţânat nu vroia să dezvăluie taina apelor.

– Ducă-se, bre, dracului, au zis oamenii.

– Nafura mă-si!

Ion n-avea de gând să se lase cu una, cu două.

– Degrabă dăm de apă. Uitaţi-vă la hârleţ.

Sus oamenii făceau roată în jurul lui. Priveau cu interes şi nădejde la limba jilavă de oţel. Hârleţul purta buburuze vineţii de lut moale. Apa era într-adevăr pe undeva pe aproape. Dar unde anume?

– Stai, dacă-ţi arde, au zis într-o zi. Deseară te-om scoate.

L-au lăsat singur.

Pe fund se întronă atunci o linişte de mormânt. Şi iată că din nou în liniştea ceea desluşi zgomot înfundat. Era apa – alături. De undeva dintre chingile pământului picurau stropi măşcaţi. Cădeau ca într-un vas plin-ochi: plici, plici, plici…

Îşi plecă urechea pe gruntul rece de la fund. Zgomotul slăbea, se stingea cu totul. Undeva pe de lături! Să se fi rupt vreo vână ce trece pe aproape? Cum de nu şi-a dat sama însă mai ieri? Ieri nu se auzea nimic, căuta să se îndreptăţească.

Apa în sfârşit a fost găsită. Bâjbâind cu înfrigurare pereţii fântânii, a dat de-o pată cleioasă. Lacrăma pământul. A scobit cu degetele. N-a avut spor. Se repezi atunci cu hârleţul – apa se adunase într-un burduf de calcar. La o lovitură mai puternică o lance de gheaţă îl păli în obraz. Eliberată din prinsoarea de veacuri, apa se rupse în afară, gâlgâind vesel.

Bău cu poftă – era rece şi dulce. Îşi spălă mâinile înfierbântate, ochii. Abia într-un târziu observă că picioarele îi stau în apă până la glezne, iar şuviţa de adineaori se face din ce în ce mai guralivă. Ridică privirile: pe pata care acum era vopsită într-un violet întunecat tremurau aceleaşi stele. Găleata ridicată până sub trunchiul valului se bălăbănea dintr-o margine în cealaltă. Acolo, departe, în larg de stepă hăulea vântul noptatic. Era târziu şi încă nu venise nimenea după dânsul.

Îşi dădu sama: n-are rost să strige. Nici să se urce n-ar fi fost cu putinţă – fântâna încă nu fusese pietruită. Rămânea o singură soluţie: să se ia în mâini, să aştepte.

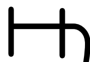
Apa îi ajunse sub barbă. Venea mânioasă, şi mai rece decât îi păruse dintru început. Simţi cum pielea toată i se acoperă de furnici. Se trezi într-o îmbrăţişare rece, nemiloasă. „Cu frigul ista

floare la ureche, îşi spuse. – Mai zic atunci pe Dunăre…“ Îşi aminti cum se prăbuşise odată în produh. Era cât pe ce să-l soarbă vâltorile râului încătuşat între maluri de gheaţă…

După ce-şi scoase pufoaica grea ca o piatră, se întoarse pe spate. Aşa se ţinu mai uşor la suprafaţă.

L-a legănat apa până spre cântatul cucoşilor, când au venit după dânsul. După ce l-au ridicat, sleit, oamenii au scos în cadă o nouă porţie de cer. Senin, cu aşchii de stele strivite. Era cerul lui. Al lui Ion Merlă.

În dimineaţa aceea oamenii s-au spălat cu apă neîncepută. Fântâna din Selişte aşa şi a rămas cea mai adâncă prin partea locului. Trei săptămâni adâncime. Săpătură pe credinţă.

– Iute, găleata-a-a!

De data asta vocea amplificată în zeci de ecouri vine nesuferită de de-asupra. Numai stelele-s aceleaşi. În Bugeac din orice fântână vezi aceleaşi stele. Cerul – e altceva. Cerul acum e mahmur. Peste ochii lui albaştri alunecă trenţe de fum. Cerul e departe şi-i rece. De acolo, de sus, el de câteva zile îi urmăreşte fiecare mişcare. Îi alungă gândurile, îi dă ghes…

La postul de jandarmi i-au spus lui Ion:

– E nevoie de apă, locotenentul, un bărbat înalt cu fălcile boţite de alcool, înşurubă un deget în birou. Aici, în preajma măgurilor. Înţelesu-m-ai?

Ion strânse din umeri. Vru să precizeze.

– La Pohoane, cam pe acolo?

– Cam.

– E gruntul tare. Adâncă trebuie să fie.

– Ei cât?

– Trei săptămâni de lucru. Dacă nu mai mult.

Locotenentul, asupra căruia revenea sarcina de a aproviziona cu apă fortificaţiile ce se construiau, sări de pe scaun ca înţepat de tăun. Mătăhăi grăbit cu mâinile albe pe dinaintea lui Merlă.

– Eşti nebun, omule! Mâine-poimâne ocupăm aici poziţii… Pe mine nu mă interesează săptămânile tale. Eu vreau apă. O

să-ţi dau soldaţi în ajutor. Ce-ţi trebuie – totul o să ai. Bag-de seamă – e timp de război. Să nu-ţi ardă a şagă.

Înghiţi în sec. Ca şi cum s-ar fi aflat lângă apa răcoritoare de la Pahoane fără ca s-o poată avea în năstrapă…

Îl cunoaşte după voce. Dintre cele trei capete plecate peste colacul fântânii unul e al lui. Şi vocea asta violentă, de nesuferit. De acum o săptămână, zi la zi, apare la aceeaşi oră. Îi ghiceşte expresia feţei după glasul tot mai alarmat:

– Găleata, mă, dumnezeii şi iconostasul!

După alte zile, de aici de jos, Ion Merlă aude frânturi de vorbă străină – strigăte, înjurături. De pretutindeni răzbate până în inima pământului vuiet de motoare, bubuituri surde. I se face nu ştiu cum lehamite de corvoada asta. De la o vreme, pământul tăcut se împotriveşte cu mai multă îndârjire. Dedesubt e un strat calcaros. Coada hârleţului îl frige. Cu fiecare lovitură, în schimb, fierul îşi domoleşte zăngănitul ţivlit… Primul semn că apa e pe aproape. Cele două cătane descarcă deasupra pământ din ce în ce mai umed.

Vocea locotenentului trădează nerăbdare şi furie. Strigă ceva, dar valurile ecoului se împotmolesc, destrămând silabele. De sus se prăvale ca un blestem peste capul fântânarului: u-u-u! Pricepe doar un singur lucru: acolo, sus, e mare nevoie de apă.

Aruncă o ocheadă. Stelele nu se mai zăresc. Ochiul de lumină a dispărut după fuioare groase de fum, ameninţătoare în zvârcolirea lor.

Apoi tot de sus coboară sentinţa. Cruntă, sălbatică, batjocoritoare. Ion o descifrează pe un petic de hârtie prins la toarta găleţii: „Până nu dai de apă, apă nu vezi. Şi nici soarele. Doamne ajută!“.

Ion Merlă trecuse prin multe încercări. Una mai năstruşnică decât alta. A vrut să-l înece apa, au cercat să-l strivească malurile ce se năruiau. Iar odată din gura fântânii s-a rupt găleata plină cu lut. A auzit ţipete de groază. S-a uitat în sus: dintre stele se desprinsese ca un meteor, pornind în goană turbată spre dânsul. Vedea cum pata neagră creşte fulgerător, acoperind stelele. Numai una, ca o făclie gata să se stingă, rămase totuşi nestinsă. Ca şi cum l-ar fi chemat pătimaşă, ca şi cum i-ar fi arătat drumul. În ultima clipă a reuşit, nici el nu mai pricepe cum, să se dea în

dreptul *ei*, lipindu-se de perete. Ca un harbuz scăpat din mâini, găleata se desfăcu lângă picioare, risipindu-şi doagele cu răbufnet înfundat…

Ion face hârtia mototol. O aruncă în găleata, vrând să pornească un nou rând la săpat. Înlemneşte, însă, locului. Zvârle hârleţul. Se repede îndată să achipuie pereţii capcanei acesteea diavoleşti. Ca şi atunci – acelaşi zgomot înfundat vine de undeva de alături. Aceiaşi stropi măşcaţi, rupându-se peste adâncătura plină-ochi: plici, plici, plici…

A trebuit să sape adânc în perete. Se trudi ziulica întregă. Pământul încărcat în găleată mustea de reveneală. Şi Ion Merlă îl adăpa pe deasupra cu sudoare amară. Simţea fiecare fibră a muşchilor ca pe o strună întinsă. În beregată i se urcă un nod de hlei, buzele uscate îngânau un singur cuvânt: apă…

Pipăi cu înfrigurare înflătura stratului calcaros. Se temea să dea mâinele tremurânde îndărăt – să nu dispară cumva vâna asta dumnezeiască, ce avea să-l scape.

Apucă hârleţul în mâini. Vru să-l repadă în ugerul desfăcut al izvoarelor subpământene, să pună tot atunci gura, să sugă ca un copil. Dar în aceeaşi clipă cineva de sus smuci frânghia. În creştet îl lovi vocea cunoscută. Strigătele purtau acelaşi sens: apă! Acolo, sus, precum se vede, lucrurile luaseră o întorsătură neplăcută. Şi fără apă era slut de tot.

Deodată Ion simţi cum, scos din cumpeni, dintâi încet, apoi tot mai tare, pământul a prins a se clătina. Deasupra stelele dispăruseră. Ochiul cela de lumină se întunecă. Gura fântânii se prefăcu într-o gură de cuptor, luminată la intervale dese de izbucnirea pălălăii, care creştea o dată cu danţul exploziilor. Într-un timp vacarmul de deasupra se potoli şi funia începu din nou să se zbată. Părea un şarpe ce se zvârcolea strivit de roata căruţei…

Ion îşi netezi din nou buzele uscate cu limba amorţită de sete. Apucă de frânghie, ea se întinse şi dintr-o dată smuciturile se curmară.

Adună cu mâinile lutul săpat. Îl căuta pe cel mai uscat. Împlu găleata pe jumătate şi trase de frânghie: Urcă!

I s-a părut pentru un moment că a tras de limba unui clopot enorm. Găleata dispăru şi el rămase în aşteptare. O aşteptare

grea, chinuitor de lungă. Se auzea cum plânge răguşit scripetele fixat la gura fântânii. Vroia şi el apă…

Clopotul a răsunat pe neaşteptate. Cu rafale de împuşcături. În lungul fântânii se făcu lumină: de colo de sus porniră, chiuind înfiorător, bondari de foc. I s-a mai părut atunci că gâtlejul cela enorm al fântânii e ca o ţeavă incandescentă. Şi cere şi ea apă.

Se bucură Ion Merlă. Ca un copil se bucură. Loveşte frânghia cu cârja de care nu se mai desparte de acum mulţi ani. Frânghia întinsă scapătă un răstimp, apoi se înmoaie. Face unde – găleata a ajuns la fund.

Ion se pleacă peste brâul colacului:

– Luaţi seama, măi băieţi. Cum v-am spus, luaţi seama.

De acolo, din adânc, răzbat glasuri. Curând găleata face cale întoarsă. Peste mormanul roşietic se adaugă încă o moviliţă de pământ jilav.

– Nu de alta, se apleacă Ion spre moviliţă, dar unde pui că trec, bahorii de căscaţi cum sunt, pe lângă apă. În fântână trebuie să fii cu ochii-n patru. Şi auzul să ţi-l asculţi. Poţi trece uite aşa pe alături şi nici n-o să simţi…

Ia de jos un pumn de lut. Îl strânge cu putere, apoi desface palma.

– Asta-i, exclamă bucuros Ion. Nu mai au mult: stă iată pământul grămadă. Apa îl încheagă.

Ion Merlă se bucură ca un copil ce simte apropierea mamei. Bucuria lui nestăvilită se transmite tuturor celor de faţă. O mai simt ulmii din apropiere. O cearcă holdele ce zâmbesc şi ele tainic sub mustăţi. Zburdă de bucurie mânjii lor, vălurând coame aurii până hăt-departe întru întâmpinarea zariştilor.

IZVAR

Dintru întâi o văzuse în vis.

De culoar cerului, graţioasă ca o lebădă, pe aripele-i de azur scăpărau radioase toate luminile Nişcanilor. Amarnic mai sângerau de necaz şi zaviste ochii celor mai buni prieteni. Deşi nu cuteza să-şi recunoască, îi plăcea să vază cum, aţintite peste mădularele ei zvelte, privirile lor mai întâi se lungesc nuş-cum, se turtes, se fac grămadă, ca pe neaşteptate să se dilate, să se întindă şi, alunecând peste oglinzile lăcuite, să se rupă, desfăcându-se într-o grimasă indiscifrabilă. „Aşa vă trebuie, anafura voastră!“.

Aceştia nici de gând să-l slăbească din întrebări. Îndârjiţi, sâcâitori, îi tot dau ghes:

– Cât te ţine, Filea, bre?

– De unde oi fi făcut rost?

Şi altele de acestea, se înghesuiau buluc, parcă după volan ar fi fost nu el, Filea Berechet, ci careva birou de informaţie.

La drept vorbind, mai mult pentru ai săi a şi luat-o. „De ajuns, îşi zicea Filea, cât au tot mers pedeştri părinţii din părinţii mei, moşii şi străbuneii şi dincolo de dânşii atâţia şi-au ros câcâiele pe drumurile blestemate. Las-măcar copchiii mei să se plimbe în teleguţa asta de motoretă…“ Apoi şi el, la o adică, de ce ar tot şârcâi papucii prin colb? De acum nu mai e aşa de tânăr, simte el, azi-mâine cotonoagele astea îl vor da de sminteală, precum le-a tot petrecut hojma prin apă şi prin glod, că nici să se usuce ca lumea nu mai reuşeau. Mă rog, lucru de mare trebuinţă, ce mai vorbă.

Iat-o acum aici, în ogradă, „la pripon“ mititica. Să nu fi fost ea într-atât de elegantă, „Pobeda“, asta, care trecuse, precum se vede, drumuri şi hopuri nenumărate. Caroseria mai păstra urmele a câtorva cârpeli, pospăite pe deasupra cu vopsea, uşile din dărât se închideau cu scrâşnet infernal abia din câteva izbituri zdravene, iar cea din dreapta şoferului urma să rămână hojma închisă, în aşa fel că pasagerul de alături putea intra şi ieşi numai pe după volan.

Oricum, îndată ce o aduse, toată ograda se umpluse de lumină, iar lumina aceasta nu-i dăduse voie să închidă ochii câteva nopţi la rând. Pe lângă toate grijile, urma s-o repare, îşi făcea socoteli nemaiîntrerupte, îşi propunea variante care mai de care mai năstruşnice, însă după o mai îndelungată chibzuială erau nistojite pe loc, pentru a face trecere altor socoteli şi mai gogonate, ca în sfârşit să pornească hăbăuc în căutarea noilor soluţii.

Fiind şef al podului plutitor care făcea legătură între cele două maluri de anină ale Catlabugului, se cuvenea să se scoale cu noaptea în cap, drumul nu aşteaptă, şi unde mai pui că unii mai avani ţineau să-i facă zile fripte pentru întârziere la serviciu. Îi căutau alte clenciuri: ba că e joasă puntea, ba că-i prea ridicată faţă de podina de trecere, că prinde osia, ba că anină ţeava de la maşină. I se făcuse lehamite de bâzâiala asta cu întârzierile şi-i spuse lui Arvinte Novac că cel mai potrivit lucru ar fi să-şi aducă tarantasul pe punte. Mai lesne e cu reparaţia.

– Alt lucru că nici n-o fi acolo, îşi dete cu părerea preşedintele.

Mai cere pe urmă sfatul omului. Parcă e în stare să priceapă cu glagonia lui că în afară de reparaţie mai sunt şi alte griji. Filea nu se grăbea să răspundă:

– Nu-i vorba numai de asta…

Într-o sfântă sâmbătă, pe la nămezi, o prinse de toarta dindărăt a camionului lui Cristache Fornea şi pe-aici ţi-e drumul, „dă-i cărbuni!“. Faptul că pe drum cablul de remorcă se rupse de două ori, că la ieşirea din sat cortegiul acesta ciudat nimeri pe urmele adâncate ale drumului, ceea ce îi şi puse „lebăda“ pe pântece, încât abia s-o scoată de acolo în rate, n-avea cum să-i prevestească nimic rău. Mai pe brânci, mai în căruţă, mai în teleguţă, mai pe şârâite, şontâc-şontâc, o scoase, în sfârşit, la pod. La trecere, ca înadins, tocmai aştepta Arvinte Novac care, ciudat lucru, nu păru surprins de întreprinderea lui Filimon.

– Atunci de ce să fie vorba, dacă nu-i secret? reluă acum preşedintele convorbirea ce-o avuse mai ieri cu podarul.

„Na-ţi-o frântă, conduce un artel întreg şi nu pricepe o ceapă degerată“, îi trecu prin gând. Se întoarse agresiv. Privirea – ca un bici ce-l tot flutură pe lângă suflarea preşedintelui.

– Dar când plouă, dar când furtunează? Unde să te ascunzi? Ce să vă pese vouă, acolo în jilţuri…

– Ho, bre. S-a pornit Dârdală…

– Că aman ştiţi a făgădui.

Acum, la drept vorbind, Arvinte n-ar fi fost împotrivă – poftim, dacă-i face plăcere. Vroia numai să-l întrebe pe zărghitul de Filea, dacă n-ar fi cazul să-şi ducă „Pobeda“ la garajul colhozului pentru reparaţie. Şi specialişti mai acătării, şi plata nu e de speriat. La ce s-o ţină pe punte – o poate atinge careva, o poate zgârâia. Oamenii, mă rog se duc-se-aduc…

Să n-aibă nici o grijă, îi lămuri. Filimon se împacă cu oamenii. Numai de-ai şti cum să te apropii de dânşii. Şi să-i asculţi mai cu luare aminte. Iată-i, că şi amu-ia, uite, că fac semne de partea cealaltă a râului, îl cheamă pe nume.

Peste oglinada mată a Catlabugului, ce sta ca într-o încremenire sub coviltirul bolţilor de septembrie, se răsturna ecoul învălmăşit al glasurilor:

– Fiii… Ia-aa!

– Hai, că mâine trimit dulgherii, zise preşedintele.

Filimon scuipă în palmă a încrâncenare şi a lehamite. Apucă şi trase la sine frânghia podului plutitor.

– Nu mai este nevoie. Am unde mă dosi, de-un caz, arată el către maşină.

După ce „motoreta“ fusese instalată pe punte, câteva zile Filimon nu mai dete pe acasă. Ocupat, nevoie mare, de reparaţie, mai că să uite de podul plutitor, de călători. Atâta cât prindea dintr-o parte, apoi din cea opusă dârlogul împletit din sârmă al podului, şi sforul apei repezit îl purta ca pe-o jucărie de la un mal la altul.

Între timp, unii se deprinseseră cu ciudăţeniile podarului, alţii mai nerăbdători îl înţepau văzându-l mereu cu nasul băgat pe sub capotul maşinii, ba pe la discurile roţilor, ba pe la podinile dedesubt, sfătuindu-l să-i schimbe motorul pe o turbină de avion. Alţii propuneau să-i monteze aripi, s-o coloreze în roşu pentru o mai mare siguranţă la circulaţie, şi altele mai gogonate. Acelaşi Arvinte, pare-se, pornise vorba cu modernizarea unităţii de transport, bârfelile se ţineau lanţ, iar Filimon înghiţea în sec şi tot mai îndârjit muncea. Se ruga ba de-un şofer, ba de altul care se întâmpla să se afle în trecere pe pod, fiecare dădea o mână de ajutor şi în decurs de două-trei zile măruntaiele motorului trecură de câteva ori din mână în mână.

Într-o bună dimineaţă iată că motorul dezmorţit tuşi pe neaşteptate, icni greoi de câteva ori, după care lucru prinse a

dudui înfundat, făcând să răsune – fiecare în glasul său – mai gros, mai ţivlit, mai dogit, toate zgaibele şi mutelcile care la clipa aceasta de pomină încă nu fuseseră strânse bine şi înşurubate la locul cuvenit. De undeva dintre zgaibe şi cabluri, dintre fuioarele de fum înecăcios apăru atunci faţa radiindă a lui Filimon – o floare de răsărită stropită cu glod.

– Aşă-ă, puiule. Dă-i cărbuni!

Curând fumul gros învălui podina, încolăcindu-şi şerpii lunecoşi peste apele plumburii. De pe mal ai putea crede că podul a luat foc şi iată-l cum se va preface într-o insulă pâlpâindă, mânată de apă şi de nenoroc.

– Stop maşina!

Vocea lui Cristel, care îi venise între timp în ajutor, îl făcu să tresară nedumerit: „Ce-o mai fi vrând şi aista tocmai amu, când, în sfârşit…“

Se băgă în maşină, zmulse cheia.

– Ce s-a întâmplat?

– Apă. Trebuie să turnăm apă în radiator.

Filimon îşi roti privirile a mare necaz. În jur cât vezi cu ochii numai apă, iar alături – nici o sticlă, nici o cană. Hotărârea fu luată momentan şi, până se observe Cristel ce se face pe lume, Filimon scoase din port-bagaj o canistră de vreo cinci litri şi-i băgă ciocul în gura radiatorului: gâl-gâl-gâl! În jur tot atunci se răspândi un miros acrişor de ghiurghiuliu încă în fierbere…

– Ai căpiat, omule, ce faci?

– Las-că-i bun. Mai adăugăm şi apă. Numai s-o urnim din loc, nafura mă si!

Se plecă cu brăcăcica golită. O băgă în apă cu tot cu mână, stătu nemişcat într-o cumpănire nefirească, gată să cadă, dar o putere tainică îl ţinu totuşi, iar când sunetele gâlgâite se subţiară şi se stinseră, semn că vasul s-a umplut, Filimon îşi făcu vânt şi reveni lângă maşină.

– Dă-i cărbuni!

Cristel se făcu şi el mai aproape, căutând să-l descoase cu privirile: „Lasă, că o pornim noi, badei. Dar de ce să te grăbeşti aşa, zău? Ce-ţi arde casa, vine mireasa, ce se întâmplă, la urma urmei?“

– La ce-ţi trebuie rabla asta? se pomeni pe neaşteptate că-l întreabă anapoda şi, ca să mai tocmească greşul, căută el însuşi un careva motiv: Nici legitimaţie n-ai. De ce să nu dai examene?

„Ehe, măi băiete, multe ai vrea să ştii tu. De-o vorbă, şi eu mă gândeam la una ca asta, dar cum dracu să ţii izaminturile celea, dacă abia mă iscălesc... Şi apoi ce ţi-i treaba ta, mucosule?! Cine ştie prea multe, îmbătrâneşte devreme.

– Nu, zău-că, bade Filimon.

„Ian te uită, curat tăun. Se bagă iacă-tă-lă-i, procletul, când nici nu te aştepţi. Mai mult bâzâie, decât pişcă, dar totuna te întoarce şi te răsuceşte cum îi place. Iată-l cum cântă, pui de bogdaproste. „Ce-ţi trebuie?". Ca şi cum nu poate înţelege ce înseamnă astăzi să ai transportul tău, să te porneşti când îţi doreşte inima, să nu depinzi de nimenea, să nu întrebi de orişicine. Apoi să duci pe cine doreşti şi nici să-ţi pese..."

Peste corturile cerului trecu aripa cenuşie de hultan grăbit al înserării. Soarele se încâlcise de-a binelea în leasa de porumbei de pe mal, şi în curând de acolo din copaia lui jăratic, porni să împrăştie cu foiul lui scântei peste storurile tremurânde ale asfinţitului.

– Vine-e-e!

A doua zi, pe la chindii, în sat se dete alarmă, nevoie mare. Dinspre Catlaburg se iscă dintâi ca un bâzâit de bondar care, nu zăbavă, trecu într-un vuiet neîntrerupt, urmat de zăngăneala năstruşnică, de ţipătul prelung de sirenă, de strigătele copleşilor. De pe hudiţi şi din fundacuri, de pretutindeni grăbiră pe la dosuri găinile şi pisicile băgate în sperieţi, ca de acolo să urmărească cu groază procesiunea asta neaşteptată.

Ciudat lucru, dar tarantasul lui Filimon Berechet nu merse direct către centrul satului, ci o luă hăbăuca şi, abia după ce cutreierase în cruciş şi-n curmeziş aproape toate hudiţele satului, frână cu scrâşnet crunt lângă cârmuire.

– Noroace, Filea! se înghesuiră câţiva curioşi să-şi salute politicos consăteanul. Cu treburi pe la cârmuire?

– Lăsaţi-l, bre. Nu vedeţi că duhneşte de-o poştă.

Fără a răspunde la bineţe şi la înţepături, Filimon coborî dintâi un picior, îl scutură de colbul închipuit, apoi îl scoase pe celălalt, tropăi încetişor, repezi uşa şi se îndreptă, păşind solemn, către prăvălia de peste drum. Curând îşi făcu apariţia, ducând în braţe câteva sticle de „bere jigulească".

Deşi nu-şi ridică ochii către ferestrele cârmuirii, simţi cum cineva îl urmăreşte atent din cabinetul preşedintelui. Cu satisfacţia de

nedescris văzu aievea cum privirile celea de sus se agită peste oglinzile lăcuite, se turtesc şi se deşiră până se rup şi se împrăştie ca nişte fulgi zburătăciţi. „Aşa-ţi trebuie, anafura!..“

Ajuns lângă măşină, dete la o parte cu mărinimie şi îngăduinţă mâinile gâgâlicilor care netezeau aripa nezburătoare a lebedei:

– Haide, hai, în lături. Nu-i voie…

Greu de spus cum şi de unde, tocmai când să pornească îndărăt, îşi făcuse apariţia Simion Burduja, miliţianul. Îi întocmi pe loc o anchetă.

– Ia suflă încoace.

– Ce ţi-a trăsnit prin cap, Simionaş?

– Suflă, îţi spun. Sunt în funcţie de serviciu. Ştiai că nu se poate, la volan…

– A-a …

Abia acum Filea pricepuse despre ce era vorba. Trase adânc aerul în bojoci şi-l împroşcă vârtos în faţă lui Simion, cât pe ce să-l dărâme. Tot atunci se răsuci pe un călcâi şi dispăru din nou în prăvălie, ca după careva timp să iasă cu o cană barosană de plastic. Îi face misterios cu degetul: „să-ţi arăt ceva!“.

Se pleacă peste motor, de acolo se aude ceva bocănind, gâlgâind şi, nu zăbavă, i se înfăţişează miliţianului ce-l urmărea cu luare aminte ţinând în mână cana plină-ochi.

– Poftim.

Acela închipuie un gest de apărare, făcând câţiva paşi îndărăt. Filea îşi moaie limba ţuguiată, se linge provocator pe buze – adică e o băuturică mişto, aş bea şi eu, dar regulile de circulaţie nu-mi dau voie, ştii matale…

– Nu te teme, cearcă. Doar nu eşti la volan.

– Ce-i asta… Ce-e-e! faţa lui Simion se încruntă, apoi încet-încet se luminează de-un zâmbet mălăieţ. Dă cana peste cap. E fierbinte… Din radiator? Izvar, care vasăzică.

– Păi, cum să-ţi spun.

Lipseşte zahărul…

– Şi ceva chiper. Las-că-i pun eu pe drum…

Curând Filea Berechet dispăru cu tot cu tarantas după perdeaua răvăşită de colb ce rămase încă timp îndelungat să atârne deasupra drumului ca un cearşaf zdrenţuit.

RUBICONUL

Ferestruica întredeschisă lasă o şuviţă de aer, proaspăt şi rece, care-i pătrunde pe după gât, îi zvântă fruntea şi-i limpezeşte gândurile. Nările i se zbat ca nişte fluturi la geamul închis. Între mirosul înecăcios de formalină Grigore Oancea desluşeşte fir cu această adiere binecuvântată: s-o fi înfiripat de prin livezile întomnate ale Pământului, căci poartă iz de mere domneşti răscoapte şi căzute pe jos. Prea poate că vine de undeva dintre labirintele cramelor, căci simte el acum pe aripa adierii această aromă tare de must fiert şi acum aflat în căutarea locului de odihnă binemeritată.

„Ţi-ai găsit, hodină“, îi dete prin cap, dar tot acum îşi mai zise, că nu-şi va abate gândurile la nimic ce i-ar vânzoli din nou nodul acela din beregată şi i-ar întărâta, precum zice medicul-şef, tensiunea.

– Dumneata n-ai voie, îl preveni Vartic, înţelegi omeneşte? Pur şi simplu nu ţi se permite să ai emoţii…

Ah, da. Şuviţa aceasta împrospătătoare ce-i umple şi-i tulbură fiinţa, poartă miros de frunze umede atinse de reveneala putrezirii timpurii. Şi tot acum năboieşte o altă porţiune de aer care aduce o nuanţă subţire de fum, îmbătător de cunoscut. „I-o fi dat în cap Iustinei să scoată hlandanul dintre rânduri?“

Îşi aminti cum câţiva ani în urmă studenţii veniţi să-şi petreacă practica aici, la Negureni, au făcut-o lată. Eugen Cârcel, care o înlocuia atunci pe brigadieră, uitase să-i prevină şi aceştia, după cules, au pus foc grămezilor de ciurlan şi frunze adunate între rânduri. Mulţi dintre butaşii dogorâţi de-a binelea au avut nevoie de îngrijire îndelungată pentru a fi scăpaţi. Alţii au pierit şi o bună parcelă, vreo zece hectare de podgorii gata crescute, au fost scoase atunci din aşa-zisul ciclu de roadă.

Nici acum nu poate pricepe, cum de s-a făcut că fumul cela blestemat s-a răspândit până-n sălile comitetului raional de partid,

căci nu zăbavă se pomeni cu Spiridon. Instructorul, mototolit la faţă şi sucit la vorbă, îl luă pe departe, cu gândul să-l descoase pe îndelete, căci ştia el că pe Oancea n-ai cum să-l iei cu mâinile goale.

Îl întrebă de una, de alta, îl trată cu niscai laude pe care, de altfel, recunoştea el singur, ar fi trebuit să i le servească un an în urmă. Şi ca să nu-l sperie, se făcu deodată grăbit, nevoie mare, semn că iată, vezi mata, graba asta nici nu te lasă să schimbi o vorbă mai omeneşte. Şi, da, cât pe ce să uite, ar vrea să afle un lucru, un detaliu, dacă, mă rog, venise vorba de întocmirea planurilor, de roada pe la anul…

Grigore Oancea simţea totdeauna oarecare neîncredere pentru acest „pasager de tranzit", cum îl numea în glumă. Acum, văzând încotro abate oaspetele vorba, zise fără înconjur:

– Tu, bre Spiridon, n-avea grijă. Şi via, şi hârtiile tale vor fi în regulă.

– Păi, dacă e să vorbim la un drept, câteva hectare minus, căută acela să-şi lămurească neliniştea.

– E vina noastră, poftim dacă doreşti. Lucru care însă nu priveşte roada globală, coborî Oancea glasul. Îşi tipări prietenul pe umere. Ce să-ţi faci inimă rea…

– Da, dar…

– Nici un dar. Cum zicea Miciurin: noi nu aşteptăm daruri.

Fruntea de pergament boţit a instructorului căpătase culoare de vişină pârguită. Înfundă maşinal mâna, căută ceva cu înfrigurare, dar, convingându-se că nu găseşte nimic, se lăsă păgubaş.

– Ce fumezi?

Întrebarea trebuia înţeleasă în sensul împăciuirii. Cel puţin aşa sunase ea, ca un semnal pentru armistiţiu. Oancea, care îşi cunoştea din fir-a-păr colegul de odinioară încă de la şcoala medie din Sănătăuca, nu se putea nicidecum împăca cu felul acesta cotoros de a vorbi în childuri. Îl fixă cu privirea ca să-l îndemne, în sfârşit, la vorbă deschisă. Acela, însă, cotigea.

– Vatric mi-a interzis fumatul. Vezi, medicul-şef nu iubeşte şaga.

– Şi la ce ţi-a mai pus „zapret", zici?

Grigore lăsă să treacă ciupitura, ca şi cum n-ar fi observat doza de ironie ce-o conţinea. Zise:

– Iar tu, Spiridon, fii pe pace. Ia-ţi grijile de parcela ceea. Ştii că nu-mi place să arunc vorbele în vânt.

…Porţiunea de aer împrospătătoare aducea acum stratificări de mirozne noi, ameţitoare. Pe lângă târlele Sănătăuchăi, primprejurul codrilor, pe la Suhat şi colo sus la odăi se furişau vulpile roşcate ale toamnei. În urma lor, învârtejite într-un dans necontenit şi nespus de încântător, se tot purtau frunzele care desăvârşau şi împlineau întreaga palitră a culorilor de acum potolite. Dezlănţuirea acestor culori şi sunete învolburate de graba drumurilor şi zborul cocorilor se răspândea aici în salon ca un ecou prelung şi ademenitor. Îşi mai amintea de ceva vag – un nume, un cuvânt, – şi tot atunci simţi că demult i s-au uscat buzele şi instinctiv trecu limba peste grunţurii lor.

La o nouă adiere părea să se dezmeticească întru totul. Privirile prinseseră a scotoci cu înfrigurare în jur. Cotrobăiau cu greu peste câmpul alb al peretelui, înţepând dureros bulboanele ochilor, se mutau anevoie de la o porţiune a vederii la cealaltă…

Iată-le cum gonesc nebune, bătând furios din pintenii de fier, marfarurile! Sunt ale lui, le cunoaşte după fuga năstruşnică cu care se întrec, după chiuitul răguşiit, prelung.

Anii aceia de după război, prin care îi fu sortit să treacă lui Grigore Oancea, elev numai ce înscris la şcoala pedagogică din Hasana-Spaga, păreau să nu mai sfârşească. Pământul încă mai purta rănile războiului. Oamenii căutau cum puteau să-l îmbune, să şi-l apropie după atâta înstrăinare şi învrăjbire. Ieşeau în primăvară, precum făceau de amar de vreme buneii şi străbuneii lor, se pierdeau şi se adunau în pustele lui, îl cercetau cu ochii. Îl zdrumicau pe podina palmelor zgârcănoase. Îl binecuvântau, rugându-i-se de milă şi de îndurare. De altfel, nici nu puteai pricepe, cui i se închină, cerului, pământului, unui vis neîmplinit.

Gospodăria arătoasă a bătrânului Oancea îşi aciuase cândva nădelul aici, în preajma căii ferate. La drept vorbind, era greu să desluşeşti din spusele mamei dacă a fost întocmai aşa, ori dimpotrivă, adică să fi venit şinele acelea încoace, cu tot vacarmul lor detunător şi nesfârşit. Bătrâna Zenobia nu mai ţinea bine minte. Se întâmplase, oricum, cât se poate de potrivit, căci calea ferată prinse a-i aduce agoniseală. Sănătăuca se căina de lipsa

lemnului pentru construcţii, ridica aici-colo câte o căsoaie, iar la Savache Oancea, fie-i ţărâna uşoară, mai găseau sătenii câte un trunchi de pus grindă. Găseau câte un leaţ pentru căpriori şi costoroabe, mai sclipuiau colea câte o reică pentru pervaz la ferestre. Şi în asemenea cazuri gospodarii nu prea ţineau punga legată, căci nu ştiu cum se făcuse să se transmită din tată în fiu întocmai ca o poruncă datoria sfântă de a înălţa o casă. Din lampaci şi din piatră, din nădejde şi din răbdare. Lumea îl ştia angajat cu slujba la calea ferată, iar ea, la rândul ei, îl răsplătea, cum se vede, cu niscai părăluţe, iar alteori şi-n natură: mai nişte stâlpi, ceva cărămidă, o ţără de ciment…

În orice caz, Savache Oancea ţine la serviciul său, iar slujba aceasta îl mai scăpase şi de concentrare. Puţin de-l privea faptul că gurile rele adăugau la toate acestea presupunerea cum că bătrânul, ştiind să călătorească la lucru şi îndărăt, încălecând buiestraşii aceştia de fier, mai descărca în dreptul ocinei sale câte un trunchi-două de lemn din eşaloanele care nu mai conteneau. Chiar şi sfârşitu-i neaşteptat a rămas o taină, căci bătrânul a dus-o cu dânsul în iarna lui patruzeci şi şapte, când Zinobia îl găsi în fundul harmanului, strivit alături de nisipitură. La câţiva paşi de corpu-i neînsufleţit se vedeau împlântate în troienele de zăpadă câteva trunchiuri roşietice de slodun. Iar nevoia, precum se ştie, nu vine niciodată sigură, căci nu zăbavă au fost să rămână şi fără de oi.

– Mamă-ăi! glasul lui Grigoraş tremură de frică, căci el, primul, desluşi loviturile înfundate ce zgâlţâiau tăria nopţii de iarnă. Zinobia, zmulsă din somn, gâfâia din greu ca marfarul la dealul Iloaiei. Văzând ce se întâmplase, îşi înfipse mâinile în cap, ţuvlindu-şi vocea, jalnică şi pătrunzătoare:

– Caraul, aracan de mine! Ne-au prădat păgânii. Ne-au sărăci-it, antihriştii…

Ea prinse a pipăi cu mâinile tremurânde la lumina stinsă a zăpezii urmele adâncate în jurul ferestrei care ieşea în dosul focăricăi transformate în grajd pentru cele trei mioare oacheşe şi nespus de blânde. Fereastra stătea jos, rezemată de perete, cu geamurile întregi… Îi vede aevea, cei doi mieluşei rămaşi, două pete alburii între paiele din unghere. Simţindu-l pe stăpân, iată că se apropie, îi caută degetele, îl împung avan cu boturile jilave…

Abia după ce, a doua zi constatând isprava de peste noapte a răufăcătorilor necunoscuţi, reprezentaţii Sovietului sătesc plecase, Zinobia se zmulse din înţepenire. Grigore îi văzu pentru prima dată spatele frânt de disperare. Ea se întoarse greoi, apropiindu-se de cei doi mieluşei. Îl chemă pe fecior ca să-i acuprindă pe tustrei într-o îmbrăţişare neîndemânatică.

Ca nişte pete orbitoare de lumină, iată-i că se tot zbenguie şi-i tot caută degetele şi-l tot împung cu boturile lor cleioase. Îl învăluie cu răsufletul lor fierbinte care pluteşte aromitor şi-l îmbată. „Cu ce-o să vă scoatem acum din iarnă, sireacii de voi", aude aevea întrebarea mamei, deşi glasul nu-l mai recunoaşte, căci s-a şters şi s-a făcut de acum un sunet vestejit, fără de culoare.

De aici, din preajma lor, de sub căpuşele negre-sinilii ale copitelor, se întinde hăt-departe, cât vezi cu ochii, lunca Cugurluiului împovărată de iarbă şi de soare. Aici, la fântâna cu apă bună, iată-i că se opresc tustrei din goana vântului şi a gândului. Mieluşeii se apropie de usna colacului de piatră, fârchâind zgomotos din nări, prind a linge piatra înrourată pe dinăuntru.

– Ho-che!

Grigore coboară ciutura în fântână şi dintr-o smucitură voinică scoate în ea o bucată adâncă de cer.

Pe albastrul clătinat din găleată se văd păscând mieluşeii norilor goniţi de vânt. Apa vărsată în uluc nu-i mai ademeneşte pe cei doi năzdrăvani, căci iată-i din nou împoldindu-l cu boturile certăreţe. Din palmele făcute căuşi mieluşeii beau cu poftă, sufland zgomotos şi ridicând din când în când căpşoarele a mare curiozitate: mai e stăpânul alături?... Şi iar se îndeasă unul în altul, şi iar îi caută cu înfrigurare degetele.

Abia într-un târziu Grigore se dumereşte, că cineva îi ţine mâna încercând, cum se vede, să-i găsească pulsul. Recunoaşte vocea piţigăiată ca de copil a lui Vartic:

– Cum merge treaba, haiducule?

Oancea îi răspunde mai întâi cu fluturarea uşoară a pleoapelor închise. Ochii mijiţi rămân fixaţi adânc în găvane, nasul mare, borcănos îi apasă energic buza în sus în aşa fel că i-o scoate a nedumerire înainte, chica înspicată de răgoz, împărţită ca totdeauna de aceeaşi cărare, atârnă încâlcită pe frunte.

Pleoapele i s-au făcut de plumb rece. Le desface cu greu, ca să le închidă tot acum în semn de recunoştinţă pentru omul acesta, în mâinile căruia i s-a aflat viaţa. Şi se mai află. „Operaţia nu e din cele uşoare, l-a prevenit Vartic peste câteva zile după ce fusese adus la spital. Dar nici motive serioase pentru îngrijorare nu văd“, adăugă medicul-şef mai mult pentru Antonina, soţia preşedintelui, care stătea alături, trăgea zgomotos din nas şi nu ştia ce să facă cu mâinile.

Povestea cu pietrele celea blestemate adunate ca într-o pungă în vezicula biliară, şi-o şi avut să aibă început mai de demult. Poate încă de pe timpul studenţiei, poate ceva mai târziu, când fusese numit învăţător aici, la şcoala din Sănătăuca. N-ar putea spune precis. La drept vorbind, chiar de simţea cum îl „înjunghie“ alteori sub coastă, nu dădea atenţie unor asemenea fleacuri. „Cum a venit, se şi va duce“, îşi găsea el consolarea, de altfel, unica posibilă în goana ceea nemaisfârşita.

– Eu zic aşa: principalul e să nu porţi pietre în sân, căuta Vartic să-l scoată din amorţire. Cu aceeaşi glumă anapoda îl şi culcă pe masa de operaţie.

Las-că-i bună! Vartic se căzneşte să glumească, iar buza ceea, ieşită înainte, îi trădează neliniştea. Poate că-i mai mult decât o simplă îngrijorare profesională. „Greşeala arhitectului, îşi mai aminti în răstimpul acelei frânturi de timp, rămâne în văzul lumii, a medicului se duce în pământ…!

Grigore îl întrebă cu privirea: „Ce, doctore, de data asta nu ţi-a mers cu clientul? Mă rog, aveţi şi voi planuri, procente…“

După operaţie îl vizita des, îi amintea de una, de alta. Căuta să-l calmeze:

– Trebuie să dormi. Cât mai mult. Şi, te rog, lasă dracului măcar în somn grijile celea. Şi gândurile…

Medicul-şef, după ce-i strângea uşurel mâna, se muta către patul vecin. Curând vorbele se potoleau. Paşii se stingeau în lungul răsunător al coridoarelor şi de undeva din străfundul lor tot atunci răsărea vuietul acela nemaisfârşit, subliniat de pocniturile roţilor peste capetele şinelor. Zgomotul se amplifica, îşi înălţa timbrul, până când devenea şuier sălbatic, pătrunzător. Să-l scoată din minţi, nu alta.

Vântul îl plesneşte în faţă, îi astupă urechile, îi zmulge răsuflarea.

– Gora-a-aşş!

Buiestraşul pe care a încălecat acum se face una cu pământul aşternându-se pe fugă nebună. Abia cât mai dovedeşte să vadă obrazul plâns al cuiva, pare-se al Antoninei. Să fie glasul ei, care îl urmăreşte un răstimp, apoi dispare risipit de boncăluiala furtunii: „A-a-a!“

Dar ce se face? De data aceasta, împungându-l dureros, mieluşeii ceia îi cercetează picioarele. Ciudat lucru: vrea să-i vadă, însă nu reuşeşte, căci s-au făcut ca două pete negre. Iar petele, iată-le, coboară acum din miezul acestui vârtej nemaipomenit, îl împresoară. Ah, da, pricepe că se află pe scara vagonului şi că marfarul acesta aleargă înfuriat pe şine, bătând din pinteni şi chiuind avan la intrarea şi la ieşirea din gări. Doamne, cum se mai repede şi se împlântă, întocmai ca o săgeată, de-ţi pare că şi pământul s-o fi rupt din chingile sale şi a zbughit-o îndărăt…

– Aşa, călătorim, care vasăzică. Şi încotro ţii calea?

– Fântâna-Zânelor. Gara următoare…

Abia pe urmă a înţeles că cei doi i se adresaseră lui. Le-a răspuns, a vrut să le mai lămurească ceva, dar n-a fost timp. Pe acei vlăjgani care treceau, cum se vede, într-un fel de inspecţie din scară în scară cotrobăind vagoanele, îi interesa cu totul altceva. Unul din ei se aplecă, bâjbâind ceva la picioare. Până ca Goraş să-şi dea sama ce se întâmplă, se pomeni să rămână fără un pantof. „Inspectorul“ acela nocturn suci şi răsuci pantoful în fel şi chip, căută să şi-l potrivească pe picior, ceea ce, pe cât se pare, nu-i prea reuşea. Până la urmă scuipă înciudat:

– Mama lor de mucoşi, îi poartă bengul. Ce număr porţi, bre? i se proţăpi vlăjganul în faţă, învăluindu-l cu duhoare de mahorcă şi basamac.

– Nu ştiu, îs pantofii soră-mi…

Cei doi l-au părăsit, înjurând înverşunat. La scara vagonului de alături procesiunea „inspecţiei“ se dovedi mai îndelungată şi se sfârşi în chip tragic. Omuleanul care urcase şi el de cu seară, îşi aşezase tobultocul pe scară şi-i făcu lui Goraş din ochi; drum bun şi cale bătută! De aici, de pe „plaţcarta“ lui, Oancea văzu cum cei doi îi smuciră sacul şi se făcură nevăzuţi. Dar nu trecu mult timp că apărură din nou. Îl înşfăcară pe vecin şi-i făcură vânt în prăpastia detunătoare a nopţii.

– A-a-a!

Să fie glasul acela disperat? E clar, vlăjganii ţineau numaidecât să-şi lichideze jertfele, se nu lase urme. A căzut creştinul din mersul trenului, du-te şi-l cată…

Fără să-şi dea seama, se surprinde din nou la gândul, că stă cum se întâmplă uneori: depinde viaţa de-un fir de aţă. Să fi purtat Corteza, soră-sa, pantofi ceva mai mari… Cum de mai lăsase un martor – pe dânsul?

Dar iat-o că acum i se înfăţişează ea însăşi. Joasă la statură, repezită la mişcări, tăcută de obicei, îl priveşte atent. Îl întreabă a câta oară:

– Ce te uiţi? Nu mă mai cunoşti?

– Ei ba.

– Hai, întoarce-te. Ce aştepţi? Corteza zâmbeşte tainic. În vocea ei se aude foşnetul molcum al foltanelor de pe grind, vânzoleala păsărilor buimăcite peste oglinda rece a Ialpugului.

Ca un val-vârtej necruţător trecură anii de după război peste câmpiile încremenite ale Bugeacului. Către Sănătăuca mai continuau să sosească pe acoperişuri de marfare ce transportau în grabă grăunţe pentru însămânţările de primăvară soldaţi betejiţi şi întârziaţi prin spitale. La Fântâna-Zânelor eşaloanele făceau popas.

Locomotivele cu burţi grele şi asudate, prinse în pachioaştele cercurilor lucitoare, soseau înverşunate şi puhnind din greu, se tot băgau una după alta sub mâneca bălăbănindă a pompei de apă turla căreia, îmrejmuită de apa morţilor, se zărea din satele dimprejur.

În dimineaţa aceea Grigore Oancea cu prietenii săi la cataramă aştepta în gară personalul care urma să-i scoată către Arţiz, într-unul din colhozurile abia formate ale acestui raion. Părea că au rămas pentru totdeauna în urmă binomurile şi fermenţii de tot soiul pe care se cuvenea să-i ştii pe dinafară ca pe-o rugăciune. Şi graba aceea care, după ce trecea, îţi dădeai sama că a fost fără cine ştie ce folos. Şi bazaconiile lui Pârvan cu motanii băgaţi în coşurile învăţăceilor, bineînţeles, după ce merindele erau consumate, cu puzderia de conflicte de însemnătate locală ce se iscau ici-colo ca să se şi consume pe loc…

Cerul se descoperea umed de rouă, ca o frunză lată de brusture. Dinspre ghiolul de jos se înfiripă un puigan de vânt arţăgos, pornit pe şotii. Ieşit în dreptul gării, prinse a mătura de-a lungul traverselor, căuta prin colţurile vagoanelor niscai fire de nisip şi colb de cărbune, ca să le tot repadă celor trei călători în ochi şi-n urechi. O, cum ar dori să se întoarcă taică-său: mătăhălos, înfungenit ca un hornar, aducând de la o poştă a fum şi a depărtări necunoscute. Şi el să-i sară năzbâtios să-l prindă de gât, să-şi bălăbănească agitat picioarele, să-şi lipească faţa de obrazul cela colţuros, cu peri ca de sârmă. Şi bătrânul sfârşit de oboseală, luminat de bucurie la vederea odraslei, să-l arunce la tavan:

– Tâta mare, flăcăul tatei…

L-ar întreba, i-ar cere un sfat. Căci iată-l pornit împreună cu Ilie Calestru şi Costăchel Pârvan la secţia raională de învăţământ, dar nu ştie dacă procedează drept, că părăseşte şcoala pedagogică uite aşa la jumătate de cale, ca să treacă la secţia fără frecvenţă. Unicul dintre cei trei, pare-se e Costăchel, care, ştie ce face şi ce se va alege din toată daravera asta. Vorbea nu-şi cum prea frumos acest Costăchel, le zicea ca de pe carte: „Sentimentul patriotic ne obligă… Chemarea inimii şi a conştiinţei noastre e ca să ajutăm satul…“

Sosiţi pe loc aici la Sănătăuca, se apucară vârtos de lucru. Fiecare luă în primire câte o clasă, treizeci-patruzeci de puradei setoşi de carte şi de năzbâtii.

Acum iată se uită de la o parte şi-i pare totul o glumă. Cum intră Grigore Savelevici în clasă, se face o linişte nemaiauzită prin aste locuri, încât şi elevii dintr-a şaptea „b“ se privesc ei înşişi cu nedumerire, ba chiar cu un fel de mândrie. Ca şi cum se văzuseră pentru întâia oară. Privirile noului învăţător, umezite de emoţie, pâlpâie agitate, precum flacăra unei lumânări. După ce se prezintă, vorbeşte cu voce răguşită:

– N-am venit să vă învăţ. Vom învăţa împreună. Vom învăţa de la viaţă, de la popor…

Zise şi tot atunci se surprinse că fără să vrea a început să-l imite pe Costăchel. Prea caligrafic rotunjeşte vorbele. Adăugă a dezvinovăţire, cutremurat de un fior neînţeles:

– Într-un cuvânt, aş vrea să fim prieteni…

Timpul se scurgea pe neprins de veste. Într-una din zile, când începu culesul în vii, Costăchel i se înfăţişă agitat şi-l prinse de mânecă.

– Ce s-a întâmplat?

– Nu s-a întâmplat nimic, dascăle. Asta mă şi pune pe gânduri, şopti cu îngrijorare colegul. Şi dacă nu vom da noi din coate, câtu-i Sănătăuca asta nimic n-o să se întâmple.

Ceea ce-i propunea părea ceva absurd, antipedagogic la urma urmelor. Planul „strategic" al lui Costăchel consta în următoarele: elevii claselor conduse de el vor pune mână de la mână, strugure la strugure şi vor adăuga la coşurile lui Virgil, feciorul directorului şcolii. Recordul atins cândva de elevi va fi depăşit. În raion se va vorbi, în sfârşit, şi de şcoala aceasta păcătoasă, de Sănătăuca.

– De noi înşine se va vorbi, dacă vrei!

– Şi cum, bre, vom lămuri noi toate acestea elevilor? Grigore simţi că ambiţul lui Costăchel o ia razna prin păpuşoişti. Acela, pe cât se vede, avea de-a gata răspunsurile la orice întrebare. Se răsuci în câlcâie şi prinse a îndoi câte un deget:

– E o chestie benevolă, una la mână. E, de fapt, în folosul şcolii – avem două…

– Şi până la câte ştii să numeri dumneata? îl întrerupse brusc Oancea.

– Ce nu te aranjează?

– Eu, dragul meu, am să număr până la trei, ca să ai timp să dispari din faţa mea…

Între prietenii de odinioară se desfăcu atunci primul hop mai adânc, pentru ca până la urmă, când trebuşoara ceea fu totuşi dusă la sfârşit de îndărătnicia lui Costăchel, relaţiile să se rupă definitiv. Controlul făcut la insistenţa dirigintelui clasei a opta „b" constată falsul comis şi Costăchel se alese cu mustrare, iar feciorul directorului cu buza friptă. În semn de protest Costăchel părăsi şcoala în aceeaşi toamnă. Unde s-o fi aciuat, ce recorduri o mai fi stabilind? În fond era un băiat dezgheţat, săritor la nevoie, bun la inimă. Poate că anume bunătatea ceea l-o fi dat de sminteală, cine ştie… Prea poate că colegii lui nu-l pricepeau cum se cuvine. Şi nu-l puteau preţui cu adevăratelea?

…Şi iar îl înfăşură şuviţa ceea de aer, proaspătă şi rece, îi răcoreşte fruntea fierbinte, fierbinte şi-i face bine. Şi-l poartă din

nou în lumea amintirilor. Ciudat om Costăchel, s-a supărat ca văcarul pe sat şi dus a fost. De când Grigore Oancea deveni preşedinte de colhoz aici, la Sănătăuca, de la colegul de odinioară n-a sosit nici o veste. Ducă-te capul câte ascunzişuri încape o fire de om…

Mirozna înţepătoare de frunze arse se preschimbă din nou. De dincolo de tăcerea albă a salonului se strecoară iz de brazdă proaspăt întoarsă. Dacă i-ar ajunge puteri, ar putea să şi intuiască locul unde se ară acum de zăble, ce costişe se schimbă la faţă, – pe Dealul crucii, la Ponoara, unde-o fi? – dar se lasă deocamdată păgubaş. E recunoscător că barem aripile vântului au răzbătut până la dânsul. Şi-l mângâie, şi-l dezmiardă.

– Ba nu, e mâna lui Vartic.

– Hai, că ţi-o fi.

I-o apucă cu a sa, neputincioasă, decolorată.

– Spune, doctore, zi aşa… cum este, vocea proprie îi pare străină. De atâta timp nu şi-a cercat glasul, cât pe ce să-l uite.

Vartic trage scăunaşul, îl apropie de patul suferindului. La lumina becului de pe noptieră umbra lui se împrăştie ciudată de perete, ca o pasăre neagră. Schimbă palma de pe fruntea lui Oancea, ca să poată determina diferenţa de temperatură, îşi poartă ochii peste formularul nou-nouţ ce i-l întinse sora de caritate, apoi îşi mijeşte ochii blânzi.

– Ce vrei să-ţi spun?

Grigore Oancea repetă acum întrebarea de data aceasta numai cu privirile. Şi ţine să adauge: „Nu ţi-a mers cu clientul… Oricum ar fi să fie, zi, doctore, ce ai de zis".

– Ce să-ţi spun. A fost greu… Dar ai trecut Rubiconul. De data asta l-ai trecut…

Vartic ieşi cu suita-i din urmă. În salon se făcu din nou linişte şi Grigore Oancea simţi aievea cum în văzduh, ca nişte frunze uşoare şi multicolore purtate de şuviţa împrospătătoare, plutesc cuvintele numai ce rostite de medicul-şef. Ca într-o amintire vagă îşi trecu fără să vrea mâna peste faţă şi porni din nou în căutarea imaginară a costişelor care urmau acum să fie însămânţate cu grâu de toamnă.

ÎNTRE OAMENI

Atâtea griji, să le tot duci.

Ca nişte poveri adunate una câte una. De pe unde şi de când, nici el nu mai ţine minte. Ca nişte hultani ce-i tot dau târcoale, ţintind din care parte să se repadă asupra lui. Ca niscai pietre care, legate de picioare, îi îngrelează paşii, dar totodată îl fac să simtă, că mai au putere, că mai ţin.

Isai Ulmu îşi pleacă fruntea pe podinele palmelor reci. Lasă grijile pe seama zilei de mâine. Se pomeneşte de odată luând aminte la conversaţia băietanilor.

– Şi fata ce-a zis?

O bilă speriată se desparte de când. Rămâne aşa – nici încolo, nici încoace. La rădăcina nasului coroiat al lui Ioachimaş Stângu se zvârcolesc a cugetare adâncă două dungi. Ar putea să le spună dintrodată băietanilor istora adunaţi în contabilitate, ce şi cum. Dar îi dă-n cap că trebuie să ţină distanţa. Aici contabilul – aici socotitorii.

Mai tuşeşte, mai cască. Nu-i la gât.

Fata a zis: Nu-mi iscăleşti foaia, tovarăşe Stângu, rămân la mata.

Era cu ambiţ fata. Venise tocmai de la Tabăra, sat din acelaşi artel. O fugă bună de camion până la contoră. Avea atunci la dânsa nişte foi de caiet în pătrăţele. Între liniile apăsate cu creion chimic se culcuşiseră câteva cifre, aşteptând ce va să zică contabilul din „Codri“.

Ioachimaş privea descumpănit undeva pe alături. O coftiţă de stambă liliachie, sfâşiată de doi bulgări ce se conturau îndărătnici dedesubt. Două gâţe împletite în mărunchiuri de holde în pârg. Două hăuri negre în locul ochilor. Trei alunele…

Ptiu! Iată că din nou numără…

– Cu o condiţie, a zis. Mâine trimeţi prin cineva actul inventarierii.

– Mă rog, dacă-ţi trebuie numaidecât…

Ori că plecase camionul, ori că fetiţa uitase drumul îndărăt la Tabăra. A rămas la dânsul…

O adiere uşoară clatină teii sub fureşti. Fluturii de umbră tremură încet. Pe mesele lustruite de mânecile socotitorilor foile şoptesc ceva în de ele. Se potolesc întru târziu, ciulind colţuri de urechi albe.

– O sfeclisei, a?

A trepădat mult timp după aceea Ioachimaş Stângu la Tabăra după actul de inventariere. Până la urmă au făcut cu fetiţa unul nou, să-ţi speli mâinile ca să-l iei. Iar Tinca, mutată apoi cu lucrul şi traiul la Selemet, când are vreo treabă la club, îl invită numaidecât şi pe dânsul, ca specialist în asemenea chestiune.

Şi-a iscălit atunci capitularea proprie – limpede ca buna ziua. Dă-i femeii un deget…

Băietanilor aman le plac pătărănii din astea. Fac zâmbre. Încep şi ei iaca, pe neprins de veste, să numere: gâţe, alunele. Astăzi s-au cam luat cu ziua târgului. L-au zăhăit de-a binelea. Brigadirul îl întreabă, îi răspunde anapoda:

– Pentru carieră, poftim, două carboave.

– La ce te gândeşti, Ioachim Andreevici? Vocea brigadirului Isai Ulmu are un accent deosebit: Andreici.

– A-a? Camioane, adică, lua-le-ar bengu.

Băietanii, spre sară, ca potârnichile… Care încotro. În localul cârmuirii – numai ei, în doi. Pe maidanul din mijlocul satului clipoceşte până hăt târziu un bec înroşit de oboseală şi încordare căutând să străbată cu privirea prin storurile negre ale nopţii. Adăuza, în schimb, la carieră se adaugă încă două camioane. Lucrul merge mai cu spor.

A doua zi şi multe zile după aceea rar de se întâmplă să rămână brigadirul singur cu sine. Dar când rămâne, iar nu-i singur. De după perdeaua amintirilor răzbat ca nişte surde chemări de bucium voci atât de cunoscute.

Se mai aud frânturi de cântece, rătăcite undeva la răspântii de drumuri. Câte nu-ţi trec prin minte când stai cu sine faţă-n faţă.

Cu sine şi cu lumea toată. Poate că eşti un copac în mijlocul pădurii. Umăr la umăr, stai uite aşa cu toţi ortacii tăi, întâmpinând burniţele. Petreci cocorii în fapt de toamnă întârziată, ca să-i aştepţi după aceea o veşnicie.

În iarnă cerul se încruntă, nevoie mare. Trimite blesteme. Te pomeneşti cu câte un trunchi uscat ce ţi se prăvale peste glezne. Te zgâlţâie nemilos vifornița. Nici nu mai ştii după aceea, cum de-ai rămas în picioare…

Isai Ulmu îşi şterge roua de sudoare ce i-a podidit tâmplete.

Atunci ca-n adins şi primăverile erau aspre, crâncene. Într-una din ele i-a venit de pe front ştire despre feciorul mai vârstnic. „Statul, oamenii sovietici nu vor uita niciodată fapta lui…"

Îi rămase Gheorghe. Atâta stâlp, atâta nădejde. Poate de aceea a şi prins a-l teme. Îi porunci nevestei să-l păzească cu mâncarea, cu băutura. Vroia să-l aibă cât mai aproape – îl lua cu dânsul pretutindeni. Gheorghe la tabără, Gheorghe la moară. Cu încetul mezinul deprinse câte ceva din ale lumii. Şi lumea se depinsese cu dânsul.

– Îl vrem pe Gheorghe, au zis când veni vorba de magazioner care să aibă în grijă sămânţa.

Şi apoi pe mâna cui ar fi putut de atunci Isai Ulmu, preşedintele, cheia de la magazia artelului? Atunci, în primăvara lui patruzeci şi şapte, când fiecare bob demult fusese trecut în registre şi condici. Căci dacă le-ai putea prepune pe toate dinainte.

Părea că între timp cele vârtejuri au lovit în de ajuns. Că toate blestemurile şi arşiţile şi-au văzut chemarea diavolească îndeplinită. Tot ce a avut să se întâmple s-a întâmplat, şi n-ai mai rămas loc pentru durere. Dar părea numai.

În dimineaţa aceea de primăvară timpurie dangătul clopotului a sfâşiat tăcerea ce se îngroşa ca totdeauna spre zori. La Selemet, de altfel, oamenii se deprinseseră cu asemenea lucru.

Încă în patruzeci şi cinci pe aici trecuse un porumbel. Alb, speriat de tunurile abia amuţite. Lasă, zice-se, lângă clopotniţă o crenguţă de măslin şi sătenilor atâta le-a trebuit. Au bătut clopotele o zi întreagă. A fost prima zi de pace…

Se tâmpla să ia foc vre-o casă, băteau clopotele, venea omul ori pleca la hodină veşnică, băteau clopotele. Era într-aceasta o necesitate de a spune tare bucuria ori năpasta, a o zice cu limbă răspicată, pe înţelesul tuturor.

Dar atunci nu zvoneau ele a bine. A simţit dintr-o dată, că nu-i a bine. Se zmulse ca repezit din aşternut. Îşi îmbumbă vestonul în fugă. Pentru o clipă se opri în faţa patului neatins al lui Gheorghe.

– Iar îl poartă cioarele până-n zori!

Satul ca şi cum nu s-ar fi culcat. Oamenii – ca albinele într-un ştiubei. Se strânsese buluc la Sovet. Vroiau să afle ce şi cum. Iar acolo – numai bătrânul Toma, paznicul. Dormea şi scaunul sub moşneag.

– Cine a dat ordin să tragă, moş Toma?

– De ce trage, a? Cine-mpuşcă?

În mulţime trecu ca o boare de zâmbet. Cei adunaţi se mai potoliră. Abia atunci şi-au dat sama că trebuie să precizeze lucrurile. Doi puştani au pornit în goană spre clopotniţă.

Paznicul încă mai mijea ochii fluturând din mâini la lumina felinarelor, ca şi cum ar fi vrut să se apere de tăuni.

– Îl ia uite-aşa într-o noapte şi-l cară cu Soviet cu tot…

Cei doi băieţei se întoarseră tot într-un suflet.

– Au spart magazia!

În localul Sovietului sătesc, peste tot în jur, se lăsase o linişte mormântală. Numai clopotele mai strigau a deznădejde, undeva sus de tot…

Oamenii au întors feţe colţuroase, supte. Isai Ulmu nu i-a întrebat ce vor. A citit în priviri:

– Sămânţa!

Câţiva striboci sosiţi pe un drandalet cu motor din raion se înfipseră stâlpi la intrare. Uşa era scoasă din ţâţâni şi dată la o parte. Vreo doi desfăcuseră ruletele, măsurau. Notau ceva în carnete, având grijă să prevină bulucul de oameni ce se întindea şi se ghemuia ca un burete strâns în pumn:

– Zona de cercetări! Nici un pas!

În îmbulzeală nimeni n-a luat seama, cum unul din cei sosiţi de la raion a dispărut şi acum, când toate datele erau deja trecute în carnete, se întoarse la raport.

– Magazionerul nu-i. Nici n-a mas acasă.

Calculele s-au ticluit cu iuţeala fulgerului. Presupunerile abia însăilate pe imaginaţia încă dormitândă au şi luat forme categorice de concluzii logice, de netăgăduit.

Magazia a fost sigilată, a fost pusă pază la uşi. S-a găsit şi pentru dânsul, Isai Ulmu, pază.

Câte drumuri a mai avut de trecut…

Omuleanul drăguţ care-l anchetase se făcu roşu-foc.

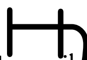
Ba-şi încheia ghimnastiorka, ba o descheia din nou, bătând darabana cu degetele pe trunchiul biroului masiv.

– În situaţia dumitale, zău, cel mai cuminte ar fi să recunoşti. E prea vizibil, tovarăşe fost preşedinte. Fură feciorul, iar tatăl habar n-are. Să i-o spui lui Mutu.

Se istovise de-a binelea anchetatorul, iar el îl privea blând, cu regret. Îi vorbi într-un târziu cu amară tristeţe în voce:

– Stau prost lucrurile, măi băiete, atunci când justiţia caută să-şi confirme părerile proprii şi nimic mai mult. Iată în optăsprezece, lângă Odesa…

– Mie nu-mi arde de ceea ce a fost în optăsprezece şi nu-mi zice justiţie, cetăţene Ulmu. Am nume şi grad. Nu ţi se vede? O să-ţi fac ochi, n-avea grijă.

La raion l-au anchetat câteva zile la rând.

Către sfârşit, Isai Ulmu a fost „luat în primire" de către şeful stribocilor. Un maior îndesat, chel, cu ochii vioi, adânc înfipţi în obraz, căuta să-l convingă omeneşte, în vocea lui se simţea o compătimire sinceră.

– Am anunţat toate posturile. De nu azi, mâine odorul dumitale va fi prins. Trebuie să înţelegi lucrul acesta. Şi eu am copii, şi mie mi-s dragi, dar vezi dumneata. Ai luptat, şi trebuie să înţelegi a ce aduce chestia asta în ajun de semănat.

De-ar fi observat ceva în purtarea lui Gheorghe, ceva ce i-ar fi dat de bănuit, ar fi mărturisit deschis. Sau poate că ar fi tăcut ca şi acum? Se pomeneşte deodată că încep a-l roade îndoielile. Copilul propriu, os din osul lui. Cine ştie…

Cu toate străduinţele organelor de anchetare urmele lui George nicidecum n-au putut fi descoperite. Parcă intrase în pământ. Oamenii încruntau frunţile a mânie: „Şi-a arătat arama, comsomolistul!…"

Sosea în prag semănatul.

Bulgării pe podişuri se zvântaseră demult, risipindu-se în faţa soarelui. Prin lunci pluteau băzmăli de neguri, copacii îmbobociţi se înălţau în vârful degetelor să vadă ce se face în jur. Câte o adiere sfioasă de vânt cerca să răvăşească buclele negurilor, apoi,

împotmolită, se aciua neputincioasă pe sub şoproanele goale. Aducea a iz îmbătător de primăvară.

Într-una din zile, pe sub chindii, din nou au sosit reprezentanţi din raion.

Pe preşedinte l-au adus de faţă la noua inventariere. Trebuia pregătită sămânţa, sorocurile nu mai puteau aştepta.

– Avem să cântărim numai meiul. Celelalte secţii n-au fost atinse, hotărî pe loc maiorul îndesat. Pe măsuţa de lângă uşă cu greu îi făcu loc genţii de piele cu pântecele doldora de condice.

Cei patru flăcăi mobilizaţi la încărcat au dat la o parte puntea ce ducea din gura magaziei spre vârful grămezii de mei.

De lopeţi nici nu era nevoie: puneai baniţa şi sămânţa roşie şi lunecoasă curgea ca apa.

Gheorghe s-a arătat a doua zi.

A scos mai întâi o mână. Vânătă, subţire. Dintre şuvoaiele de mei ce curgeau în câteva guri de căldări şi baniţe şi-a ridicat după aceea capul a reproş:

„Şi voi, care m-aţi căutat atâta timp…“

I-a scos firele de mei din gură şi din urechi. I-a şters cu colţul batistei bobiţele roşii de pe luminile stinse ale ochilor: „Băiatul tatii…“

Aşa şi n-a mai înţeles ce-i spunea atunci maiorul. Îşi cerea scuze, explica ceva. A simţit mai mult instinctiv că de la spatele lui santinela a dispărut.

Clopotele şi-au făcut datoria şi de astă dată…

Cu lumea, cu oamenii… Ce s-ar face Isai Ulmu fără dânşii. Şi fără Iustim Ciopraga, de-o vorbă.

– Bună ziua, moşule!

– A, Isai! Buna. Poate treci pe la mine. Cu bună seamă, poate treci.

Bătrânul anticar, la care poposeşte adeseori, venind cu treburi din centrul raionului trăieşte singur. Are apartament la etaj, comodităţi. Stai şi huzureşte cât îţi place.

– Numai noroc iaca n-a fost să fie…

Bătrânul vorbeşte ca pentru sine, convins, cum se vede, că nici de data asta nu-l ascultă nimeni. Dând cu ochii de

musafir, zâmbeşte jenat. Îşi revine dând ghes deodată cu întrebările:

– Ce mai e nou pe la Selemet? Hai zi, hai spune. Îşi trage sufletul în bojocii ce sfârâie şi iar:

– Cum ai sosit, cu cine? Cât ai să stai? Zău că poate mâi la mine…

– Cu dragă inimă. Dar trebuie să fiu la naread. Dezdedimineaţă.

– Ei şi? Să n-ai grijă, te scol când vrei. Eu cu somnul, ca mâţa cu câinele…

– Aş sta cu dragă inimă, moş Iustime. Au să mă aştepte oamenii.

I-a spus şi i-a pus totodată bătrânului o povară nevăzută pe spate. Căci iată-l cum se ghemuie şi se face şi mai mic. Dă din mâini a pagubă.

– Păcat, iaca puneam o cană de izvar.

– Dacă-i vorba de o cană…

S-au cunoscut întâmplător. Isai Ulmu era pe atunci student tomnatic prin corespondenţă. Făcea nişte cursuri de agronomi. Şi ca mai toţi cei ce învaţă în felul acesta tot lăsa lucrurile de azi pe mâine. N-avea timp, n-avea manuale…

Îl scoase din amorţire într-o primăvară un fluture de hârtie închis într-un plic albastru cu câteva etaje de ştampile. Îl desfăcu şi înlemni: examenele de stat băteau în uşă!

Abia atunci prinse la picioare.

Se zbătu două zile. Cotrobăi prin biblioteci. Veni în sfârşit la raion. Aşa şi nu mai putea găsi manualele trebuincioase.

Era o zi posomorâtă între două anotimpuri. În anul acela, iarna nu vroia să se dea bătută, iar primăvara părea mai nehotărâtă ca de obicei. Străbătând cu bidarca câteva hudicioare făcute fluvii înspumate, ieşi la strada Negruzzi, unde se afla anticăria. Careva îl sfătuise să dea şi pe acolo.

Câţiva amatori de rarităţi bibliografice îşi împlântaseră nasurile între rafturi, absenţi la toate. Ar fi vrut să se sfătuie cu cineva, dar nu se vedea nici un vânzător. Stătu pe gânduri: „Să tot caţi aici până mâine…“

Tocmai se hotărî să ia secţia „manuale“ de la un capăt, când se pomeni bătut uşor pe umăr.

– Matale ce cauţi?

Un bătrânel pirpiriu, cu faţa decolorată, îl învăluia într-o privire blajină. Ochii ce aduceau a zâmbet păreau obosiţi din cale afară. Câteva şuviţe albe îi ieşeau de sub beretă căzând anapoda peste ureche. Isai i-a mărturisit păsul.

– Demult n-am avut aşa marfă. Nici nu ştiu, zău, cu ce aş putea să te ajut…

La fel de uşor îl prinse de mână când Isai, descumpănit, dete să iasă în stradă. Zâmbetul cela din ochii obosiţi îi zbârci tâmplele. Bătrânul scoase din buzunar o hârtie, o despături şi se plecă asupra ei cu creionul. I-o întinse apoi cu grijă, ca şi cum ar fi ţinut în mâini ceva prea fragil şi scump.

– Aici e adresa mea. Poate mai treci. O să caut, o să mai văd, poate găsim ceva.

De acum cocoţat în bidarcă, gata să dea bici roibului, Isai îi mai auzi vocea subţire ca de copil.

– Ce oră să fie, te rog, dacă eşti bun?

Isai scoase din buzunăraşul vestonului „Omega“ sa învechită. O cercetă cu luare aminte.

– Cinci şi optsprezece minute.

– Câte minute?

– Optsprezece.

Bătrânul clătină din cap a mirare şi tot atunci dispăru înăuntru.

Până la examene rămăsese ceva mai mult de o săptămână… Între timp, primăvara intrase de-a binelea în drepturile sale. Un pui de vânt călduţ a zvântat în două zile măgurile şi selemetenii înstăriţi şi puşi de-a binelea pe picioare în decursul ultimilor ani prinseră a dezlega sacii. Aveau sămânţă într-ales, îndeajuns.

Trecând pe la magazie, Isai nu se putea reţine să nu-şi împlânte mâinile până la cot în boabele de aur. Lua câte un pumn de grâu de primăvară. Îl vântura din palmă în palmă până când de după ţâşniturile subţiri nu apărea Gheorghe: „Şi voi, care m-aţi învinuit pe nedrept…“

Îşi amintea de primăvara nemiloasă a lui patruzeci şi şapte. De la altele la rând care-l găseau mereu amorţit şi trist. Apoi de toamna ceea, când, prinşi cu nişte daraveli la gară, Isidor Culcea şi Mitru Adămiţă au recunoscut cum şi-au bătut joc de Gheorghe Ulmu, înecându-l în meiul din magazie…

Fiece zi era acum plină-ochi cu griji. Din zori şi până-n amurg. Sămânţa, plugurile, oamenii. Oamenii, plugurile, sămânţa. Pământul n-avea când să aştepte. Nici soarele.

Îl scoase din rânduiala obişnuită a lucrurilor foaia ceea, împăturită şi înmormântată într-unul din buzunare. Dete într-o zi de dânsa şi se sperie. Vru s-o arunce, dar până la urmă o desfăcu…

S-au petrecut zile şi ani. A terminat Isai Ulmu cursurile, a rămas să lucreze în acelaşi artel din Selemet. S-a deprins cu oamenii. Cei vicleni şi răi se petrec şi ei câte unul. El s-a deprins cu toţi. Şi mai ales cu bătrânul anticar care-l aşteaptă şi-l întâmpină de fiecare dată ca pe cel mai scump oaspe.

– Oare cât să fie ora acum?

Ca de obicei Isai îşi cercetează cu luare aminte „Omega". Încruntă privirile:

– Ehe-e, ne-am luat cu vorba. E târziu.

– Ce zice?

– A trecut peste nouă.

– Câte minute?

Isai n-are încotro şi ia din nou ceasul la ochi. „Moşneag cu toane – numaidecât şi minutele…"

Izvarul, oricum, e gata şi nu face să te grăbeşti. Se leagă câte o vorbă, se întorc file.

…Abia acum, după atâta amar de vreme, vede Iustim Ciopraga cât a fost de singur. A trecut pe drumuri ca o nălucă, temându-se să se oprească lângă un prag, la o portiţă. Să asculte chemarea abia şoptită a buzelor ei.

– Mai întâi eu mă feream de oameni. Erau ani grei…

– Printr-înşii totuşi au trecut mulţi, vocea lui Isai e ca un răsuflet greu.

Înainte de război Iustim Ciopraga era cât pe ce să se căsătorească. Adunase ceva parale, făcuse rost de un baleraş cu răvac. Convenise cu Valina ziua nunţii, prepusese vorniceii. Stă şi se gândeşte: acelea au fost zilele cele mai fericite pentru dânsul.

Avea în faţă o speranţă. Era un vis cu care, luându-se de mână, cutreierau amândoi stepa, se pierdeau în lumea basmelor fără capăt…

– S-au sfârşit toate o dată cu şoapta ceea veninoasă, strecurată ca un şarpe în sân. Nici nu mai ştie cine-i spuse, căci îmblau mulţi cu zvonurile. Ori poate că nici nu i-a vorbit anume lui, doar atunci i-a părut că şi despre dânsul e vorba. Căci şi el era în mare cumpănă, de moment ce înregistra căsătoria cu fiica dezertorului: se zvonise că tatăl Valinei dezertase din armata regală şi urma să fie arestat şi pus la dubă.

În ziua numită nu se prezentă în faţa ofiţerului stării civile. Înainte de plecare, Valina a vrut pare-se să stea de vorbă cu dânsul, să-l vadă. Printr-o prietenă de-a ei i-a trimis cuvânt. A stat mult timp la gânduri. „Să iasă la nucar, a hotărât totuşi Iustim să calce cumva şarpele cela al fricii. La noapte să vină…"

A aşteptat-o ghemuit în întuneric până la mijit de zi. Nucarul luat la trântă cu vântul vroia să spună ceva pe limba frunzelor. Abia adăuza a înţeles: Valina îl dispreţuieşte. De aceea a şi plecat fără să-i spună o slovă, fără să-i lase un semn. În schimb, şarpele se ogoise întrucâtva.

Îi întâlnea pe oameni la poartă şi nu-i petrecea, ca să nu dea cuiva de bănuit. Căuta să ocolească noile cunoştinţe, iar la prietenii mai vechi nu-şi purta piciorul. De se întâmpla să se întrunească lucrătorii cooperaţiei de consum unde lucra, el venea ultimul şi pleca primul. Bătea lăturile.

– Ce părere ai dumneata, tovarăşe Ciopraga? l-au întrebat într-un rând la una din consfătuiri.

S-a sculat ca hipnotizat. Păli la faţă, îl trecură sudorile. Cercă de mai multe ori vocea până a îngăima câteva cuvinte:

– Eu… eu încă nu m-am gândit bine.

Ar fi spus şi el ce crede, căci în creier clocoteau întrebări peste întrebări. Îl chinuiau îndoielile. Dar spaima care-i intra tot mai mult în oase îi luase darul vorbirii.

– Mi se pare că… începu să se îmbărbăteze. Şi tot atunci bătu în retragere: Dar nu-s de acord cu asta… cu ceea ce am vrut să spun…

– Daţi-l în plata domnului, au zis atunci.

– Element şovăitor, – au mai zis şi l-au obijduit cum nu se mai poate.

Se pomeni că-i urăşte. Pe toţi şi pe fiecare-n parte. Clădea presupuneri peste presupuneri, le căuta ganciuri… Atunci când ceea ce presupunea nu se adeverea, inventa singur adausuri. Poate că chiar s-ar fi dus acolo unde trebuie pentru a-i pune la punct. Ar fi vrut să se răzbune cu orice preţ. Dar aceeaşi teamă îl ţinea priponit locului. Şi timpul trecea pe lângă dânsul.

Abia târziu observă că-i atât de singur. Că o să-l scoată din minţi până la urmă.

– Iar după război? intervine Isai la o a doua cană de izvar. Vinul fiert cu zahăr loveşte în nări. Mirozna tare îl ameţeşte.

– După… Îmi tot părea că oamenii se feresc de mine. Şi eu mă ţineam la depărtare…

În tot satul, unul Iustim Ciopraga n-a avut de suferit prea mult de pe urma vârtejului ce bântuise pământul. Îi părea uneori că dacă ar fi avut şi el vreo durere, s-ar fi simţit cu totul altfel. Să fi pierdut un prieten, să fi lăcrimat după un suflet drag.

Într-una din zile Ileana, vecină-sa, după ce trecuse pe la dânsa Dumitru-poştarul, a prins a se boci, să se risipească, nu alta.

A vrut s-o ia cu vorba, s-o mângâie. Era cât pe ce să-i cadă în genunchi. Ar fi rugat-o, i-ar fi promis şi ar fi făcut orişice.

Când l-a observat, ea s-a făcut mai pământie la faţă de cum era. S-a oprit totuşi din plâns. A tăcut un timp, ca apoi să vorbească printre sughiţuri:

– Măcar tu nu-mi fă viaţa asta amară, că mi-i destul. Ai ştiut iaca să te ascunzi, ca o cârtiţă… Şi s-au pierdut oameni ca florile şi le-au crescut cu iarbă cărările…

N-ai mai rămas vreme ca să-i spună că n-a fost luat pe front din motiv de boală, că a trecut vreo trei comisii, că s-a cerut.

Aceasta a fost ultima lui încercare de a-i găsi pe oameni.

În uşă se aud câteva lovituri grăbite. Bătrânul se scoală de pe scaun gemând. Prin deschizătura uşii se strecoară un băietan cu faţa zâmbăreaţă. Văzându-l pe Isai, începe să danseze locului.

– ’Na sara.

– Să trăieşti, Tolică. Ce ai a spune? îl întrebă stăpânul.

– Tata… Tata a…

– Ce-i cu taică-tău? se cutremură Isai Ciopraga.

– Zice să vii mata la noi, dacă ai când.

– Da ce este?

– Nimic. Să mai staţi de vorbă, zice…

Băietanul dispare pe neobservate. Uşa se închide după dânsul fără nici un zgomot, iar în urma lui odaia bătrânului anticar se împle cu o adiere de căldură pe care Isai o simte cu toţi porii. Căldură ce o pot purta ca şi grijile numai oamenii pentru oameni.

– Cred că acum pot să mă duc, se ridică Isai.

– Ce-am să-ţi fac, dacă te grăbeşti. Vezi, când vii pe aici, treci pe la mine. Numaidecât.

– Numaidecât. Rămâi cu bine.

– O să te aştept. Cale bună.

Abia în drum spre Selemet Isai Ulmu îşi dă seama că la toate grijile i s-a mai adăugat una, grija pentru bătrânul anticar. Să-l ajute cu o vorbă bună. Să-i ţină omului acesta ciudat nestinsă încrederea în semenii săi.

ÎN CADRU

Lucrul la turnarea filmului *Peste zare* era în toi.

Regizorul secund Serafim Pârvu îşi sfârşise picioarele pe drumurile raionului şi acum stătea întins pe prisma casei „vechilului“ Buftea. A căutat oameni pentru scenele de masă, a îmblat la *potrebsoiuz* după păsări pentru acelaşi Buftea, nesăţios. I-a adus câţiva godaci, a făcut rost de cai.

O năpastă după alta. Când au auzit gospodinele satului din apropiere că bărbaţii lor îmbracă haine militare, iar pe deasupra li se dau şi arme, au ridicat o larmă de mai mare dragul. L-au căutat câteva zile după aceea pe regizor să-i bage minţile în cap.

Până la urmă, el s-a gândit că, dacă nu-şi face rost de o pauză cât de mică, au să-l scoată pe targă din casa hainului de vechil.

Cum stătea lungit şi-şi netezea ţurloaiele de plumb, auzi că undeva în apartamentele boierului se iscă o ceartă. Tămbălăul creştea. După toate celea demnitarul nu-şi găsea loc. Vru să-şi astupe urechile, dar cineva tocmai atunci îl şi trase de pantaloni.

– Cu tărăgănelile dumitale, tovarăşe Pârvu, o să ne apuce iarna.

Sări ca fript. În dreptul lui, dumnezeule, iar Buftea!

– Ce te-a apucat, omule? Ce-i cu tine?

– Copacii n-au fost sădiţi. Capre nu-s De ce ne mişcăm ca melcul, aş vrea să ştiu. Ce aşteptăm?

– Care capre, omule? Scenariul prevede vaci.

Scenaristul Ilie Zmeu, descumpănit de-a binelea, indiferent la toate cele ce se petrec în jur, stă pleoştit într-un colţ şi-şi face vânt cu batista. E conştient de faptul că nu mai are vre-un rost să intervină. Totuna toate au fost demult hotărâte fără consimţământul lui.

Seara te miri de unde apare operatorul. Îi ia apărarea lui Pârvu. Dar nici Buftea nu se dă. Nu-i el dintr-aceia.

– O să fac reclamaţie către direcţie. Vă bateţi joc de actori. Cercaţi voi să staţi să vă sufocaţi pe arşiţă în acareturi…

– Iar dumneata ce-ai fi vrut, aer condiţionat? operatorul socoate că a dat jos firea nătângă de vechil. Dar ţi-ai găsit.

– Să nu fii leneş, stimabile. De ce tărăgănaţi săditul copacilor? Unde ţi-s oamenii?

– Dumneata ai fost să fii Buftea la propriu, zău. Te greşeşti de crezi că stau copacii în drum. Numai să tragi carul.

În sfârşit, cu chiu cu vai, copacii sunt totuşi sădiţi. „Natura“ e gata. În faţa conacului lui Buftea se iau la sfat câţiva salcâmi miraţi. Pe de lături îşi răsfiră coroanele teii. Nişte plopi uşuratici prind a bate din palme la vederea acareturilor.

Curând curtea se umple cu păsăret de toată mâna. Prin ogradă încep să alerge de colo-colo, cu sufletul la gură, slugile. Sub umbrela protectoare aparatul de filmat ţocăie harnic. Ochiul lui neobosit aleargă după oameni. Caută ceva care să poată vorbi fără prea multe cuvinte, se răsuceşte cu supuşenie în mâinile operatorului. Încremeneşte gânditor şi iar porneşte tot o fugă.

Acum e rândul să fie prins în cadru câinele vechilului. Adus din satul vecin, el e ţinut pe lanţug câteva zile. Să se deprindă cu orătăniile. Şi cu stăpânul.

– Aici e paralela, – subliniază regizorul.

– Aici e, – repetă înviorat scenaristul. Totuşi caută să precizeze un lucru, şi anume: câinele nu trebuie să fie legat. Pierde cadrul. Şi filmul pierde. În aşa fel asemănarea dintre vechil şi animal se şterge. Trebuie să se vadă că amândoi se simt aici stăpâni...

– E un zbor inutil al fanteziei dumitale, îi spune regizorul.

– Da, dar…

– Lăsăm darurile. Camera!

Până la urmă, după intervenţia direcţiei studioului, se dovedeşte că scenaristul a avut dreptate.

Şi iar de la început. De data aceasta mai pe multe hopuri.

Câinele dezlegat face o raită prin curte şi, aflând o spărtură în gardul putred al curţii chiabureşti, o ia razna şi dispare în câmp.

Asistenţa rămâne cu gura căscată. Se duce, iată, de râpă lucrul făcut gata.

– Atâta să-l mai vezi.

– Unde dracul găsim noi acum altul? se apucă de cap Serafim Pârvu.

– Zi mersi că am scăpat de dânsul, caută să-l liniştească scenaristul. E prea prizărit ca să semene a câine culăcesc. Zi mersi.

– Crezi că dumneata o să găseşti altul mai bun?

Totuşi regizorul secund are noroc: adăuza câinele se întoarce. Cu blana meliţată, intră încet pe aceeaşi spărtură, adulmecă

urmele. Se gudură bucuros la picioarele oamenilor. Spre seară se retrage în coteţ şi se culcă cuminte.

Când să-l prindă în cadru întărâtat şi rău, ia-l de unde nu-i. Vine una din slugi să dea de ştire boierului, că i se împarte pământul între ţăranii rebeli. Aici paralela trebuie dusă la apoteoză: Buftea îşi muşcă mâinile, faţa i se crispează, ochii dilataţi, prinşi pe prim plan, tună şi fulgeră. Iar dulăul, unicul lui prieten credincios ce-i mai rămâne, trebuie să sară la cel venit. Trebuie să-l facă ferfeniţă…

Ţi-ai găsit. Sluga intră numai suflet pe poartă, iar câinele se gudură, tupilându-i-se la picioare. Scânceşte de bucurie.

– Ptiu!

Cel mai mult scos din ţâţâni de data asta se dovedeşte a fi regizorul-prim.

– La dracu, face el mânios, uitând să ia megafonul de la gură. – La dracu voi toţi şi curcubăta asta a mea care a crezut că puteţi face vreo brânză…

– Pârvule! răsună ca un tunet de pe piscuri.

– Aici!

– Păi ăsta-i lucru, bre?

– Ce pot eu face, Boris Emilovici, când javra îl cunoaşte pe Josan.

– Fă-tu slugă. Fă-te câine. Cum ştii, dar în două zile să-l văd arătând colţii. Pricepi?

Se dă comanda pe loc repaos. Filmarea trece în interior.

– Hai, prăpăditule, Serafim smuceşte necăjit câinele de zgardă. Acela flutură a nedumerire din cap. O să te învăţ eu prietenie cu toţi…

Animalul îl urmează supus. Curând dispar amândoi după ghereta costumierilor.

A doua şi a treia zi se întâmplă ceva neobişnuit pentru dulău. De undeva de după gard iată că tot apare o mătăhală ce se aruncă spre dânsul. Se repede, fâlfâind din poalele lungi ale mantale. Scoate nişte strigăte neomeneşti.

La început i se face nu ştiu cum şi o zbugheşte în coteţ schelălăind. Apoi, observând că de fiecare dată cum namila ajunge la câţiva paşi de dânsul, nişte oameni ies în grabă şi pun arătarea pe fugă, prinde curaj…

Până la urmă, cadrul se încheagă de minune. Turnarea filmului în curte la Buftea era pe sfârşite, când nenorocul se abătu peste regizorul-prim.

În seara ceea ca într-adinis se dezlănţui furtuna şi curând porni să toarne cu găleata. Filmarea fuse suspendată pentru mai mult timp. Actorii se adunaseră la palavre în sala de banchete a lui Buftea.

– Domnilor şi doamnelor, îşi ţuvli vocea, făcând o mutră serioasă, Gogu, fratele mai mare al vechilului. Ne-am adunatărăm astăzi aici spre a cinsti ziua dimisale domnului…

– Şi ce mă rog ne pune curtea la dispoziţie, votcă, ori „Focuşor“? se auziră glasuri aţâţătoare.

– Nu uitaţi, domnilor, că vă aflaţi în casa demnitarului şi omului de încredere Buftea, îşi umfla îndărătnic pieptul Gogu-Ionaşcu. Iar de are încredere aici pe pământ, cu atât mai multă trecere are el colo, sus. Astfel stând lucrurile, zic eu să-i dăm acum ascultare, căci cuvântul lui arde mai tare decât otrava netrebnică de care pomenit-aţi.

– Să cânte!

– Să joace Buftea!

– Joc cu Buftea-vechilul! Trăiască Buftea-Dirmigi, actor de forţă!

Gogu-Ionaşcu clătină din cap a dezolare, părăsind tribuna închipuită. În sală creştea tărăboiul când de după un paravan se ivi Buftea, demnitarul din partea locului. Nu reuşi să spună nici un cuvânt, căci tocmai atunci din partea opusă, la întrebare, îşi făcu apariţia regizorul. Tot atunci hărmălaia se stinse şi în văzduh se ridică ca un strigăt:

– Vai, fraţilor, ce s-a făcut cu omul!

Pe pantalonii lui Boris Emilovici, rupţi în câteva locuri, se vedeau pete de sânge. O mânecă era şi ea zdrenţuită. Păşind pragul salonului el zâmbi cu amărăciune, lăsând să-i cadă de pe umerii ponorâţi mantaua udă.

– Naiba ştie ce se face. Nici nu poţi ieşi pentru tine afară…

În liniştea ce se lasă vocea lui Serafim Pârvu vine ca de pe banca acuzaţilor:

– E lucrul lui Suru… N-ar fi trebuit să iei mantaua aceasta. El n-o poate suferi…

Toţi daseră uitării întâmplarea cu cadrul atât de complicat de dăunăzi. Pe câinele de care acum nimeni nu mai avea nevoie, nu era cine să-l ia în seamă. Umbla ca şi mai înainte prin ogradă, se gudura tupilându-se bucuros la picioarele fiecărui montajor şi tehnician, actor şi operator de lumini. Toţi se uitaseră de dânsul. Şi numai el încă nu uitase lecţia pe care o însuşise dăunăzi atât de temeinic…

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

CIMPOI: Tradiţionalist ortodox, cântăreţ al Bugeacului multpătimit, de unde este originar, Pavel Boţu este un poet de vocaţie epică, creator de situaţii poetice, cu un simţ al categorialului şi al construcţiei, în care se infiltrează şi un schematism sociologizant sau un raţionalism glacial. Simbolurile-cheie sunt cele devenite poncife ale perioadei date, dar unele poezii se delimitează de spiritul arid al locurilor comune printr-un acut sentiment al trecerii timpului, poetul fiind structural un elegiac, fără dramatism profund. Formula lirică este disciplinată, „lucrată“ atent şi cufundată în arome arhaice, prin care a încercat să surprindă un specific sudic, un *spiritus loci* (sunt utilizate, astfel, cuvinte ca *cirac, coviltir, potir, mejdie, ostatec, odăjdii, zlătar, chezaş* care sunt, pare-se, rodul savurării unor texte cronicăreşti sau de Sadoveanu).

Mihai CIMPOI. *Istoria literaturii române din Basarabia,* 2003.

DOLGAN: S-a zis – şi nu o singură dată – că Pavel Boţu este, înainte de toate, un poet de factură epică, un elegiac, un autor baladesc, care pune preţ pe situaţia poetică, pe vocabula aspră, pe gestul echilibrat. Nu vom tăgădui nici noi aceste caracteristici, deoarece includ nu puţin adevăr. În acelaşi timp ţinem să adăugăm că P. Boţu este şi un liric de toată autenticitatea (posedă atitudine lirică chiar şi atunci când e epic), un iscusit creator de atmosferă poetică şi de tensiuni dramatice, bazate pe contrarii, un meditativ grav, cutreierat de îndoieli şi întrebări grele, care cultivă o frază fluidă de o culoare şi un parfum aparte. Că până în prezent despre aceste calităţi s-a vorbit puţin, de „vină“ o fi fiind nu numai critica, dar poate şi unele din volumele anterioare ale poetului, care n-au prea oferit temeiuri suficiente în direcţia dată. Nu însă şi în volumul de versuri „Ornic“ (1978).

În ciuda faptului că P. Boţu, de regulă, îşi stăpâneşte cu luciditate simţirea şi elanurile, el s-a văzut totuşi atras de stările agitate, dramatice, contradictorii, acestea dovedindu-se cu mult mai răscolitoare şi mai bogate în revelaţii decât stările cumpătate, calme, liniare. Iată de ce în versurile sale mai noi autorul încearcă o percepţie

mai dramatică şi mai oximoronică a lumii, dictată, în parte, de prezenţa unui mai acut simţ al existenţei, a unei conştiinţe sociale şi etice mai dezvoltate, a unei priviri interioare şi exterioare mai scrutătoare. Rezultatul este obţinerea unei *poezii-dezbateri*, care vehiculează idei şi mişcări sufleteşti adânci, dialectice, grave. Desele întrebări pe care şi le pune acuma poetul, aprofundându-le mereu, bogatul sistem de obsesii, tensiuni, oximoroane şi antiteze („Antitezele sunt viaţa“, spunea M.Eminescu) generează un lirism vibrant, încărcat de atmosferă şi de sensuri sugestive multiple. De fapt, anume aceşti „factori“ şi constituie sursa afectivă principală a liricii lui P.Boţu. (...) Arătându-se nemulţămit de aparenţe şi de unele esenţe de suprafaţă, P.Boţu caută să răzbată spre miezul lucrurilor pe calea unor optici variate şi multiforme, capabile să reflecte lucrurile respective în toată gama lor de manifestări, în unitatea şi contradicţia lor dialectică.

Mihail DOLGAN. *Crez şi măiestrie artistică*, Chişinău, Ed. Literatura artistică, 1982.

BOTEZATU: „Identificarea simbolică cu elementele firii, integrarea fiinţei umane în dinamica vieţii şi a naturii sunt nişte permanenţe ale poeziei lui P.Boţu, ca şi perpetua transformare, văzută ca o lege şi ca un dat de frumuseţe a naturii. Abundenţa concretului însă creează situaţii poetice doar atunci când elementele lumii devin sugestii condensate ale trăirilor şi atitudinilor eroului liric. În această ordine de idei *arborii* revin laitmotivic, cu sensuri simbolice şi metaforice din cele mai diferite: „Mă vreau gorun“, „La capătul toamnei“, „Mestecenii“, „Pe marginea pădurii“, „Copacul fratelui“, „Arbore“, „Creangă de măslin“, „Nucari“, „Din truchină“, „Sunt ram, sunt frunză“ ş. a. şi prin ei se proiectează imaginea unei baştine înălţată prin fruntea codrilor tineri, cu arborii scriind poeme pe cer şi pe pământ, cu corzile de liră ale crengilor cântând simfonia rodului şi al creşterii. Imaginea e completată de foşnetul hohotitor sau nostalgic al frunzelor în tresăririle curate de toamnă, de frăgezimea mugurilor, unde rodesc tainele primăverii, logodite uneori cu cele ale inimii...

(...) În aparenta-i nemişcare şi tăcere copacul pare un înţelept îngândurat şi poeţii îl invocă pentru a semnifica „verticala“ sufletului, demnitatea. P. Boţu revine la ideea verticalei în poezia „Imitaţie“: „M-aşi crede într-adevăr fericit, / De-aşi imita la chip şi culoare / copacul, setea ce-l fulgeră, /ţinându-l flacără verde-n picioare“.

Revelatoare este şi prezenţa în poezie a zoologicului, servind drept sursă pentru simboluri şi metafore. Iată o poezie de la începutul anilor 60 zicând despre „iarna cea cruntă de după război“: „Erau

neîndurate şi aprige clipe – / *Lupoaicele foamei*...“ Apoi în cunoscutul *Cântec despre Bugeac* poetul transpune atmosfera prin sugestii de acelaşi tip („La uşa casei noastre pân’ târziu / Lucrau flămânde *javrele furtunii*“), după cum şi în poezia de mai târziu amintirea secetei aduce analogii similare: „Adulmecă zarea, furişate, iară / Vânturile lui patruzecişase – / javre cu cozi ca de pară“ (*Vânturi fierbinţi*). Prin asociaţia cu zoologicul sunt desenate virtuţi sau vicii, sunt proiectate stări de spirit şi atitudini...

Eliza BOTEZATU. *Lumina darnică a poeziei*, 1987.

BADIU: Pavel Boţu e un poet al confesiunii. Pagnile lui palpită de mărturisiri, dezvăluind cele mai tainice ungheraşe ale sufletului. Profesiunile de credinţă, fascinaţiile copilăriei desculţă pe drumurile aride ale Bugeacului, impresiile culese din repetate călătorii, pe diferite meridiane, toate devin un apanaj al celor mai largi cercuri de cititori. (...) Lirica peisagistică vine, vără îndoială, de la V.Alecsandri, care e un dascăl neîntrecut în acest gen. Dar tangenţele lui Pavel Boţu cu tradiţiile noastre sunt cu mult mai numeroase. şi trebuie să menţionăm aici în primul rând prezenţa permanentă a elementului folcloric, a spiritului popular. Fie că împrumută ritmul, melodia versului popular ca în *La frontiera de vest*, sau porneşte de la unele simboluri folclorice ca în *Legenda Ialpugului, Odochia, Ger, Cad dinţii, Melodie populară, Basm, Luci, soare, Alei, murgule*, – pretutindeni poetul nu se opreşte în pragul unei simple acumulări a zăcămintelor folclorice. El tinde să le asimileze creator, preentând lucrări originale în stil popular, având şi aici exemplu creaţia lui V. Alecsandri şi M.Eminescu. Exprimată metaforic în *Noapte albă*, setea căutărilor vine să ne demonstreze că poetul nu se opreşte în pragul unei tradiţii osificate, ci tinde spre ceva nou. Spre ceea ce ar numi el „patima drumului neînceput“: „Insomnia mea / Începe de la nesomnul stelelor / Din patima veche şi grea /A drumurilor încă neîncepute“. Materializarea, concretizarea ideilor prin imagini plastice, sensibilitatea interioară a motivelor lirice, îmbrăţişarea versului liber vorbesc despre o lărgire considerabilă a orizontului creator al poetului.“

Vasile BADIU. *Profiluri literare*, Chişinău, Ed. Literatura artistică, 1972.

CUPRINS

Panoplie

Carnet cilian

Zodiac

Insectar

Casă în bugeac

Ruguri

Ornic

Legământ

Inedite

PROZĂ